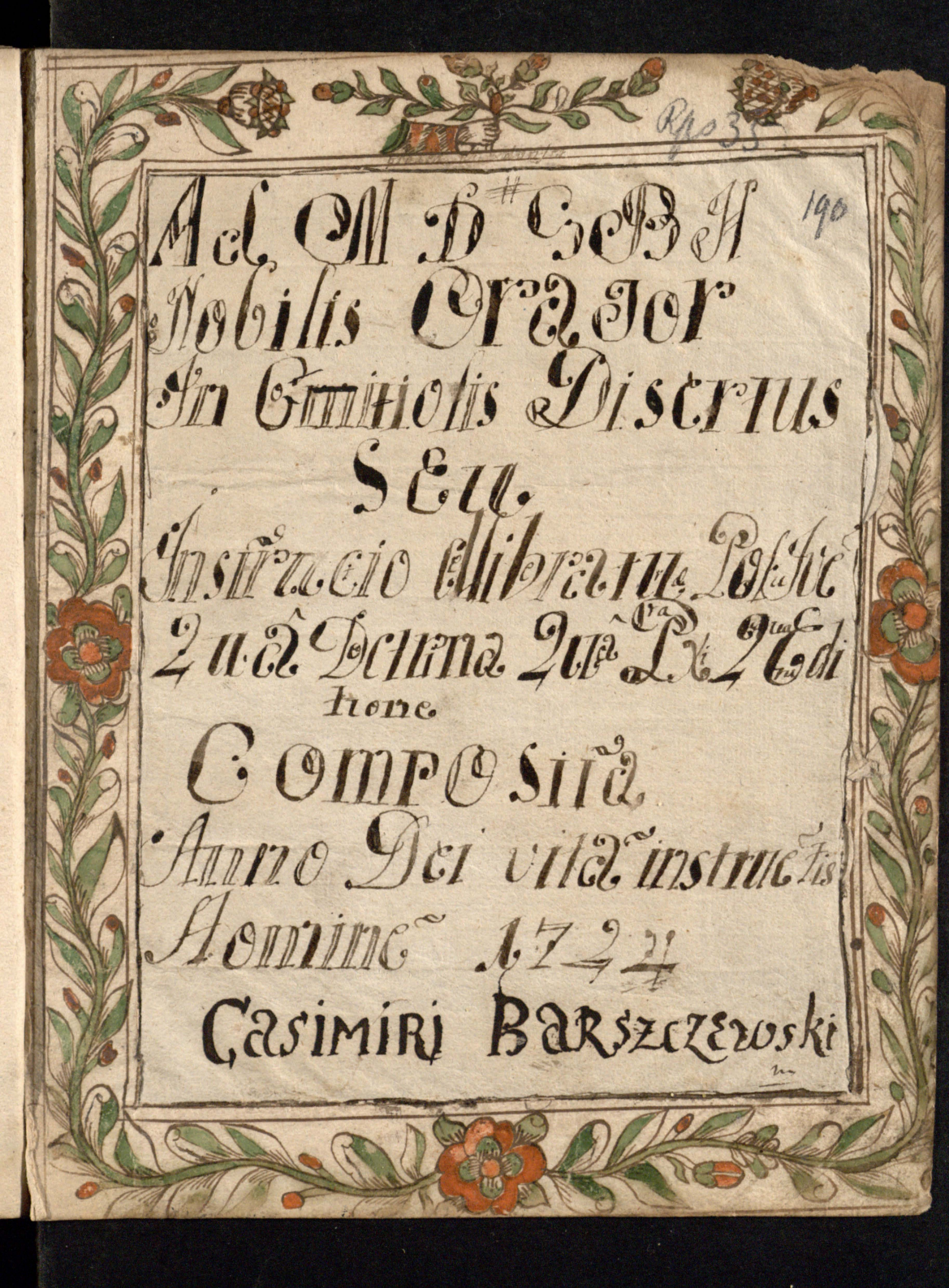

Rps 35

190

Ad M D G B H

Nobilis Orator

In Comitiolis Disertus

Seu

Instructio Mibrarum Polit. Ive

quae Decima quarta Pars Edi

tione

Composita

Anno Dei vitae instructis

Hominem 1724

Casimiri Barszczewski

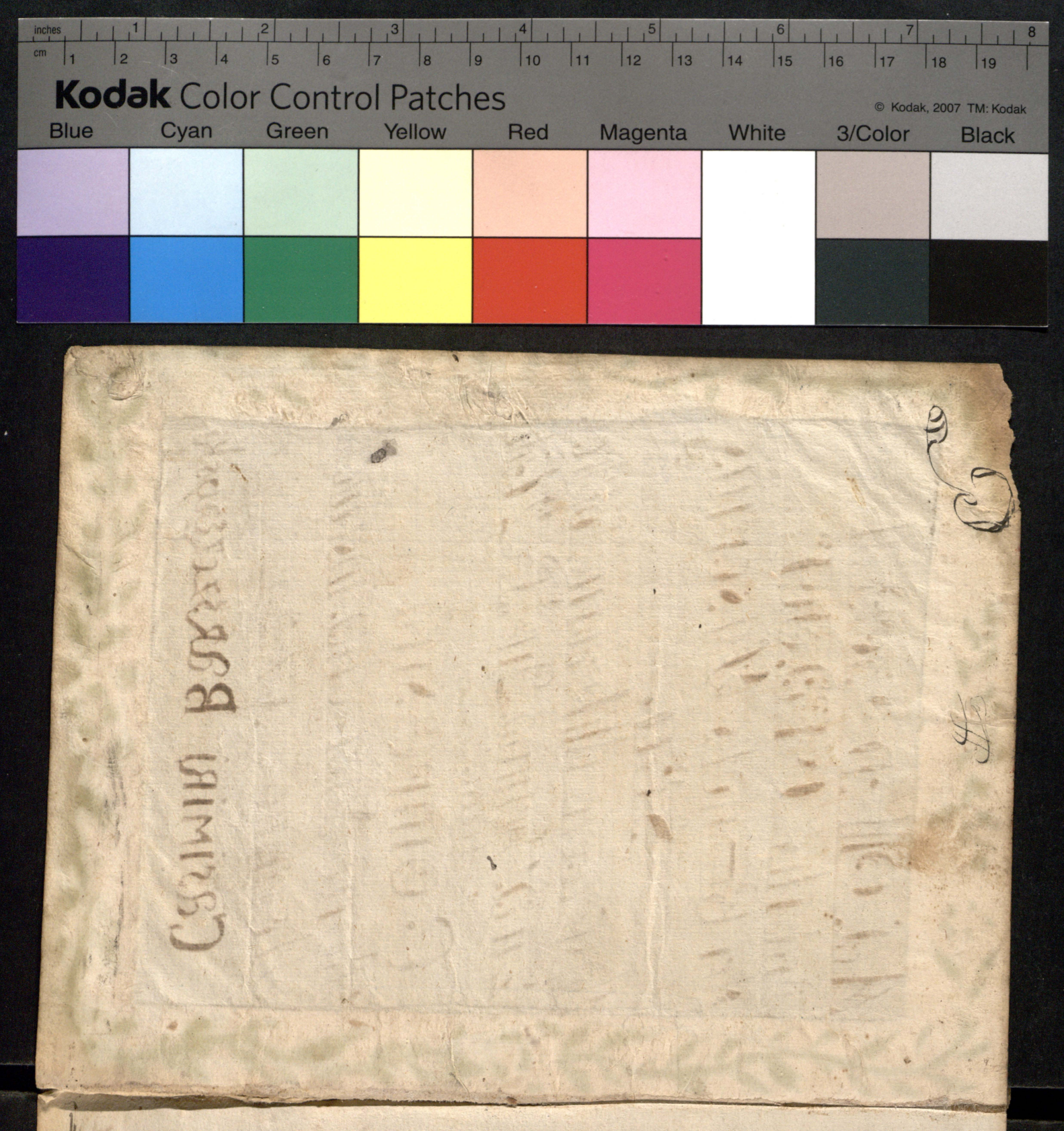
inches
cm
Kodak Color Control Patches
© Kodak, 2007 TM: Kodak
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

ALLOGVIO

Consiliis vacuum inferre Caput Idiotæ est in cultum
abjectæ indolis nullum Acephali quid quid discriminis sed
serunt imperia ruditas exclusit; quid quid desidiorum,
insolentes inter Contigit malé Comptus Sermo id per
suasit quid quid nunc irrepsit asidui p sui pœnatibus
vigiles pessime excubarunt felicia regna pro publico
pro quibus Census deliberat. Terror ille Latii Annibal
cui Succubuit Marii consiliis Romanis feliciter pro
fligatur armis Sed hæc Consulis ingenio acuenda
erant ne Alpium victorem cedendo hæbescerent Porro inter
egregé acuta ingenia multoq rationum robore firmaimbe
cillem mente Comparare non minus probrum est indolis
quam Palæstræ uterq vapulamus et Subictu infirmi
Cadimus ingloriæ Nobilis animus, aureæ libertati nutri
tus, tanti nominis gloriæ male tuet si suadé nega
bit ingenium et libertatem licentiæ Commiscuit si
hanc Gallicani catenâ non adstrinxit cui annulos Com
ponit fortius argumentum hoc Seu adversi casus vin
ciunt Seu in diversa euntes animi Consilia Confido amas
tem gloriæ et eruditæ vocis indolem facilé se huic in
structioni Commisuram nec deliberaturam an Scite loqui
in Consiliis expediat an Silere et quod deterius! ine
pté garire. hinc alacres animos formare Comitiis de

cretum est

cretum est succede eo felicius labor quod ad Pala
tinatuum terrarumq Consilia invitus acedat nemo.

Instructionis Divisio

Comitiolis genus deliberativum potissime servit inquo suadet aliquid v disuadet et quia suasio et disuasio argumentis seu rationibus stat: ideo deliberaturo Oratori argumentorum fontes sunt aperiendi itaq in duas partes se divi det instructio in 1ma parte argumentorum fontes locos scilicet intrinsecos Rhetoricos et extrinsecos aperiet osten detq quomodo argumenta ex illis sumenda. in secunda ad ipsam seriem Consiliorum descendetq in qua prius generis demonstrativi orationes expediet, cum suis admini culis deinde formabit vota quomodo et quid sit suadendo v disuadendo, confutando ostendetq praxim.

Pars. 1ma

Explicat Fontes argumentorum

Consilia sive ratione sive argumentis formari non pos se nemini dubium: hoc genus deliberativum requirit ut Cor pus animam, nisi cadaver esse venit. Argumenta autem non aliunde sumunt quam ex locis intrinsecis, quae Soa rius in Lib: 1mo de inventione explicat

Q 1 quid est locus Rhetoricus? R est fons, ex quo ratio nes sumuntur. Causinus omnibus in Rhetorica facultate excellere volentibus notitiam locorum commendat illamq

docet

docet, indicto necessariam esse Oratori, ac volenti legere Syllabarum alphabetiq; notitiam, locorum commendat, illamq; docet Alphabetum Rhetoricum vocat

℞ 2 quoduplex est locus Rhetoricus ℞ duplicem esse intrinsecum et extrinsecum porro intrinsecus est fons ex quo rationes argumentorum sumuntur v ex ipsa substantia rei v ex connexis magis minusve, cum substantia rei loci qui ex ipsa substantia rei dant rationes, sunt definitio, genus, species, partium esentialium enumeratio causa materialis, et formalis. etc loci intrinseci qui dant rationes ex connexis magis minusve cum substantia rei sunt causa finalis et efficiens notatio, adjuncta, similitudo et dissimilitudo, contraria.

℞ 3 quid sit locus Rhetoricus extrinsecus? ℞ est fons argumentorum seu rationum ex quo accipiuntur argumenta extra rei substantiam connexionem manentia seu connexa cum substantia rei ut sunt leges, testimonia, authoritas, exempla.

§. Amus

Explicatur Am. Loc. Definitio

℞ 1mo. quid sit definitio? ℞ est brevis explicatio esentiae de hac ejusq; divisione fusius diximus in Rudimentis Rhetoricis ubi de amplificatione per conglobatas definitiones dictum idem hic repetere supervacuum credo innuo tamen hic non agi de definitione rigorosa seu logica (quanquam et hanc sibi formare illaq; uti Orator potest) sed de circum

Scriptioa

scriptiva quae rem explicat ejusq; esentiam per circumstantias rei v ejusq; effectus, proprietates etc v verbis simplicibus v translatis etiam synonymis ut illa definitio Lelii Terrae ornamentum plantarum gloria oculus florum pratorum gemma etc

Q 2 quomodo ex hoc argumentum seu ratio accipienda? R. videatur propositio illaq; intellecta vide quid intendas probare atq; rem illam, sive per rigorosam definitionem sive per circumscriptivam definias illamq; definitionem pro ratione pone vg sit propositio in comitiis ad deliberandum porrecta an bellum cum Mosco incundum si suades bellum definitiones periculosi belli dares vg bellum cum Mosco non est incundum quia hoc esset extrema Patriae ruina foederis pacti venenum amicitiae inter consultio perdendae libertatis alea si suades idem definires spectando belli necessitatem vg reditegrandi regni medium avulsarum provinciarum vindiciae Polonae gloria Theatrum et ereptarum fortunarum recuperatio etc etc quas rationes si amplificatione dilataveris o rationem integram accepisti.

Q 3 quomodo ejus definitiones dilatandae? R. jam id habes in Rudimentis Rhetoricis ad quae te remitto.

Nota definitiones formari posse non solum per afirmationem explicando quid res non sit relinquendo auditori subintelligendum quid sit v etiam explicando quid sit ut illud est Senecae ad Lutiliam nulli necessitati nullis casibus nulli rei servire. et illud maximi Tyri definientis DEUM pulchrum DEUM dicam et pulchrorum omnium

pulcherrimum

pulcherrimum pulchrum haud quidem, pulchrum Corpus, sed unde pulchritudo in Corpora emanat neq etiam pulchrum pratum sed unde amnis et mare et Cœlum ipsum cœlestesq Dii pulchritudinem decerpunt. Hoc modo definires bellum bellum placet agredi num vitæ Seminarium est fortunarum vita aureiq Sæculi incus ne credas mox venturæ pacis fontem aut certam hostium pernicie scholamq animos animos juventutis martiis virtutibus excellentem.

Et jam habes istius propositionis bellum cum Mosco non iucundum argumenta a definitione quæ sic applicant bellum non est iucundum quia est extrema Patriæ ruina quia fœderis pacti venenum quia est amicitiæ in ita Convulsio etc. et ita in aliis materiis procedes. et non difficulter argumenta erues

§ 2dus

Explicatur 2dus Fons Argumentorum Partium Enumeratio

Q. 1. quid sit Partium Enumeratio R. est totius rei partium explicatio quodlibet enim totum partibus constituitur quas si enumeraveris facies partium enumerationem Porro totum est multiplex aliud phisicum quod habet partes unitas sibi unione phisica hoc est non ab intellectu solo facta Cognoscentem multa diversa ut unum quoddam et tale totum phisicum homo bos asinus habet enim materiam et animam seu formam sibi unita unione

phisica

phisica aliud est totum morale quod habet agregatas sibi non unitas unione phisica sed unione morali constituentes unam rem ut est corpus exercitus res publica acervus lapidum etc exercitus enim partes sunt milites tam pedites quam equites duces officiales etc reipublicae Nobilitas Senatus Rex aliud est totum artificiale quae id quod habet artificio aliquo compositas ut est domus quae artificis manu instruitur habetque partes parietes fictaloqueria etc aliud est totum logicum quae nomen commune quod hic dicitur de Temperantia Justicia Prudentia.

Ut tota sunt diversa, ita etiam partes in toto aliae enim essentiales, aliae integrantes essentiales partes sunt, quarum si unam abstuleris tota essentia et res perit ut si abstuleris animam ab homine et aliam compartem homo perit Integrantes sunt quarum si unam abstuleris tota essentia et res perit sed mutilla hoc est non integra

Q 2 quomodo argumentum ex hoc loco sumendum Ut videat Orator propositionem in illaque dictionem significantem totum v phisicum v morale v artificiale v logicum deinde partes examinet, illasque enumeret et pro ratione adferat. Accipies exemplum Massenii qui hanc propositionem Christianus non debet inebriari, argumentis ab enumeratione probavit ergone Christianus Bachonitet, turpe est manus pietati obligati ad infame ventris servitium convertere linguam Sacro Xsti Sacram Corpore

immoderatis

immoderatis haustibus proluere cor Dei conclave ad
hospitium gutae receptaculum facere mentem Divinae
Sapientiae prototypon perfuso potu Bestialem face
re ubi per Enumerationes partes integrantes probavit
indecentia Ebrietatis in Christiano ita et furationes ad
probandum illam propositionem bellum non est agendum
cum Mosco ex hoc loco erueres vg quia ad bellum non
est sufficiens miles apparatus bellicus tormenta
scilicet non pyri pulveris sufficientia non ductores
gnavi artis belliae nec animus bellandi etc
Nota afirmationem fieri posse vel per afirmationem vel
per negationem per negationem fit Enumeratio Par
tium si partes enumeratae afirmentur de re illa quam
in partes distribuimus. Ut est illud Ciceronis afirmantis
Pompeium esse imperatorem quod habeat virtutes impera
toris nimirum quia habet authoritatem, habet felicitatem
habet justitiam habet disciplinam militarem in usu etc
per negationem fit Enumeratio, partium si negentur par
tes illi inesse, quam in partes distribuimus ut videsti
in Exemplo ubi de bello negavimus requisitas ad illud partes
2 3 quomodo hae partes tractandae seu ampli
ficandae R habes in Rudimentis id ubi de amplifica
tione per hunc modum tractavimus possunt vero Ar
gumenta haec vel nude poni vel dilatari pro exigentia cir
cumstantiarum si cuique enumeratae parti ratio addatur
bene amplificabitur. Ita si rationem de ineundo
bello quia miles ad bellum non est sufficiens dilatare

velles

velles causas illius enumerares vg quia bello domestico miles exercitatus interii quia per comitia liberatus a servitio etc quas ipsas si amplificatione sufficiens tempus impleres dicendo.
Nota iterum argumentum firmum habeas et hoc fonte erutum necesse esse ut eruere omnes partes totius quibus posse veritas propositionis nam si v unam amiseris ex requisitis vacillabit probatio Ita si probares principem praeditum esse talentis ad regendum enumerares ipsius justitiam prudentiam fortitudinem omitteres vero clementiam quae non reperitur in illo veritas propositionis caderet, neque id persuaderes quod intendisti uberrimus Hic locus est sive ad rationes sive ad amplificationes adferendas.

§ 3tius

De Notatione Et Conjugatis 4to et 5to Fonte Argumentorum

Notationem explicuimus et modos ejus in Rudimentis ex ea formando illuc remittimus Rhetorem tamen.
Q 1 quid sit Notatio? R est explicatio nominis per genuinam expositionem v per aequivocam v per anagrammaticam v per derivationem ut Cicero Nomen Verris per aliud simile explicat quod porcum significat et nomen Consul ex verbo Consulo
Q 2do quomodo argumentum ex hoc fonte eruitur? R videat

Orator

Orator in sua propositione principalem dictionem v subjecti v
prædicati, investiget illius significationem aut derivationem
seu paronomasiam si dari potest, v anagramma illudq; quod
investigabit det pro ratione ita Cicero Verrem probavit tur-
batorem a notatione quod Verres C qui porcus dicitur soleat ter-
ram turbare rostro ita si probare velles ex hoc loco bellum
cum Mosco non esse ineundum erueres argumentum quia
nihil belli idest commodi seu venustatis accipi potest sed
hic locq argumentandi parum habet roboris ad persvadendum
quamvis delectare potest et versare adversarium proinde
raro ex illo sumuntur argumenta.

Quomodo vero potest tractari notatio habes in Rudimentis Rhetoricis
Q 3 quid sit Conjugata locq R. est in flexio dictionis per diversas
partes ut homo sum, humani a me nihil puto et illud imperatorem
nemo æquum æstimet qui sibi nequit imperare.

Q 4 quomodo argumentum ex hoc loco sumi potest, R. videat Ora-
tor suam propositionem, illamq; qm maxime probet, se illi in-
cumbat per diversas Orationis partes ducat eamq; quam maximé
det pro ratione ut si probares principem sapientem esse et prude-
tem in aliam Orationis partem flecteres dictiones sapiens et pru-
dens nimirum quia sapienter et prudenter gubernat. regnum
ineundum ita et pro illa propositione probanda bellum non est
ineundum rationem ex Conjugatis acciperes dictionem in aliam
partem flectendo sic quia bellari cum potenti hoste non suffici-
emus ut hic locq Notatio infirmus est implet orationem non firmat
quare tantopere ad argumenta non videtur adhibendus nisi habue-
rit aliqua circumstantia ad amplificandum et convincendum robur

S 4tus

§ 4tus

Explicatio 7 Argumentorum

Fons Nimirum Genus Et Species.

¶ 1 quid sit genus ℞ est nomen commune, seu universale quod dicitur de pluribus ut nomen animal quod dicitur de pluribus rebus nempe bove, aquila, equo, homine etc. illis diversa prudentia a se. pariter et nomen virtus est nomen universale quia dicitur de Justicia, Prudentia et Temperantia

¶ 2 quomodo argumentum sumendum est ex genere? ℞ videat Orator suam propositionem in illaque dictionem quam probare vult videat an sit universale si est nomen universale quaerat particulare de quibus illud nomen dici potest illasque det pro ratione convenit locus hic cum enumeratione partium quia genus totum logicum est si velles ex hoc fonte probare propositionem dictam bellum non esse ineundum cum hoste, quaereres particulares res, seu species seu formas de quibus bellum dici potest inveniresque bellum apertum, clandestinum offensivum et defensivum diceresque quia neque bellum apertum, neque clandestinum neque defensivum neque ofensivum ineundum est et deinde rationes singularum specierum dandae.

¶ 3 quid sit species seu forma? ℞ sunt illae ipsae res particulares diversae de quibus nomen comune dicitur ut Prudentia Justicia et quia de illis virtus dicitur.

¶ 4 quomodo argumentum sumendum est ex hoc loco? ℞ videnda est propositio in ea dictiones quarum probanda res est quaeres sunt particulares videndum ulterius sub quo nomine universali sive communi continetur sive nomen commune dandum pro argumento

vg sit propo

ug sit propositio hæc probanda esset Principem Justicia Clementia et fortitudo decet et id probandum est de principe quereres sub quo nomine Communi seu universali Continetur, Justicia Clementia et fortitudo. inveniresque quod sub nomine virtus illudque dares pro ratione dicendo quia omnis virtus decet Principem eruere sque argumentum ex hoc loco. ita et in dicta propositione de bello si probandum esset quia neque bellum apertum neque clandestinum, neque defensivum neque ofensivum ineundum est rationem dares quia nullum bellum est utile.

Nota ejusmodi argumenta dici ab oratoribus Thesim et Hypotesim nam si res particulares probas sequendas vel fugiendas per rationem a genere ab Hypotesi ascendes ad Thesim si vero dictionem universalem probas per particulares res seu speciem descendis a Thesi ad Hypotesim quomodo vero sint tractandæ vide in Rudimentis Rhetoricis ubi de modo Amplificationis hoc tractavimus

§. 5tus

Explicatur Ulteriores Loci Nimirum Similitudo Et Dissimilitudo.

Rudimenta explicuerunt Similitudinem et eius diversum modum tractandi hic vero quod aderuenda Argumenta attinet

¶ 1 quid est Similitudo? est Convenientia unius rei cum alia in aliqua qualitate et diversæ naturæ rei ita cum homo in constans assimilatur vento res diversæ naturæ cum alia Confertur Convenientes in aliqua qualitate motus uterque tibi

¶ 2 quomodo argumentum ex hoc fonte summi potest Similitudinis & Orator videat suam propositionem ubi bene intellexerit

quærat rem in mundo

quærat rem in mundo similem quæ bene convenire potest materiæ in propositione expressæ illamq det pro ratione vg si velles probare hanc propositionem concordia regna firmantur: quæreres rem aliqm quæ ex conjunctione cum alia invicta est et invenires catenam ex multis annulis compositam non facilerum pendam, daresq pro ratione sic: sicut annuli in catena juncti componunt catenam nulla vi rum pendam ita si concordia animorum accesserit nulla manus dissolvet regnum pariter si probare velles non esse bellum inhoandum cum Mosco quereres rem talem quæ non potest tractari sine periculo et damno invenires q vg sentes quæ si aprehendantur lædunt et vulnerant manum daresq id pro ratione sic: sicut sentes nemo tractat manu quin lædatur ita bellum cum Mosco non poterit tractari sine vulnere regni haberes argumentum a simili Nota cum argumentum eruis ex hoc loco similium posse te plures res similes adferre ad id aptas quos si plures adtuleris facies statim inductionem Rhetoricam

Q. 3 quid est dissimilitudo? R est disconvenientia duarum rerum inter se ut illud est catuli soles occidere et redire possunt nobis cum semel acidit brevis lux nox est perpetua una dormienda ubi solis occasus ejusdemq ortus iterum est dissimilis vitæ humanæ quæ si semel occidat iterum oritur

Q. 4 quomodo argumentum ex hoc fonte eruendum R propositioni probandæ inveniat rem dissimilem. aptam tamen materiæ illamq det pro argumento vg si probare velles hanc propositionem amore honesti apparet regi homines acciperes v verberibus regi igitur hominum est honestate duci

Ita si

Ita si argumentum cruere velles ex hoc fonte ad probandum quod bellum non sit iucundum cum Mosco diceresque belluae tantum sunt ad pugnam quibus nil gloriae seu vinceret, seu vincantur nos ad praelia descendere tam facile non decet quibus incerta victoria, certa confusio ex casu haberesque rationem a dissimilitudine plura alia dissimilia posse congerere ad idem probandum.

Solus

Explicatur Argumentor Nimirum Contraria

Q. 1 quid sunt contraria? R. sunt v res sibi oppositae v positiones mutuo se pellentes ex eodem subjecto ut sunt diligentia negligentia etc.

Q. 2 quod uplicia sunt contraria? R. sunt 4plicia 1ma sunt adversa sunt quae res sub eodem communi nomine contenta quae simul esse non possunt subjecto in eodem vg bellum pax virtus vitium etc quae mutuo se bellant et continentur sub eodem nomine communi qualitatis scilicet

Alia sunt contraria privantia, sunt quae res una et carentia illius in subjecto capacitati et utraque non possunt componi in eodem subjecto vg visus et caecitas visus caecitas est carentia sit lux, tenebrae et mors.

Alia sunt contraria relata sunt quae res duae quae simul uno respectu esse non possunt in subjecto unum tn sine alia esse n potest si unum destruitur tota destruitur si unum ponitur ponitur aliud vg Dominus servus sunt res duae quae simul de uno dici eodem respectu non possunt quia Paulus esset Petri servus et semper trahunt se mutuo nec enim Dominus sine servo nec servus sine Domino esse potest ita Pater Dux, Filius Miles etc

Alia

Alia sunt contraria negantia sunt quoque duae propositiones quarum una hoc negat quod altera afirmat ut bellum inhoandum est bellum non est inhoandum una ex his propositionibus negat altera afirmat.

¶ 3 quomodo argumentum est eruendum ex contrariis? R. Videat Orator suam propositionem, et illi rei de qua sermo est rem adversantem formetque cum illa propositionem contrariam priori habebitque argumentum ut sit propositio concordia regna firmat. Concordiae invenires rem adversantem nimirum discordiam formaresque propositionem contrariam superiori concordia regna firmat ergo concordia eadem firmat ita hanc propositionem bellum non est ineundum probares argumento a contrariis adversis quia pax est conservanda.

¶ 4 quomodo argumentum est eruendum? a contrariis privantibus videat pariter Orator suam propositionem et rem illam de qua propositio enuntiat ex est ex contrariis privantibus ipsius carentiam per ratione ponat. ut sit propositio lucem aeternam quisque debet mereri lucis privativum contrarium est tenebrae diceres ergo quia tenebras aeternas quisque debet fugere et esset argumentum a contrariis privative.

¶ 5 quomodo argumentum eruendum est a contrariis relatis? R. videat Orator in propositione dictionem, relativam significantem quaerat illius rem alteram pariter relativam et inventam det per ratione acomodato sensu propositionis ut sit Rex justas leges dare debet quid est correlativum Regis? Regnum seu subditi rationem dares quia subditi tantum justis legibus et praeceptis parere debent ita se propositionem datam bellum non est cum Mosco ineundum ex relatis probares quia hostis potentior non est lacessendus bello est correlativum hostis.

¶ 6 quomodo argumentum sumendum est a contrariis negantibus R.

videat

videat Orator suae ppositionem et si afirmativa formet illi nega
tivam id totum negantem qd ipsa dicit si vero negativa formet
illi negativam ppositionem id totum qd illa negaverat vg sit ppositio
negativa formet illi ppositionem afirmativam afirm. nullus princeps
injustas leges dare debet subditis. Amplificatio a contrariis videatur
in Rudimentis Rhetoricis

§ 7mus

Explicatur Ulterior Locus Ni
mirum Repugnantia

Q. 1 quid sit repugnantia R. sunt res quarum una de altera dici non
potest seu est unum ex contrariis et alterius contrarii effectus vg amor odium
sunt duo contraria effectus odii nocere laedere persequi infamare etc. et haec
dicuntur repugnantia respectu amoris quia repugnant ut de amore di
cantur ita Tertulianus in edictum Trajani invectus est nollentis inquiri
Christianos sed volentis oblatos puniri Os ententiam (inquid) necessitatem
Confusam negat inquirendos ut innocentes et mandat puniri ut nocentes
parcit, saevit, dissimulat, et animadvertit. Quid temet ipsum censura cir
cumvenis si damnas cur non inquiras si non inquiris quid non et ab
solvis latronibus vestigandis per universas provincias militaris statio for
titur in reos magestatis et publicos hostes omnis homo est miles ad
socios, ad consocios usque inquisitio non extenditur solum inquiri
non licet offerri licet quasi illud actura esset inquisitio quam oblatis
datis ergo oblatum quam nemo voluit requisitum qui puto jam
non meruit ideo poena quia nocens est sed quia non inquirendus in
ventus etc ita probaturus ppositionem bellum non est in eadem ar

pugnantibus

repugnantibus cruores argumentum quaereres contrarium bello quod est Pax item quaeretes effectus pacis et sunt Servatio fortunarum securitas domorum vita sine metu etc hosque effectus pro ratione dare bellum non est in eundum quia per illud non conservatur fortunae non habetur vita tranquilla securitas domorum etc haberesque argumentum pro positionis.

§ 8vus

Explicatur Ulterior Locus Nimirum Adjuncta

Quaeritur 1 quid sunt adjuncta Respondeo sunt circumstantia illius rei quae illa comitantur et haec famoso illo versiculo continentur quis quid quibus auxilius cur quomodo quando

Quaeritur 2 quoduplicia sunt adjuncta Respondeo esse duplicia alia tenentia se tenentia se ex parte fortunae ut sunt genus altum vel humile officia dignitates opes affinitas. Alia tenentia se ex parte corporis ut sunt statura valetudo forma oris gratia. Alia tenentia se ex parte animi ut sunt virtutes scientiae passiones amor odium itaque omnia quae amplissimam dant tum argumentorum tum amplificationum materiam.

Ab adjunctis descripsit catilinam Salustius inquires Lucius Catilina Nobili genere natus magna vi et corporis et animi sed ingenio malo pravoque fuit ab adolescentia bella intestina bella intestina caedes rapinae discordia civilis gratata fuere ibique juventutem exercuit, corpus patiens exeriem arboris vigiliae supra quam quodque credibile est animus audax, subdolus cuius

rei simulato

rei simulator ac disimulator alieni appetens sui profusus ardens in cupiditatibus satis loquentiae cupiebat etc.

Q 3 quomodo argumentum ex hoc fonte adjunctorum sumendum est? R videat Orator propositionis suae dictionem, cui propositio maxime innititur tum rei per dictionem significantem circumstantias materiae tractandae enumeret, illusque det pro ratione. vg illa Ciceronis propositio Catilina est hostis rei publicae ab adjunctis corporis erupto argumento sit probata non ne ipsum caput, et supercilia illa penitus abraso colore malitiam et clamitare circumveritatem viderunt non ne ipsum caput ab imis verticem summum si qm conjecturam hominis tacita laboris figura ex fraude, mendaciis et fallaciis constare videtur qui id circo capite et superciliis semper est rasis ate pilum ullum viri boni habere videatur ita propositionem datam bellum cum Mosco non incundum ex hoc loco probares considerares adjuncta mosci sive animi, sive corporis, sive fortunae tot periculis probatum felix imperium mentem ad consilia optimam Nervum sufficientissimum habentem hostis cum quo dimicandum est heroem animum habet tot periculis probatum felix mentem ad consilia optimam Nervum sufficientem annis pluribus igitur non gerendum.

§. 9mus

Explicatur Ulterior Loc. Intrinseca Nimirum Antecedentia et Consequentia

Q 1 quid sint antecedentia? R sunt res quae alias praecedunt ita ut necessario aliae sequuntur ita cycatricis sunt res antecedentes vulnus infictum mortis infirmitas fulminis fulgur antecedens

pene

pœnæ delictum etc

¶ 2 quomodo Argumentum ex hoc Loco eruendum est? Et videat Orator Suam propositionem et si est propositio ex rebus consequentibus formata quærat illas quæ necessario antecedunt illasque det pratione vg si probare velles hanc propositionem Catilinam publicam pœnam ex Sententia Senatus ferre debet quereres quid est antecedens pœnæ inveniresque delictum diceresque quia Catilina delictum perditionis commisit, igitur publicam pœnam ferre debet ita si probare velles assumptam propositionem bellum non est ineundum cum Mosco antecedentia considerares connexa cum bello ut sunt injuriæ illatæ regno diceresque nullam injuriam Moscus adtulit igitur non gerendum.

¶ 3 quid sunt consequentia Et sunt res quæ necessario antecedunt res antecedentes, hoc est ita ut nisi fuerint antecedentia nullo modo fuisset consequentia ita se habet Cycatrix ita delictus ad pœnam quod nisi fuisset nec pœna fuisset.

¶ 4 quomodo argumentum sumendum est? Et videat Orator Suam propositionem quæ si est formata ex rebus antecedentibus quærat res consequentes detque illa pratione si probare velles quia libertas Polona nulla Cycatrice notatur rationem ab antecedentibus adferres quia nullo vulnere est læsa. Ita si esset propositio nihil injuriæ a contermino Poloniæ Mosco res publica tulit a consequentibus argumentum dares quia nullum illi bellum intulit res publica.

§. 10mus

Explicatur Ulterior Loc. Argumentorum

Nimirum

Nimirum Causa Et Effecta

200

¶ 1 quid est Causa? R est principium dans esse rei distincte a se in natura seu est res illa quae aliam facit ita sol causa dici vulg Causa doloris ignis alterig ignis caloris lucis.

¶ 2 quoduplex est causa R apud Oratores esse triplicem 1ma est materialis quae est materia ex qua res fiunt ita materia corporis humani est terra calicis aurei est aurum edificii sunt ligna quia ex his oia enumerata facta sunt.

¶ 3 quomodo argumentum potest erui a Causa materiali, R propositionem Orator videat, suam illiusq rei de qua propositio enuntiat, quaerat materiam et illam pro argumento adferat, si apte adferre potest. ita si tibi probandum esset nullg homo vivens aeternus est dares ex causa materiali, quia ex terra corruptibili est compositus ita propositionem probaturus bellum non est ineundum quereres materiam belli vg perfidium hostis nec violentig ingressus in regnum nostrum habetz quare bellum non est ineundum.

¶ 4 quid est Causa formalis R est illa res, seu ratio per quam res una differt ab alia ita homo differt ab aequo per formam substantialem mensa a curuli p formam accidentalem alia enim est forma in uno qm in alio lilium a Rosa pariter a forma differunt.

¶ 5 quomodo argumentum ex hoc loco eruendum? R in sua propositione Orator videat rem de qua potissimum sermo est illius formam quaerat illam seu substantialem, seu accidentalem detqz p ratione vg sit propositio homo non debet se terrenis voluptatibg immergere, formam substantialem hominis quaereres, et invenires animam, tam illig natura considerata dares rationem Ita si hanc p positionem bellum cum Mosco n e inhoandum p bare velles quaereres formam

rei publicae polonae

Rei publicæ polonæ seu illam rationem p qm differt ab aliis regnis et invenires libertatem tum diceres, quia in periculum proicere non expedit et periculosum est semper bellum cum Mosco.

¶ 6 quid est causa efficiens? R est res illa, quæ sua virtute aliam facit ita ignis causa efficiens calloris sigulus causa efficiens ollæ.

¶ 7 quomodo argumentum ex hoc loco eruendum? R propositionem suam videat Orator, quæratq; causam efficientem illam de qua sermo est eamq; ponat pro exigentia materiæ in argumentum Porro possunt causam conglobatam efficientem rem aliam illæq; adferri ad probandum propositionem ita Cicero probans Verrem Agunt præcipitem pcnæ civium Romanorum quos partim securi percussi, partim vinculis negavit partim implorantes jura libertatis et civitatis in crucem sustulit rapiunt eum ad suplicium Dii patrii quod iste unus incentus est qui e complexu parentum abreptos filios ad Necem duceret et parentes per sepultura liberorum posceret religiones vero sempiternas q; omnium sacrorum fanorumq; simulatas simulacraq; Deorum quæ non modo ex suis templis ablata sunt sed etiam jacent in tenebris ab Istro retrusa atq; abdita consistere ejus animum sine furore atq; amentia non sinunt ubi enumeravit causas ob quas reus speculator verres judicium pati debet ita si probaret propositio quia bellum est incendum belli efficientes causæ enumerarentur vg. avulsa provincia regnum. haberent causæ efficientes in argumentum reductæ.

¶ 8 quid est causa finalis R est finis propterqm sit res vg hominis ultimatus finis vita æterna finis scientiæ studii.

¶ 9 quomodo argumentum ex hoc loco eruendum? R videat Orator illius rei quæ in ppositione tractatur finem propterqm v facienda res est v omittenda inventum det pro argumento vg sit propositio

positio Clementia in principe spectanda est quereres quid sit clementiae finis? inveniresque amorem quem subditi praestant principi daresque argumentum quia princeps subditorum amorem mereri debet ergo in illo spectanda clementia ita si velles assumptam propositionem bellum non est ineundum probare finem belli qui est Pax diceresque quia non est certum hoc bellum secuturum ergo non est ineundum.

201

¶ 10 quid sunt effecta? R. sunt res factae a causis et sicut causae sunt quadruplices, ita et effectus. alii enim sunt provenientes a causa materiali ut corpus hominis est destruibile est effectus materialis causae alii enim sunt provenientes a causa formali ut discursus hominis ratiocinatio sunt effectus animae causae formalis hominis alii enim sunt provenientes a causa efficiente ut calor est effectus ignis, alii sunt provenientes a causa finali ut bellum quod causat Pax ideo enim suscipitur quia Pax

¶ 11 quomodo argumenta sunt eruenda ex loco? R. propositionem Orator videat illiusque rei quae in propositione tractatur videat effectus ut huic materiae servientes illosque det pro argumento. vg sic propositio clementia principem decet quaereres effectus clementiae ut sunt amor subditorum eorundem fidelitas obsequium constans diceresque quia clementia principis amorem apud subditos conciliat fidelitatem et obsequium constans ita si propositionem alteram bellum non est inhoandum probares quaereres malos effectus belli ut sunt desolatio regni subditorum agravatio roboris diminutio etc diceresque bellum non esse inhoandum quia per id desolatio regni nascitur agravatio subditorum roboris diminutio ergo non est assumendum.

De Amplifica

De Amplificatione Causarum dictum est in medis amplificationibus.

§. Ultimus

Explicatur Ulterior Locus Numerus Comparata

Q. 1. quid est Comparatio? R. est duarum rerum inter se in natura collatio ita Comparare res vi rem Strenuum Herculi regem bellicosum Macedoni ad consilia valentem Conso etc.

Q. 2. quoduplex est Comparatio? R. esse triplicem alia est majorum, alia minorum alia Parium. Majorum Comparatio est si persona nobilior comparetur cum persona minoris aestimationis vg Catilina Consul Romanus si ob crimen in rem publicam cogitatam exilio punitus ergo cuius nullo honore nobilis eo magis puniendus est ubi dignior persona confertur inferiori in eodem facto. Vel Comparatio nonnulla est collatio unius rei quae convenientius fieri poterat cum alia quae non tam convenientius fieri poterat vg hostem qui me aggressus gladio evaginato non occidit ergo ne amicum interfeci? ubi convenientius erat hostem occidere quam amicum. Minorum compatatio est rei humilioris cum re nobiliori v. est collatio rei quae non tam convenientius erat ut faceret. vg Rustico pepercimus quod sui similem occiderit non ne parcemus nobili qui rusticum interemit. Et illud Arhidiadis Sphaeram cum saeculari sydorum motu fabrefecit et DEUS non potuit nobilius opus instruere. - Parium Comparatio est collatio rerum aequalium duarum inter se vg qui occiderit patrem culeo consuatur et in mare mittatur ergo et qui matrem occiderit eadem poena plectendus est hic et personae aequales secum sperantur et factum

202

Q 3 quomodo ex hoc loco argumentum est eruendum? R. videat
Orator rem quam in propositione posuit, deinde illi rei factum simile sive a Joris
sive a nori sive a pari quaerat in historiis antiquioribus vel recentioribus
illamque det pro ratione et in exemplis supradictis vidisti. Ita hanc propositionem
bellum non est cum Mosco in Euthidem a comparatione probares bellum
Suecco non indicimus qui in Praedam regnum accepit ergo nec Mosco indicendum
qui minus incomodi dedit regno. Haberes argumentum a comparatione.

Q 4 quomodo haec argumenta a comparatis amplificari possint R.
haec aliquando non amplificantur sed per narrationem historicam allata
satis ampla erunt deinde etiam non amplificata possunt bene poni
idque breviter pro exigentia sermonis praesertim in genere deliberativo
et judiciali. Si tamen aliquando vel necesse est dilatari adductam historiam
in his generibus dilatatur per exagerationem facti quae exagerationes
vel ad definitionibus conglobatis accipiuntur vel ab adjunctis etc.
Jam in genere demonstrativo si a comparatis tractatur vide in Rudimentis Rhetoricis ubi de stylo erudito ibi reperies quomodo
possit tractari eruditio.

Q 5 possuntne ad argumentum a comparatis plures adduci historiae
seu exempla ad probandam propositionem? R. quod possint ita similia
utique exemplorum inductio. Ita Seneca propositionem hanc bona mens
obiectum patet ad hoc sumus nobiles Epistola 44 ab inductione exemplorum probavit. Nec rejecit quamquam Philosophia nec eligit obiectum placet
Patritius Socrates non fuit Cleanthes a quo tradit et rigando
hortulo rigavit manus Platonem non accepit nobilem sed fecit
quid est quare desperes fieri te posse parem etc.
Nota comparationem tractari posse vel per Anthyteta seu figuram
Ita propositorum si opposita facta comparas cum aliis factis

vel nos

vg nos vigilamus tu sternis bellamus tu expugnas belliaria
aestibus torremur tu umbris delicatam tueris faciem v si facta lauda
bilia cum aliis factis laudabilibus adferas vg Macedonis virtuti re
gnum angustum erat nec tua finibus regni terminatur in Persas
ille extendit praelia eodem animo in Tauricam usque porrexisti victo
rem gladium Darium Alexander regem servum habuit tibi hostium
se capita inclinarunt: et Polonus Macedo audiret etc

§ 12mus

Explicatur Locus Extrinsecus Argumentorum Fama.

Explicuimus locos intrinsecos argumentorum persequimur locos ex
trinsecos quid vero sit locus extrinsecus Rhetoricus dictum superius hic solum

Q 1 quot sunt et qui loci extrinseci R sunt 6 praejudicia Testes seu
Tabulae jusjurandum et tormenta.

Q 2 quid est Fama? est sententia v vox plurium aliquid afirmati
vum et negativum ut est si communi sensu aliquis declamet per
fidus v Mahiavelus v homo rectus v etiam cum factum aliquid sive
particularis personae sive regni multorum voce referatur vg
Victoria principis ex hoste milite Erarii opes etc

Q 3 quomodo argumentum ex fama eruendum R videat Orator
suam propositionem quaeratque quid fama publica dicere hac so
tiat v de simili alia illamque pro ratione adferat. Haec autem
fama esse potest v jam libris data cujus tn homines memo
res, eam passim narrant v certe traditioni innixa seu veteri
seu recentiori. Ita Cicero pro lege Manilia de Pompeio inquit:

Quod

Quod Nomen unquam in orbe terrarum clarum fuit. cujus res gestæ pares de quo homine vos id quod maxime facit ad Authoritatem tant et præclara judicia fecistis. Ita si propositionem hanc bellum non est inhoandum cum Mosco ex hoc fonte fonte probare velles quereres quid hic et nunc de Mosco fama ferat et hæc fert triumphum illius de Persis metumque ipsius portæ quod non audet illum lacessere formaresque ex hac fama rationem sic Potentior numerosomilite Persia pariterque porta nec audet Moscum lacessere; tanto magis nobis infirmiores vires habentibus cum agredi non expedit. Et haberes argumentum a fama

§ 13tius

Explicans Ulterior Locus Extrinsecus Nimirum Præjudicia

Q. 1. quid sunt Præjudicia? R. est sententia sive decretum in hoc aut causa Connexa cum simili in aliquo judicio latum. ut est illud Ciceronis ad Herenium Quem Senatus, Populus quem Romanus quem omnium existimatio damnavit, eum vos sentitis vestris absolvetis

Q. 2do quomodo argumentum sumendum est, a præjudiciis? R. propositionem suam videat Orator deinde causam hanc quam propositio tractat vel Connexa cum illa vel saltim similem alibi judicatam illamque per argumentum suæ propositionis adferat vel sit propositio Ignis qui læsit regem debet exilio puniri. Quæres decretum in aliquam personam punit et delinquentem et tali punitam decreto invenires quod Radziejovium qui Ultra Joannem Casimirum deliquerat et exilio

punitus est

punitq est idq decretum est adduceres in argumentum dicendo Radziejovius Sesd magestatis reg datus est in Exilium igitur Zytig quin eodem crimine deprehensus tali pœna mulctandus est.

§ 14tus

Explicatio Ulterior Extrinsecus Nitrus Leges sive Tabulæ.

Q 1 quid sint tabulæ? Sunt leges, quibus v particulares Communitates reguntur v regnum totum sive illæ sint particulares sive civiles.

Q 2 quomodo argumentum eruendum est ex hoc loco Q videat Orator suam propositionem, legemq inquirat, pro illa restantes, quæ in propositione exprimitur eamq det pro ratione vg si probare velles quia Ebriosus homo non debet in testem admitti legem aliqm pro hac veritate quereres inveniresq legem Hyspanam, ita dicentem nec in testem ille admittendus qui semel Ebrietatis est Compertus daresq hanc pro ratione item si velles probare hanc propositionem ille qui alium ad compotationes in hospitia ducit in jure accusandus est inveniresq legem civilem sic dicentem Accusare illum de injuria illata licet qui cujusqm servum aut filium ad Popinam duxerit daresq legem hanc pro argumento Ita si probare hanc propositionem bellum non est incundum cum Mosco adferres legem Communem quia jura gentium ~~non~~ sunt infringenda non esse fœdera diceresq fœdera jura gentium non sunt infringenda igitur non est cum Mosco bellandum cum fœdera cum regnum illum percusserit Huc referuntur Testamenta decreta Hyrographa

§ 15tus

§ 15tus

Explicat Ulterior Locus Nostrum

Testes

204

¶ 1 quid sint testes? R. sunt Testimonia viventium hominum in re facta v non factam v gravium authorum dogmata alias Sententiae v etiam exempla etc. Intellige Symbola Apotogmata Emblemata Apologi. Dixi Testimonia viventium hominum, quia haec potissimum in judiciali fere adhibetur ad veritatem aliquam inquirendam adhibentur etiam in genere deliberativo ubi iidem Testes inducuntur in argumentum illius rei quae suadetur v dissuadetur. Porro hi testes alii sunt ex auditu alii ex visu. Ex auditu illi dicuntur qui testantur se audisse rem illam rem. Ex visu illi dicuntur qui testantur se vidisse rem illam, de qua quaestio est utrique argumento idonei. Dixi item gravium Authorum dogmata Sententiae v exempla etc quia per adductas Sententias v revolutiones aliquas potest bene probari res in propositione contenta

¶ 2 quomodo argumentum ex hoc loco eruendum? R. videat suam propositionem Orator, et illi rei quae in propositione continetur accommodat authoris Sententiam v adagium v Symbolum v Emblema v Apologum v Apotegma v historiam etc adferat detque in argumentum. vg Sit propositio, multum posse probare non est gloria adferres ad argumentum Apostegma Aristippi qui biboni jactanti suam bibacitatem Respondit et Mu-li hoc possunt tum inferres ergo et homini non est gloria bibacitas cum etiam Mulonem sit ita si ex hoc fonte probare velles bellum non esse cum Mosco agendum quaerens Testi-

monium

monium aliquod in hunc finem invenirsq; Vladislaum Regem Poloniae contra foedera cum Turca pugnantem ideo ipsum laesum et omnem exercitum eum ducibq; diceresq; Vladislaus Rex contra foedera pugnans cum Turca turpiter cecidit igitur nec nobis contra foedera pugnandum.

In hunc finem plura alia testimonia congereres haberes argumentarum pauca

Nota vero in Corrogationem Testimoniorum prudentem debere esse Oratorem quare haec in genere demonstrativo valde leniuter et per allusionem et in genere se adducenda sunt in genere deliberativo possunt adduci in majori frequentia sed simul ratio ex aliis fontibus addenda in judiciali vero Testimonia regnant seu vivorum seu documentorum

Q 3 quomodo haec Testimonia sumenda? R is est finis Lectionis Librorum et ex his notatorum quae omnia ad locos communes seu titulos ad marginem positos rediguntur unde sumenda haec testimonia sunt ex illa supellectili. Jam testimonia vidorum cuiq; dictat ratio unde sumenda sunt ut et Testamentorum aliarum inscriptionum.

§ Actus

Explicatio Ultimi Loci Nimirum Jusjurandum et Tormenta

Q 1 quid est Jusjurandum? R est invocatio Nominis Dei

in testimonium

in testamonium alicujus rei

Q 2 quomodo argumentum eruitur ex hoc loco R ipsa jurandi adductio in rationem seu argumentum vg sit propositio Catilina Reipublicae insidiatur argumentum a juris jurando esset, quia Cicero juravit cum esset Praeditorem Patriae ergo Catilina insidiatur Reipublicae.

Q 3 quid sunt Tormenta? R est Tortura seu inquisitio Corporalis ad extorquendam adhibita

Q 4 quomodo ex hoc loco argumentum eruendum? R si ipsa Confessio expressa per torturas in rationem adducatur dabit propositioni vg sit Catilina Reipublicae insidiatur argumentum a Tormentis acciperes dicendo quia Complex hujus Criminis id ipsum Confessus est in aequleo tortus ergo Catilina insidiatur. Jam habes Explicatos fontes Rhetoricos cum Exemplis Ex quibus ad omne genus Oratorium argumenta sumes. Sed de dispositione Argumentorum Et Sufficientia materiae Sollicitus Orator haec ipsa angustiabitur quare breviter illis suggero.

§ 17mus

De Dispositione Argumentorum In Ordine ad vota forandae

Dispositionis Nomine duplex ipsa venit queri enim 1mo potest quo ordine argumenta ex locis sumpta ponenda sunt item queri possunt rationes ipsae quonam modo disponendae ut ampliorem faciant materiam orationi quaerere.

Q 1

Q 1 quo ordine argumenta inventa, sunt ponenda in oratione? R. id explicatum a docente Soario quod argumenta quae sunt firmissima debent poni in principio in fine vero quae excellunt idque bona satis et solida: mediocria vero in medio ponantur. Quae autem sunt firmissima quae bona quae mediocria spectat judicare ad ipsum dicentem

Q 2 Quomodo ipsum argumentum seu ratio disponenda sit ut ampliorem faciat materiam Orationi? R. disponendum esse in Sylogismum tripartitum v. in Sylogismum 5 partitum v. in Enthymema v. in dilema Porro quid Sylogismus sit diximus in structura Orationum civilium ubi demodo scribendarum Orationum tractavimus. Innuo tamen et hic dico; Sylogismus est oratio constans propositionibus quarum una ex alia fluit: idque v. 3bus propositionibus v. quinque. Sylogismus tripartitus est qui constat 3bus propositionibus ex se fluentibus vg Quod utile est Reipublicae illud est sequendum sed bellum est utile Reipublicae ergo est sequendum. Habes 3 propositiones quarum una ex alia fluit. Quomodo autem una ex alia effluere debet est fori Dyalectici juxta illos 1ma propositio vocatur major apud Rhetores non mutat nomen sed propositio dicitur 2da propositio vocatur minor apud Rhetores assumptio Tertia apud utrosque conclusio. Si vero adderes rationem majori et minori propositioni in Sylogismo supradato haberesque quinque partitum seu quinque propositionum Sylogismum vg Quod utile est Reipublicae illud est sequendum ratio istius quia ille hostis suae Patriae esset si non sequeretur

id quod un

id quod utile illi est. Sed bellum est utile Reipublicae. Ratio istius quia per successum istius Regnum et fortunis et fama augebitur. Ergo bellum est sequendum en Sylogismum quinque partitum.

Enthymema vero est ratio constans duabus propositionibus nempe minori et conclusione ex se fluentibus. id facile formari potest nimirum si argumentum erutum ponas prominori propositione et in conclusione ponas propositionem probandam ut bellum est utile Reipublicae ergo est sequendum. Posses addere rationem antecedenti et uberius esset Enthymema.

Dilema est Oratio composita ex duabus propositionibus sibi oppositis quarum quamcunque necessarius concesserit contra se concedet urgente ratione ut vel bellum contra Moscum est assumendum vel non assumendum si assumendum est violabitur fœdus si non est assumendum infamiam et partem regni perdimus.

Quod adtinet ad amplificationis modos dicturum propositionum in Sylogismis diximus in Rudimentis Rhetoricis illuc remitto Rhetorem quanquam et ipsa praxis illum continua edocebit.

Verum Oratori suasuro quidpiam vel dissuasuro incumbit non solum intellectum ratione convincere assentiatur illius veritati sed et voluntatem movere ut id amplectatur quod verum esse agnoscit argumentis seu rationibus intellectum convincit affectibus voluntatem movet. Hinc apertis fontibus argumentorum, et modo hæc disponendi explicato restat dicendum de affectibus sit ergo.

§ 18vus

De Fontibus affectu

De Fontibus Affectuum et illorum Diversitate

Q 1 quid sit affectus? R est motus animi implens voluntatem ad aliquod sequendum vel fugiendum differt affectus ab argumento quod argumentum convincat intellectum ut assentiatur veritati probatae affectus vero inclinet veritatem ut vellit sequere quod suadetur velit fugere quod disuadetur.

Q 2do quoduplices sunt affectus alios esse lenes alios esse vehementes Lenes sunt motus animi suaviter inducentes voluntatem in sequendum bonum malum fugiendum per attemperatam vocem et gestus. Suntque tales affectus amoris spei desiderii laeticiae et quodque miserationis. Vehementes affectus sunt motus animi acrit instando impellentes voluntatem ad sequendum bonum vel fugiendum malum ad elevationem vocis gestusque minaciores. Suntque tales affectus irae, Indignationis, odii invidiae, et desperationis. etc

Q 3 quot sunt species affectuum R esse multiplices nimirum amor odium desiderium fuga laeticia tristicia seu dolor spes desperatio Metus audacia ira mansuetudo misericordia indignatio invidia aemulatio pudor.

Q 4 quid est amor? R est propensio animi in rem bonam ut bona est. Adhunc cum impellere Orator volet bonitatem rei commendabit pulchritudinem utilitatem vel civilitatem personae prudentiam caeterasque virtutes et dotes. Talis est affectus Alexandri erga Clytum ase intemptum erga Massenium Egone te Clytum sic odisse potui tantamque iram inte concipere infunesta lancea suavissimum mihi animum extorquerem! nihilne me aetas florentissima nil generis

auctu

aviti nobilitas nil communis Sanguis et Patria nil a-
menissimum et regi Consvetitudine dignus ingenius
nil illa oris gratia ille verborum lepos ille potens
suadendi ardor illa virtutis praestantia qm tot hostium
cuneos tot diversas acies illud mecum Victor porrexisti
nil unquam haec potuere universa ut crudelissima de
manu nostra suam excuterent. etc

207

Q. 5° quid est odium? R. est aversio animi arc quae apre-
hendit esse mala v in se est mala ut hunc motum
in animo Orator excitet debet exponere ipsa mala
rei v quae in se Continet v quorum est Causa et si in
personam odium vult excitare vitia enumeret avari-
tia ingratum animum genus vigile mores iniquos
fraudes. Talis affectus ejusdem Authoris est ubi Alexan-
drum inducit Ebrietatem suam execrantem. Turpe Ale-
xandro facimus immane v in barbaro inauditam in rege
per ebrietatem occidere hominem eumq amicum et Con-
sanguineum et ducem fortissimum et ipsius vitae
regiae propugnatorem. Quis talem totamq tot securi-
bus cumulatam ebrietatem non execret. Illum quam
Consilio pesse caeteris omni ratione exuit quam aequi-
tatem Subjectis administrare iniquissimo Paricidio
obruit; quam imperare reliques digna opportuit
hunc in digna grassari aede et immerentem vicia-
re leges jura sceptra pietates Deos fecit etc
Q. 6° quid est desiderium? R. est appetitus boni ab-
sentis. Et si desiderium ferat vocat avaritia si ferat

in honores

in honores dicitur ambitio si in excellentiam vocatur
superbia si in libidinem vocatur libido ut hunc affe-
ctum excitet Orator explicabit excellentiam rei ejus
pretium ejus durationem, suavitatem et alia talia
huc spectantia. Ipse pacem quaerendam suaderes: o
felicia inscia regnorum bella quid pace jucundius
quid gratius? armis silentibus! dulci otio quisque fruitur
et quos suadere paravit census hos tranquilla mente
numerat. nullum aures ferit clasicum quod amicum
soporem excutiat non metus praedantium augeat ut violen-
tia a fortunis arceatur ut stipendia parentur.

Q. 7 quid est fuga? R. est aversio a malo imminenti ad
affectus excitatur per explicationem molestiae quae ex tali
malo venit damnorum infamiae doloris dedecoris etc
Et talis est ex sequenti exemplo quo ad fugam exci-
tatur peccatos. Heu quo nuis impie! jam vestibulo tuo
haeret perennis illa aeterni incendii abysus immortalium
erumnarum domus vide aerem aestus illius fervorem vi-
de poenarum continuam molestiam lictores jam jam
te ad tormenta exientes procul hinc procul esto

Q. 8 quid est laeticia? R. est exultatio animi de bono
obtento excitatur hic affectus per explicationem excellen-
tiae boni possessi illius diuturnitatis sive immutabilita-
tis felicitatis etc ita ad laeticiam animatur miles vi-
ctor. Applaudite triumphatores applaudite efflu-
xit vestro sanguine victoria sudore crevit adole-
vit constanti fortuna comite. En hostis jacet,

victores

victores adorat adorat animos praemite herocipede
subjectas cervices etiam graves plantas sentiat
quis ut manu caecidit reduces a bello expe
ctant cives nellit oleus patria disponunt praemia.
Q. 9 quid est Tristicia? R. est dejectio animi ob malum
praesens ad bonum excitatur hic affectus per excitationem malorum
seu vitae, seu fortunae seu famae dolorem gravem exagerando,
quem hoc malum intulit. Ita actorem belli ad tristi
ciam impelleres en perversorem consiliorum successus jam bella
patimur tua fama naufragat, vapulat nomen et prope
in tuum casum devolvitur infelicitas. Fortunas quas Dux,
et author mali expiasti repetat pauper civis et tecum
nova bella aget lachrymasne temperabis ad gemitum
populi ad luctus flecte mentem
Q. 10 quid est spes? R. est erectio animi in bonum absens ardu
um ac difficile quod potest obtineri affectus hic explicatur
per rei dignitatem, utilitatem jucunditatem magnitudi
nem nec difficultatem magnam v. facile superandam inqui
rendo. Ita ad pugnam animares spem victoriae faciendo
Ite 2do ad bella passu laureas bello chorus acinit per
misit praelia ludum hostis est qm jam metus concussit
bellantium armorum ipse nisi pudor vetaret ante expedita
arma fugam meditaretur sub uno ictu quam cadet
facile. Non vobis vates non militiae robur non virtus tota
ciebus probata non animus, non fortuna non caelum desunt tot
praesidia suffragatur heroibus venturae victoriae certi inoves.

Q. 11

208

Q. 11 quid est desperatio & est dejectio animi defendentis se bonum obtinere posse v malum imminens evadere. Hæc excitatur per exagerationem rei publicæ certo ostendendo in sufficientiam illius ad aquirendum quod aquirere oportet nec id statui illius deberi multos obstare conatibus illius Deum affuturum auxilio. Ita bellum disvadendo moveres ad desperationem de Victoria. Quo inermes prope ruitis quo bellum inops victoria contiget, hunc desperare ipsa vos facit Semulentia placet naufragare in Sanguine? et post Bachum litare Murti heu placet at liberum Cy athis sit caput colluviem hostium egregie armis instructorum peritia bellandi et astu Vallidorum multitudine innumerabilium miseri ignavi ad unam rudes fugam, non inulti feretis? Non hoc apparatu gloriosa geruntur prælia.

Q. 12 quid est Metus? & est trepidatio animi ex mali noxij et impendentis opinione orta. Concitatur affectus hic si mali gravitas præsentia certitudo explicetur. Si hominum qui mala inferre possunt pravitas offensio potentia insidiæ signa et prodigia male ominantia proferantur: et imbecillitas et imbecillitas magis resistendi effugia supplicia nulla aperiantur. Ita metum belli intueres. Acuite arma hebetum da fato milites infelix jacta est vobis alea quoties sive Clade, hostes invasistis? vestra cædes est quæ infractas acies adversas facit. attollitur tumulis vestris animus ut gravius ab alto feriat. En jam provocat, jam instat hostis implacabilis ipso metuendus visu ferus in prælio desperatus et bellum quæritis Ipsa arma vestra pa-

vet

gent timent vaginam amittere trepidat animq animq imbelli

Q. 13 quid est Audacia? R. est Erectio animi ad mala ardua impendentia superanda Excitatur extenuatione mali gravis gravitate injuriæ illatæ, successu toties felici majorum exemplo necessitate perfringendi tum laude ex facto futura utilitate. Ita arcuendum bellum audaciam excitares. Hostis inferalem effudit Campum numero ingens major arregantia; timendus parvgnos Calculos Computat sed virtute pugnat non numero viri adhuc ferrum filiorum manu territ quod hostilitabo potarunt Partes tum impium cruorem sistit mittite jugula ite provocat hostis tædium habet vitæ ut gloriosa Occumbat morte adent felici prælio Numen placatum honoris agimq vindicias et pigri stabimus? eo Nobilior expectat fama milites quo numerosior victima Erebo immolatur.

Q. 14 quid est Ira? R. est inflamatio animi ultionem ob Contemptum aut injurias expetentis Differt ab odio quod istud pertinax sit et sine dolore ira brevior, et cum doloris sensu excitatur si injuriarum Contemptumq gravem cum exultatione hostis cum gaudio Commemoraveris, et injuriam sine ulla data Occasione illatam a persona vili v infami v improba v affini v gratis acuta in publico. Ita iræ affectum Concitares in hostem Agressus Regnum vasallus Regni agressus violenta manu innoxios cedit prodas exercet, et beneficiis reponit odia. Poterat exui Concessis sibi provinciis dissimulavimus poterat majori tributa onerari

parsimq

pessimus poterat vexar a Confinibus nostro subsidio carnisse
per non sicimus enquae gratiis rependit damna? Quis, ad
exulcerato animo haec audiet quis se non inundictum sensit.
Q. 15. quid est mansuetudo? R. est traductio animi a Bamonis
irae Commotionisq; quietem Excitat laude Clementia et
utilitate excusatione erroris hanc rejeiendo v. inimicos, et
malle volles v. subditos qui inscio Dno auri non aude
da. Ita disvadendo bello ad Clementiam excitares. Infelix
sors principum, quorum facta fama aggravat et quae nec
mente Conceperant illorum rei accusant. Nec injuriae quae
nobis decantant ab hoc crimine Alienae vasallus ppi
nat odiis iram ac immacentem acuunt et quae timent jam
facta putant, tanta viri prudentia, numq in id declinaret,
quod felicitatem viciaret. Tot beneficiis acutus Pr. ps tot gratiis
Cumulatq nollet belluae postponi, quae beneficiis grate respondeat.
Mallevorum sunt haec semina crimina adstruunt, ut p. Alios
noceat cum ipsi vindictae non sufficiant. At vera sint, quae delet
ta: nemo peccat. clementia et dissimulata injuria flectet men
tem sine praelio ut delicti veniam ultro postulet offendenti ipse
se damnet et nos triumphabimq ab armis alienis.
Q. 16. quid est Misericordia R. est inclinatio dolentis animi
erga afflictum malis, quibusq ille praemi y ejus chari possunt. Ex
citat hic affectq explicatione gravis calamitatis afflicti, or
orbitate nominis, delicti extunuatione, dignitate personae ex
posita excusatione facti, quasi id v. aliorum instigatione
irrepsisset, v. nullae intentatione nocendi deinde quod depre
cet Reg laesum promittat omnem satisfactionem. Ita ad
misericordiam movere, erga perfidum in Patriam. Suppli
cam

plicem habetis reu ad singulorum plantas caput ponit
vindictam caput ponit, deprecatur implorat misericordiam
et negabitis etiam magnanimo Leoni satis est pro prosse cor
pora calamitatem suam deplorat damnat impetu magis
suadentem perversorumque consiliis non malitia commissum
crimen sing omnium lachrymis profundit ut corda emoliat.
indolete dolenti: flectite animos, inclinate jam pœnas
habent qd arduam cervicem ita demiserit. Quin ipse
cui judex accusat temeritatem enormem fatetur auda
ciam caput sub gladium ultro mittit, vindicta flagitati
et amantem supplicia cadetis mitius agite. accipiet sup
plicium, si crimen misericordia plectatur id genus pœnæ vos
decet quibus plus generosæ menti ad placendum qm temera
tio nomini malitiæ ad peccandum.

Q. 17 quid est indignatio? R est Enacerbatio animi ob
bonum immerenti collatum excitatur hic affectus si ostendas
indignum his opibus his honoribus, potentia, favoribus ac
mitis fine: deinde si abjectam illius æditionem pristinas
vitæ sordes, mores profligatos superbiam et alia vitia
enumeres et periculum bono publico facile superandum.
Ita affectum hunc excitateres in eum cui collatum munus
publicum quid agitur! etiam lixæ in re publica honorantur?
etiam etiam improbi afficiuntur præmiis Temporum iniquos
cursus ille Reipublicæ faciem feret in exteros, vitiorum
sentina perfidiæ incus, abjectæ indolis homo nullius
famæ nullius virtutis; sola adulatione prpi charus.
Quo venientem gentes exteræ norunt excurrente fama

hnem

210

hominem dicent aut se ita viles nobis esse ut Me-
diastinos in legationes expediamus ut nos ita exutos
nobilioribus curis exclusi viris ut stivae erepto in Re-
gium mittamus quis tanto non indigetur facto NN no-
strum in uno calone vasculabit quod, si ab charactere
legat excludatur quantum nostri probrum.
Q. 18 quid est Invidia? R. est Iristicia animi ob bonum
altius aequalis quo nostrum excedere vel obscurare credit
excitatur hic affectus si ostendantur bona nulla virtute
parta circa laborem pericula merita turpi gratia pro
repti honores dignioribus cum aliorum gaudio illorumque
gloria ad alios opprimendos habeatur. Ita affectus hunc
excitares tranquillone id feram animo. Superior hono-
re et gratia Prpis non dispar nobilitate, virtute dispar,
Rem publicam Jores mei immolato sanguine propugnarunt
institutorum vestigiis successor, et in aemum oblivionem
quin depressionem accepi. Quo ille labore insignis seu in
jonibus seu in se evasit turpi gratia, a se ratione, fraudibus
et in quae praemia venit expedit hodie astipos esse apud Dyoni-
sios quam Hectores.
Q. 19 quid est aemulatio? R. ardor consequendi boni quo
alii fruuntur et nos cum dolore caremus. Excitatur hic affe-
ctus per emendationem laudis, gloriae majoris gloriae
poteri relinquendi exempli tum utilitatis tum per come-
morationem factorum seu gentis suae seu exterae ita ad
emulationem accenderes ut bellum persuadeas quam
grata memoria accipimus majores nostros quibus libet

ludus erat

ludas erat illaq; ibant ad prælia alacritate qua nec ad
epulas. Hæc nna obtigerunt Successoribus insignimur
iisdem vocabulis patrum eadem incolumes et non insta
bimus virtuti? quid fasti ituris Sæculis de nobis recita
bunt ignaviam! proh pudor in Sæcula extendendus pulchra
vestigia immortalis famæ legimus ut insistamus qd vetat?
Si desistimus posteros proclusimus id triumphos qui in pare
tes defingunt palpebram ut pote quorum facta viderant.
Vivere longa Sæcula desideramus vivemus in posteris virtute
Si anima promittit

Q. 20 quid est Pudor? R. est perturbatio quædam animi
ex aprehensis malis infamiam causantibus orta Excita
tur ille mali Commissi exageratione infamiæ pœnæ dede
core in posteros redundante maculante majorum nomen
Ira pudorem incutes bella nollenti bella fugimus heu pudor!
facimus est necdum Completum et jam infame, si nostro no
mini amamus affigi ignaviam quid in posteros, quid in ma
jores nostros maculam transmittimus nos deliquimus
et illos affligit Confusio obellatores Leones in prælis
Lepores timidos peperistis erubescunt se in Nobis qui
lis enter etiam Sua nobis Nomina eriperent, ne in gloria
circumferatur porbem Aut mores mutemus aut nomen.
Sic Explicatis exemplificatis exemplis superest ut fon
tes eorum aperiamus. et

Q. 21 ~~quamodo~~ unde affectus hi sunt desumendi? R. desumen
dos esse ex iis locis ex quibus argumenta vallidiora sumuntur
et sunt hi definitiones Conglobatæ Partium Enumera

tio

211

ratio consequentia similia dissimilia contraria causa
sumuntur eodem modo affectus ex dictis locis quo et argumen
ta solo quoque tractandi modo differunt indigent affectus plurimis
figuris vehementiores vehementioribus ut Prosopopoeia
Ethopoeia hypotiposis interrogatio acrior leniores mitioribus
Q. 12. quando Oratori utendum est affectu et quali? R.
id prudentia cujus dependet in hoc sibi quisque Magister
esto, et res ipsa quae suadet ex se trahit convenientes affe
ctus. Genus demonstrativum poscit affectus raros et le
nes. Delibe. et judici: frequentes, et vehementes non tam
prius debent poni affectus ab Oratore quam argumen
ta debet enim Amo convinci intellectus rationibus ut
agnoscat id verum esse quod suadet v. dissuadet. deinde
impelli voluntas ad id sequendum v. fugiendum in quo
est intellectus convictus quod fit per affectus Hic liquet
affectus debere esse posteriores argumentis.

§ 1 Quinus

Explicatur Breviter Partes Rationum seu Votorum.

Cum quaevis oratio sit quoddam totum totum enim constare
debet partibus etiam Orationis istius ostendendae sunt partes.
Q. 1 quid sunt Partes? R. esse Exordium Propositionem
Confirmationem Confutationem et Conclusionem. Por
ro Exordium est Processum Orationis in quo captatur

benevolentia

Benevolentia auditoris Propositio est Orationis Scopus seu
res illa quam Orator incumbit in Oratione Confirmatio
est adductio Argumentorum seu rationum in probationem propo
sitionis Confutatio est rationum objectarum dissolutio
Conclusio est Orationis clausula in qua breviter Orationis
sueq adferti v sit adhortatio affectuosa ad id sequendumq suadet
Q 2 quid est Oratio Consulens et quibus partibus Constare?
R certum est quod debeat Constare partibus propositione quae
vis Oratio illaq v apte posita seu explicita seu intellecta seu
implicita. Certum etiam quod debeat Constare Confirmatione,
quia si aliquod suadet v disuadet id non potest aliter
fieri nisi per adductas rationes. debet etiam Constare Conclu
sione. Iam aliquae rationes sunt quae exordium habere
debent, aliquae quae id omittunt: potest enim votum brevita
tis Causa inhoari a propositione ut vg si deliberaret an
bellum sit movendum Contra Moschum si jam ante te alii
dixerunt in aperes appositione votum dicendo. non videri ut
bellum cum Mosco inhoet et mox apponere argumenta. Posses
etiam apponere Exordium laudando aliorum vota v ex alio
capite. Confutatio item non semper apponit ut placet porati
Q 3 Exordia unde sunt accipienda? si ea quis vellit appo
nere votis? R haec accipi ex varijs Circumstantijs nimi
rum v ex materiae gravitate quae apponit in Consiliis v ex
persona dicentis v ex persona simul Consulentium v ex circum
stantia Regis laudando illius Curam circa bonum publicum v ex
circumstantia temporis felici aut Clamitosi v si ante te aliqs
dixit illius voti laudem accipies. Haec vero exordia Prudentia egent
nec nimis

212

nimis longa una aut duabus periodis claudi possunt pro ratione circumstantiarum quibus se acomodare Oratoris lagest Partes aliae orationis dictae unde sumendae supra Confutatio autem potest accipi pro confirmatione si in opposito sensu alijs fueris rationes refellendo tuam veritatem confirmabis et his etiam partem claudimus.

Pars 2da

De Orationibus seu Votis Consulentium

Varia huc spectant Orationum genera potissimum tm generis demonstrativi et deliberativi Ad genus Demonstrativum spectant Orationes quibus salutantur conventus nobilitatis ab eo qui comitiola inhoat deinde Ridentis Literas Regias item Mareschalci agentis gratias pro collato munere item concludentis comitiola vel dolentis de malo successu consiliorum sunt enim intercurrentes aliae orationculae ut cum quis promulgari desiderat collatas sibi gratias a magestate vel qui sit Dapifer aut pocillator aut alius officialis. pro genere deliberativo venerunt Orationes seu vota in quibus suadens vel disuadens Orator sensum suum explicat eumque rationibus fulcit insuper pro genere demonstrativo veniunt Orationes quibus tres nuncij agunt gratias nobilitati pro collato munere item eorum nunciorum Orationes in comitiolis re-

lationes

tationis pariter agentes gratias pro respectu incolto munere ubi explicatur successus functionis. Item Orationes in quibus agit gratias nobilitati nomine per fideli obsequio pallatinatui proposito. Hic ergo 1mo tractabis genus de sonstratione deinde aliud.

213

Sumus

De Oratione Comitiola Inchoante

Praecepta quibus explicatur artificium civilium Orationum annis superioribus dedimus et nunc praxim commemorabimus quare hic repetenda non censeo. Explicanda solum venit hic materia hujus Orationis seu puncta quae inchoans Comitiola in Oratione exprimere debet quare

Q. 1 quaenam veniunt exprimenda in ejusmodi Orationes?

R. 1mo ab inchoante comitiola exprimenda est laetitia de congressu nobilitatis studentis bono Rei publicae et gratulatio bona publico quod habeat celeres ad consilia ferenda viros nec privatae domo curae nec alia negotia ad gressum impediverunt 2do agunt gratiae nobilitati pro frequentia 3tio spes successus consiliorum explicatur.

Possunt etiam puncta in orationem hanc duci 1mo salutatio nobilitatis ad Comitiola venientis 2do explicatio necessitatis et praetii Consiliorum per quae et regnum et leges firmantur 3tio adhortatio ad concordiam privatis exclusis pretensionibus.

Nota si quidem ejusmodi Orationes a viris gravibus fiunt gra

Kodak Color Control Patches
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
© Kodak, 2007 TM: Kodak

vem in illis debere adhiberi stylum nihilque levioris sen-
sus aut sententiae possunt autem ex authoribus classicis
inseri sententiae bene materiae acomodatae si inserenda
est historia tractatur brevissime et nervose cum pondere
sensus

Nota Item praeter materiam Oratoriam potest ejusmodi ex-
plicatam ex punctis superioribus ex aliqua circumstantia
et etiam alia haberi ut si comitiola rupta in ante fuerint pt
haec ipsa abruptio consiliorum dare impetum inhoanti comi-
tiola per expressionem doloris ad discordem Nobilitatem et
adhortatio ad concordia consilia deinde ipsae diversae cir-
cumstantiae subministrabunt puncta ut si finita in ante
comitiola inhoari potest a laude concordantium oratio sa-
lutantis vel si alibi comitiola bene successerunt brevi felicis
eventus commemoratione facta ad hortandi invetandi praesentes
ad similia agenda

Accipe praxes aliquas

Imo

Szczęśliwego Congressu biorę praesagium z osob WMPych
ktoresci in hac consiliorum aream stawili prywatney
fortuny curam posthabendo publicae. Mogł kaldyna
lesć z was abo wymyslic remoram ktora by choc in litto-
re zatrzymała navim aby się z terminu nieruszaiąc ab
alio consiliorum umknąwszy się pilnował domowego pro-
gu przemogł iednak hos obiecs amor boni publicy
owszem alas addidit ochocie I to mnie ba dobro pospolite
kontentuie że nieospałych ma in subsidium curas

Synow

Synow ktorzyby wiey pospolite kontentuie że nieospałych ma
in Subsidium Synow okurencyiach głową się tym czasem
zastawiali, pokiby waleczne akcyie kawalerskiey niezwąt
tlała ręki. Dziękuię ia dziękuię Oyczyzna zawierne
iey uniwersałow przestrzeganie a ieżeli Concordi voto
Stabitis WMWPP dowiedziecie że wana nomina synow
tey matki nosicie ktorey nietylko summum gloriae iest
ale iey życie zgodni w zdaniu synowie

2da

Witam na radnym Congressie, WWMMPP y Braci
ktorych incolumitatem iak niemogę tylko sereno spe
ctare oculo tak wesołym każdego complecti sercem.
Daliscię tak licznym ziazdem argument żescię cives pa
triae ktorzy pro hac metuitis. Żeby lub iey całości lub
wolności małe onas consulentium vota nieuwlekły tak
Alfons Aragonski swoich pochwalił poddanych. Mos
Charissimos cives censeo qui magis pro me metuunt tak
WWMMWMPyB że naiey myśl prawie unico sybil
lo wyrażoną convolastis prywatne interessa zamknow
szy się w domach. Z tak ochotney WMPyB koronacyi
et in unum terminum collimantis voluntatis spodziewać
się że non dissociabimur unitas animorum, szczegulne
ad personas pretensyie alteri zachowaszy foro animae
sperabitis unam wzgodnych Patriae obradach tegoc po
synach swych ta Matka wyciąga aby in sinuiey wy
chowani swawolną nadłamali opinią rara Concordia
fratrum z klionemi sercami idemque velle et nolle było

Braterskiey

braterskiey miłosci y konfidencyi vinculu a ktorgia
WMWMPP y B unizenie supplikuię

3tia

Ta ochotą effundo serce WMWMP y B. ktorą Poeta przy
ofiarach Corwinowi: natali Corvine die mihi dulcior hac
lux qua tessus promissa Deis animalia cespes expectat Iovem
Milszy mu był ten dzien nad swoy genethliak w ktorym
miał być maxima Iaurą victima. Ten y iadzien inter al-
bos repone, że dies festus animalia cespes expectat.
Nieinszy bowiem WMP y B Congressu interes, tylko
abyscie adversa Patriae incomoda in victimam iey ce-
datis tym czasem forti consilio assurgentia położyli ma-
la, poki chcą fata quiescere ferri. Wdzięczna ta Oy-
czyznie usługa ktora sine dispendio vitae iactura for-
tun być może y bez zamieszania całości państwa
wdzięczna przysługa nią bowiem prius consilio inter
mihi hostis quam gladio. Iego tylko felicem niedosta-
ie victimam abysmy wszyscy unitavi, iak iedną ręką
a tąd fortiori podnoszące się discrimina roztrąciwszy
in ara Patriae złożyli, inaczey się indivisa rozbiegszy się Ci-
sia, ne fastu diem, bono publico exitio sub ziednamy a-
picula rozdrażniewszy siebie samych w niebespieczeństwa podamy
spodziewać mi się niekaże miłość Oyczyzny WMP y B advocavit
ta iako vinculu adstringat Braterską serca na zgodne obrady
o ktorą zmieyscamego supplikuie

4ta

Przy liczney WMWMP y B frequencyi niezliczonego odbieram
solatia częścią że mi pozwoliło szczęście braterską

pectora

pectora nullo viciata valetudinis malo częscią że magna
Reipublicae portionem ani w ochocie ad Consilia ani w
pilnym staraniu o pospolite dobro infirmam chodzę dzię-
kuię WMM Pyb za solicitam in Commune Curam z niey
privatorum assurgunt Commoda, całość y bespieczność
fortun: a tak gdy zdamy się w interesach nas niby
non tangentes defunderat et nobis aramq nobis serimq
siebie glancuię lemiesz gdy kraię ziemie na Pana
robi Oracz a iemu z tym dobrze: gdy nam pszczoł
ka kule zarabia miodem sama się z niego żywi y
nam żyzność przynosi staranie ktore łożymy in pub-
blicum. to WMM Pyb przypomniał abym felicem eventum
obrady nasze wzieli ktoremi gdy chcemi fulcire Patriae
fortunom naszym podporę stawiamy do tey struktury
iakiegoby Architekta zażyć domyslaiąc się WMM P
yB ieden iest ieden tylko ktorego w testamencie swym
synow zostawił Syturg unio animorum et sensum wzgo-
dne rady rerum mistriq salus Concordia mundi et
sacer orbis amor. to stać państwo będzie żyć bespiecznie
za tym murem domi forisq będziemy oto ia WMPyB
prosze supplikuię oto pospolite dobro y w nim zam
knięte wszytkich WMPyB. fortuny

Tta

Szczęśliwsze widze reipub: desideria niżeli kiedyś Am-
fiona Lutnia wszytkich nas z mieysc swoich ruszy
si lubo przy pilnym gospodarskiey industryi stata
li ledwie nie iak kamieni dla usilnego dozoru
ociężali

ociężeli ta iest chwała WMPy B iako synow
Oyczyzny kochaiących, nie słowem ale ipsa reali
tate pokazać quantus amor Patriae y dla niey
uszczyrbek dozoru podrożnych niewygod subire
vices. Nie należymy do owey censury ktorą
wytknięto wygodki swoiey przestrzygaiącego
Republikanta rem publicam turbatam malletqm
Comam. Dalismy dowod in oppositu że naspry
watney fortuny Comoda swoią niepodeszli sub
telnoscią witał Zelantow całość swoie lecz nie
tak iak swego Choryolana matka sciam hostes
ne salutem an filius wiem dobrze że in Conflictu
ra cionis tylko melioris Consilii triumphus że chce
my szukać in Coronam Patriae nec desidia naiey
Concursyią. Wie że filios lactabit insolatia nie literas
na gryzotę a żebysmy MWMPy B tak piękney
o nas matki naszey opiniey discordantibus votis nie
zmazali Concordes jungamus animos et manus w zdanie
iey solidabimus zachowamy całość westrzemy ieżeli iest
nakliony parietem

6ta Ex Circumstantia raptor in ante Scilicet

Liczny ad Consilia WMPy B konkurs wspomnia
wszy sobie na niedoszłe obrady przeszłe gaudia lucti
bus permiscet. Że coram specto WMPy B ultus radości
materia że in hac ara: przeszłe Consilia exspirabunt
mdtus futuri casus rzewniey serce. Chwalebne z kąd
inne Woiewodztwa, Ziemie y powiaty w czym my

vapulamus

capulamus Concordi vinculo Zwiąsane Zaczęte Szczęśli
wie o pospolite dobro kongressu pari fortuna Zakończone
a lubo się niektorey imprezy na się zabrały aby o
bicem per liberum veto rzuciły pięknie idącym radom
na kłonie się dali rationa ponderi y do fortuney con
cluzyi Concesserunt. a iako tych gloriam nam dono
szą podczty tak ignominiam nasze czytaią one
nie inaczey o nas rozumieiąc tylko że imperia in me
dio peragunt bella senatu Lucanus Jam że pacis
Consilia powinny vigere nie zgody mamy Semina
rium że boni publici integritas powinna assurgere tak
szczyscie gdzie incolumitatem Oyczyzny umyslamy
vulnera infligimus czytac akta nasze będą poto
mne wieki ktore samemi niezgodami zapiszemy a
lubo nas uspią fata abysmy nie słyszeli Censur
poczuię Woiewodztwo Zoila dissidentes in bono cir
ves przeszkaiącego famam. Cy nas niestaie na le
pszą historyką materyią? z ktorey by in publicum
emanet honor tylko cto Herostrates tak nikczemny
że sobie spaleniem Dyany kościoła chciał obiasnic
niesmiertelne imie spuria perpetuo sors nescit gloria suetu
niesławe sobie tak kosztownym zapalił studem nie
ia nadzieiey WMP y JB że meliora lapsis succedent
byle ich obrady przystąpiła ochota o ktorą przez miłość
Oyczyzny przez Szlacheckiego imienia szacunek
wolności konserwacyią abysmy proclamatam o nas
opinionem Woiewodztwa unanimi in bonum pub
licum

licum cum Ispiratione Emazali unizenie prosse
Formabis nobiliores alios impetu accidente praxi ut
vero facilius formes eruditum tibi porrigo supplementum

Historicum

Consilium

Athenienses in Consiliis abutabantur ingenio et
si quid in Consilio determinandum foret plerumque
in deteriorem partem statuebant illudque quod dam
nosum erat sequebantur Consilium hic Anasersis dixit
sapientes apud Graecos dicunt stulti vero judicant
id est eligunt Author Alexander ab Alexandro
Pompeius cum Caesare bella gerens praeliumque aperto
marte in ere detractans, solo a loco in locum decur
su hostem differebat consilio suorum adductus ut
praelium decerneret quod exoptabat Caesar decrevit Consi
lia secutus triumphum et Castra prodidit. Gerundus
Carolus Canotus Rex Sueonum et vothorum, malasuo
rum Consilio regno pulsus cum ad regem Poloniae fugam
pareret, Consendissetque naves jamque a littore soliturum
quidam ex praefectis regem interrogat, an aliquid in
terra negotiosipet. tetuique similes in furcam suspendere
quod situm fecissem num quietus mansissem Joannes magnus
Narses expeditionem contra bonos Cothos instruens
ad Belisarium aliosque duces scripsit in haec verba
cum de publica utilitate Consultur utilitas ipsa
pro se inspicienda nec aliis respectibus amoris odii
pessundanda Cameralius

Venatorum

Venatorum mos erat, ut Senatores injuriam ad Consilia, solerent ante vestibulum ejus omnes privatas simul dates deponere ut animum in Consilio haberent liberiorem Radisbonensi Curiæ, perfixa est hæc inscriptio marmoreæ tabulæ incisa

Quis Senator officii Causam curiam ingrederis
Ante hoc hostium privatos affectus abicito
Iram vim adulationem odium amicitiam
Reipublicæ personæ et Curam subicito
Num cum aliis equus aut iniquus fueris
Ita quoque Dei judicium expectabis et Justinebis

De Romanis Historiæ testantur quod quoties Commune in Consilia Conferrent se potius privatibus nunquam ab hostibus injuriam sunt fasti

Democritus nullam rem inimicam hostibus dicebat quam cæleritatem præcepitata enim Consilia si intransversum agantur nulla re mari peniovenia possunt in melius Livius

Julius Cæsar ea facinora pluribus probare solitus erat quæ sine longo Consilio et Consultatione gerentur Plu

Augustus Cæsar dicebat Romanis cum successorem reputarum qui nunquam de eadem re bis Consultasset Plutarchus

Bias interrogatus quis esset optimus Consiliarius Rectissimus Stobæus

Solon dicebat Consulemque jucundissima id quæ optima Idem

Euripides dicebat unicum Consilium rectum magnum militum manum vincere Erasmus

Darius Maximus dicebat meliorem esse rem publicam

et ipse

et prope tutiorem in qua princeps malg esset qm
in qua amici principis alias Consiliarii existerunt quan
do quidem malgung possit a pluribg Corrigi multi autem
ab uno nequaquam Cuspido
Hemulig dicebat optare Semulum principem si bonos habe
ret Consiliarios ad amicos quam bonum qui malos haberet,
quibus rerum administrationem Committeret Fulcosg
Aliphonsus Rex Seni arguenti dixit quod Contra omni
um sensum bellum capesseret regum Consiliarios
aut reges debere esse, aut regum animos habere
oportere Panormitang
Idem interrogatus quibus Consiliariis maxime Re
lectaret Respondit libris a quibus sine metu sine
qui nos Cuperet cuperet fideliter audiebat Idem
Idem Alphonsus dicebat absurdum sibi videri re
ges ab aliis regi Duces ab aliis duci Idem
Temistocles in Atheniensium frequentia dixit sere
perisse Consilium quod sumopere pertineret ad athe
niensium dignitatem sed ejus generis esse ut p
ferri expediret populus censuit ut id uni Aristili
Communicaret quod si is prolaret omnes pbaturos
Communicavit illud Aristippi de incendenda nava
ti statione graecorum
Aristides ad populum regressus Consilio Temistoclis nil
esse utilius sed eodem nil esse in Consulentius
populus vetuit, ne in posterum mansionem Tsilii face
ret Temistocles Plutarchg

Antistites

Antistites fratrum interse dixit quovis muro esse firmius munimentum Laercius

Concordia

Mustonius dicebat nullam sine Concordia Agiesilaus a quodam percontatus quam ob causam Sparta menibus non cingeret ostendit cive esse armatos et animes inquiens hi sunt civitatis mœnia significans res publicas nullo munimento fortiores esse quam virtute civium consulentium Plutarchus

Idem alteri id ipsum interroganti respondit civitates non saxis ignis ve armatos sed pro vallis et mœnibus incollentium virtutem muniri oportere quas si jungit Concordia nullus potest esse mutuus inexpugnabilior Idem

Licurgus quærentibus civibus suis quo pacto hostes vincerent si pauperes mansuetientis et intentiones mutuas deposueritis Bruseus

Cum Compida cœpisset crudeliterque tractasset cives exercitus Ateniensium pientus dilabi in domos voluit, ita plerisque suadatoribus obstitit Temistocles inquiens universos simul hostibus parere fore dispersos vero perituros Emittius probus

Sylurus Rex Scytharum moriturus 60 filios advocans fascem sagittarum frangendum illis porrexit quid recusarunt ergo singulis singulas sagittas frangendum dedit quas facili negotio frangerunt, dixit si concordes manebitis validi invictique eritis Itra si dissideis discordes et imbecilles et expugnatu faciles Plutarchus

Scipion

Scypion Africanus cum Cum Numetios Semper
antea triumphatores vicisset quaesivit ex Tyresio
certarium principe qua de Causa vita Numen tan
git imbelles fac Respondeo Concordia victimas discor
dia exitius praemit Bruseus

Rex Mycissa moriturus filios ad Concordiam mones
dixit Concordia res parvae crescunt Discordia dis
cordia maxime dilabuntur Salustius

Comes Palatinus quaesitus quod esset potissimum
Concordiae & religio et divinis rebus Consensio Peruceus

Romani veteres Concordiae Hieroglyphicum Liram
habebant quae quamvis discordem habet vocis fidem
tamen discordem vocis Sonum facit Plevius

Alphonsus Rex Aragoniae et Sycilia dicere Solebat
si romanis illis temporibus se Constructum Jovis
positori ut de rebus acturi in eo prius Convenirent
et Contentionem omnem deponere quo nil rei publicae
Contentius esse quam Dixisse Panormitanus

Plinius Scribit discordiam Hyphore Sicentim quod
gratimque degentibus

Cum Lacedemonis ob antereiectum Contra ejus
gentium Xerius peste aborarent ut hoc de malo libe
rassent aridem duxerunt ut si quis ex Lacedemo
niis indignum illud facimus morte expiare quod
audiit Spartius et Ballides laeti se obtulerunt ad Xer
xem profecti Suum jugulum cultris devoventes
mor Patriae rescindendum

Agiesilaus

219

Agiesilaq filium suum Pausaniam famae ene
cuit ad 50 auri talenta accepisset a Xerxe Spartam
prodere Plutarchq
Caesiq Romanus Crassum filium suum ad mortem da
mnavit quod urbis Romae portas Sdita mercede
voluisset aperire hostia
Erepteq in Eumoleum bellum parans Consulens
oracula audivit affuturam sibi victoriam et
regni integritatem si filiam suam immolasset
Diis nec moratus filiam suam immolavit ut
Patriae fecisset salutem regnante Myda apud fri
dias terra dehiscens fetores exalavit victimas ejici
bat aquis subruens domos Rex Insulto Oraculo
quid in ea re faciendum esset responsum habuit quatenus
illis non prius Clausum iri qm quis intra se demitte
rit depacandam Numinum hoc ut audivit Anharq Ni
dae filium dicto vale Matri et Uxori praecipitem dedit
in illam voraginem.
Cum ambiri Thebas obsedisset Heneceq Thebanq
pro Patriae salute Caeriaris sededit praecipitemq la
dio jam perfossus de quo statiq
Insignemq arma Mucrone Corrusco
De dignitatemq artq pridem maestaq teneri
Arripit atq unos quaesita vulnere rumpit
Sanguine dum spargit turres et moenia lustrat
Seq super medias acies non dum mense remisso
Facit et in saevam cadere est conatq Ahives.

Codq

Codius Ateniensium Rex cum bello premere a Dyonesibus
ut inaudiit Oraculum Deorum nimirum partem illa Victrice fore
cujus Rex in prælio occuberet. ipse puri habita militaria
Patria mortuus Sumpto amus in acie prodeit occubuitque ibi de quo Horatius
Lepidus et Fulvidus Romani cives, sibi inunici privatas inimi-
citias ob utilitatem Patriæ posuerunt. Cum in urbe Tyrana
hyatus terræ pestilens se aperuisset, curtium Roma-
num Hyatum illum incidit liberavitque Patriam
malo Peniles de bello disserens agit, cum eventus
Patriam is qui privatim bene est et ipse evedit.
Cæsar ad suos legatos et Conturiones dixit privatim ita
nemo lætis rebus uti potest ut non idem cum republica
Corruente corruat. Sine prospero successu utatur etiam priva-
torum potest omnes calamitates sublevare Dio
Antonius pius cum iis patriæ non inserviret publi-
ca Solaria detraxisset dixit nil in Soliditum esse neque
crudelius, quam si rem publicam illi arriderent qui nil in ea
suo labore Conferrent.
Valerius Maximus de Romanis inquit eo tempore
quo anni virorum vigebant in civitate eorumque bonis digni-
tates æstimatio cunctis in rebus ponderabat hæc im-
peria Conciliabat hæc jungebat affinitates hæc in toro
hæc in Curia hæc intra privatos parietes plurimumque
poterat Patriæ enim unusquisque non Silas agere pro-
perabat pauperque in divite quam dives in paupere
impio versari malebat
Pharnaces Rex Parthorum moriturus Regnum fratri suo
Mytradi

Mytridati tradidit suis filiis quos plurimos habebat
mysis quod illum vidisset virum et prudentem, et regendi
dotibus insignem plus regno qm Patrio nomini se debere
ratius totiusq Patriæ qm liberis consulendum. Justinus
Paulus Emilius de Tollosatibus dixit qui Patriam
manibus ppriis muro mudare cesserat omniq gentem vim
pecuniæ corasisent mirum ita natura comparat ut
sua qm qm damna magis qm publicus dolor moveat
nec ullum acrius qm Regi numarum filium invenire possit
Annibal ubi Carthago capta fuisset et tributum Car
thaginensibus impositum a Romanis cum in Curia omnes fle
rent, ille risit, cum populus increpuit ille respondit tunc
flendum erat, cum dempta nobis arma incensæ naves
interdictum externis bellis hoc enim vulnere cedimus
tantum nimirum ex publicis damnis lentimus quan
tum ad privatas res pertinet nec in ea quid acrius qm
pecunia damnum stimulat.
Pericles post ruentam pugnam successum relaturus
cum ad suos adcurrisset filios salutans dixit salvete
nos salvi sumus Livius
Crassus sui ordinis homines propriis nominibus salutare
fuit solitus Plutarchus
Romani Deos suos operto capite salutabant homines
vero pileo deposito.
Apud Persas honorificæ salutationis mos erat in manicas
vestium manus immittere Cænius. Judiceres ostare
te in corda singulorum manum mittere ut lentius salutes

Ismenias

Ismenias Thebanus jussus Artaxerxem salutare ne
Ira decus faceret aliquid abjectum annulum ipse sustulit
ut odorantis speciem proberet Helianus
Apud Veteres erat salutandi dare osculum faciei atque
hoc genus osculi olam vocabant Canteus
Spartanus cum nomina civium legerent illo omissoribus
et gaudens ex illo concessu recessit quod cives suos haberet
Patria se praestantiores Plutarchus
Penelope cum dona a suis accessisset, etiam ab Ulysse
accessit de quo Poeta
Dona quod illorum caepisset corde triumphat.
Xerxes Persarum Rex cum in campis abienis universum
lustrasset exercitum, illumque ex specula aspiceret illacri
masse fert causam rogatus dixit quod nullus e tanta burgi
tudine 100 annos esset superaturus Herodotus

Supellex Sententiarum

Solet necessitas optimum subicere consilium Salustius
Pessimi consultores cupiditas et ira Idem
Sunt quibus loquentia multum sapientia parum eisque in illis
virtus in lingua sita est Idem
Prosperi fiunt impetus in vacua consilium Republica Idem
Turpida sunt ius consilia qui sibi suadent Idem
Omnia regna eousque consilium habent, dum apud eos consilia
valuerunt ubicunque gratia timor eo corruperunt post pau
lo diminutae opes deinde ademptum imperium tandem servitus imposita Idem
Quos fortuna adversis exercuit sensum dedit bene suadere Idem

Decrat

IMI

Deerunt qui Consulunt si Consulere periculum Curtius
Nil potes esse diuturnum cui non subest ratio et consilium Idem
Suam quisque habeat in Consilio quando de aliena deliberat Idem
In publicis Consiliis nil tam inequale quam ipsa aequalitas
nam cum sistit parocum imperia prudentias par omnium
est se Plinius
Grandia Consilia a multis causis seu magna navigia
a plurimis Remis impellunt Strada
Nunquam certior Reipublicae interitus imminet, quam in
eum in ejus morbis rara Consiliorum remedia, vel tem
pestive adhibent Idem
Non est salubri Consilio locus inter affectus praecipites Idem
Facile cum impetu evanescunt quae impetu, non ratio
ne et Consilio sumunt Idem
Non est Consilium in vulgo non ratio, non discrimen Cicero
Sapienter Consulunt, qui temporibus Idis casus ad
versos reformidant Idem
Non est ita Consilii ut Sacrificii certus explicandus dies Idem
Parva sunt arma foris nisi sit Consilium domi Idem
Saepe quod magnae vires non possunt consilium infregit Idem
Boni Consiliarii non est solum videre quid agat Idem etiam
providere quid futurum sit Idem
Quo aliquis sapientior, eo cautioribus utitur consiliis Idem
Ab homine nunquam sobrio nunquam postulandum prudens consilium Idem
Magister hodierni hesternus error Livius
Privata res semper effecere officientque publicis consiliis Idem
In Consilio tumultuose vocato tumultuose consulitur Idem.

Fortuna Consilium sequitur Idem
Nulla res publica in Columis esse perturbata publicis
Consilus Idem
Res publica sine Consiliis felix et incolumis prodigiose Idem
Plura Consiliis ex auspiciis quam telis et manu gerentur Tacitus
Pessimum veri affectus et judicii venenum sua cuiusque utilitas Idem
Omne in Consiliis robur est sine quibus egregia invalida sunt Idem
Certa in armis salus quae in Consiliis temperatur Idem
Res adversae Consilium adigunt Idem
Tyrneus sapis quamvis innatat, Comminutus sinit, ita
ncordia Concordia sustinerunt, discordia pessunimus Aristoteles
Duabus vocibus simul Consanantibus gratior fit Con
centus ita quid in familia fit Plutarchus
Ut in Corpore exhumidi, frigidi, calidi succi temperatura
optima fit Constitutio sic expratam concordia maxime floret
genus Plutarchus
Nobilitas generis et divitiae et principia et fortes sunt Sevi
tiorum Aristoteles
Per discordias civiles externi tolluntanimos Livius
Discordia ordinum Reipublicae venenum Idem.
Malum externum discordia Tacitus
Nulla quantum vissima ratio potest ab adversariis deleri,
nisi proprimis discordiis se ipsa Consumpserint Vejetius
Discordia frater marum horrenti civem fratres ipsos
Stipemque suam demos regna funditus evertunt Livius
In dissensione nulla salus Conspicitur Caesar
Discordia infeliciter exagitante nulla unquam tempora

ipse

prospera y domi quieta ducit Orosius

Qui Reipublicae infelix est sibi felix esse nuper Cicero — Reipublic

Ille bonus civis Patriae est cui Salus dulcior quam Inspectus Idem

Quod turpe est Reipublicae utile est nunquam esse potest Idem

Ut nulla occultior, ita nulla nocentior Reipublicae pestis est quam quae Simulatione boni se Contiget Idem

Omnes Omnium charitates Patria una Complexa e Idem

Obq malis grave est Salvam esse Rempublicam Idem

Res publica est campus magnus obq ad jursum gloriae aptus Idem

Nullum incomodum pro Patria grave puta, dum est a qua omnia accepimus Idem

Nullum incomodum pro Patria Optime tunc nobis ordinq cum Patriae bene vivimus Idem

Discordia civium ex una plures res publicas efficit Idem

Illa res publica robustissima reputanda, quae unius animi Idem

In columi re publica facile privata res aciunt dum a Idem

Ubi privata cuiq Stimulatio Idem

Ibi vitae decus publicum Tacitus

Saepe privati ordini pertinacia in publicum Scelus Reipublicae Stimulat Idem

Discordiae Simulates Irae cum hostibus exercendae cives cum quibus de virtute Cernendae Salustius

Multi bonum publicum simulantes pro sua quisq potentia certant Idem

In consulta mansuetudo et misericordia in miseriam

Reipublicae

222

Reipublicæ sæpe se vertit Idem
Magnis imperiis magna cura inesse debet Idem
Subtilia et ignia ingenia novandis ac gerendis rebus Reipub. sunt aptiora Idem
Optimum quemque niti ac contendere decetut pro se quisque Reipublicæ prosit Plinius
Salus civium est suprema Reipublicæ lex quæ Idem
Boni civis est ita Reipub. Caput tutari ut membris prosit ita membra crassa
vere ut caput non doleat Strada
Adversa et mala Reipublicæ nemo sibi imputat Idem

Supellex Fragmentorum
Ex Poetis

onsilium

Rerum statum dubium ac minacem invita consilia explicant Seneca
Magis tutus est qui consilio quam qui munitus armis Idem
Mutat immitis dolor consilia Idem
Ubi animus errat optimum est casum sequi Idem
Remedia sæpe capimus consiliis pejora Idem
Quod ratio nequit, sæpe sonavit mora Idem
Pars sanitatis velle sanari Idem
Vis consiliis expers mollerit sua Horatius
|||| malé cuncta ministrat
Impetus Statius
Malum consilium est quod mutari non potest Publius
|||| Regnumque vigebat
Consiliis Virgilius
Extrema Amo nemo tentavit loco Seneca

magna nolle

magna nollentem --- --
Consilia prodant Idem
Sæpe in magistris scelera redigunt sua
| | | | Nunquam desunt Consulta duobus Silius
Quam bene dispositum terris ut dignus iniqui
Fructus Consilia 1mis authoribus instet Claudianus
Qui funesta novo fabricaverat æra dolori
Primus inexpertum Siculo Cogente Tyrano
Sensit opus docuitque suum mugire Juvencum
| | | | galleatum suo duelli
Pœnitet Juvenalis
Acri potior prudentia dextra Valerius
Quis Comes utilior si clade et peste sub illa
Sævitiam damnare et honestum auferre liceret
Consilium Juvenalis
| | | | Tibi deterra bello
Utilis ingenium est quod eget moderamine nostro Ovidius
Consilio recto nil tutius Menander
Consilium ante omnem rem Cape Idem
Sacrum quid vere est Consilium
Quantum ipse feroci
Virtute exuperas tantum me impensius equum est
Consulere atque omnes metuentem extendere casus Virgilius
Crede mihi superos prudentia 1ma reliquit
Et sensus cum re Consiliumque fugit Ovidius

Res

Res est profecto sacra Consultatio Plato
Consilium improbi in extremum incidit malum Idem
Inanium inania Consilia Idem.
Consilio utilius quam viribus arma gerunt
Militis est robur Consiliumque ducis Vering
Non ne flagitium est te aliis Consilium dare
Foris saepe tibi non posse auxiliari Terentius
Cum poterant recto transire Ceraunia velo
Ut fera vitarem saxa monendus eram
Nunc mihi naufragio quid prodest dicere facto
Qua mea debuerit currere Cymbae via Ovidius
Omnia prius experiri Consilio quam armis sapientem decet Terentius
Lassis quaerant oracula rebus Livius
Abit luteosque sub altu
Qua didicit gemitoris oracula Fauli
Consulit ab Linea Virgilius
Phebique oracula suplex
Consulit et quae tempus habitanda requirit
Consiliis habibus non utilis Idem
Saepe ducis trepidi petiere oracula rebus Inpudius
Consulite in medium et rebus succurrite Jessis Virgilius
publicacionis Privati nil habet ista Domus Ovidius
Sin fata repugnent
Et jam damnata cessit Carthagine magos
Occumbam potius nec te Patria inclita tutum

aeternum famulam

Aeternum famulam liberq aperont videbo Silig
Dispensus acerbus

At gravior Sensus erat Claudianq
Vir ferus et Romam cunctis prodere fato
Sufficiens Lucanus
Hone stam mu dovotis stetit obus horam
In casu quod cuncta ferat placet alea fati
Alterutrum mensura caput Idem
In plebem vetat ire manq non stratq Senatu
Sit tuo imperii qui sit quae viscera legum
Libertas ultima mundi quo steterit ferien da loco
Claudianq Nullo facere consule damnum excepto stilicone potes
Patriae exitium crudele senecte
Servare cives principe et Patriae graves
Claro tumentes genere quae dementia est
Cum licet una voce suspectos sibi mori jubere
Cives servare majore Patriae est virtus
Civis gaudet Roma cruore Idem
Majorem Patriae patriq virtus
Fraterno Amum matuere sanguine muri Lucanq
Temporis angusti man sit concordia discors
Pax fuit non sponte ducum Idem
Ourum mistiq salus concordia mundi
Et sacer orbis amor Idem
Collata sotiate vires
Alta centenis

224

Concordia

Alta Centenis melius regunt templa Columnis Sarbievius
Arcanas opulenciorum
Ira per rixas agitata magnas eruit urbes Idem
Auxilio humilia firma Consensus facit Publius
Omnes amor unus habet Virgilius
Justiciae rectique tenor Dares
Sotiorum coivisse animas et Corpore in uno
Stare omnes Statius
Jam Serpentum majorem cordia parcit
Cognatis maculis firmis fera
Quando Leoni
Fortior eripuit vitam Leo quo nemore unquam
Expiravit aperi majoris dentibus aer Juvenalis
Aspicimus populos quorum non sufficit Irae
Occidisse aliquem sed pectora brachiavultum
Credident genus esse civi Idem
Licet ingere large rixanti populos
Cedunt incunque necunquam
Ambitiosa quies Collivit gloria patres Statius
Aae tuba rixae Juvenalis
Indomitos praeceps discordia fratres asperat Statius
Ecce patrem nati patrium natosque parentes
Mutuaque armati coeunt in vulnera fratres Manilius
Salve magnorum proles genitorque Deorum
Auditum

Auditum longe numen mihi Statius
Ivit in applexus natis fraterq paterq Idem
Ung tota est vulng in orbe Seneca
Receptor dulce mihi furo est amico Horatius
In medios rapienda ad gaudia vultus
Procurrunt fluctus elataq turba favorem
Certanti celebrant ingenti nova gaudia plausum
Æquaz rector divis illum fundiq Matres
Illum turba minor moniti laudare nepotes
Et senior marius et juxta populusq patresq
Mactata superum dignaz honore juvencis Silius
Pulsa ciurarum nube serenum
Cuncta nitent longosq erepsit janua ramos
Et matutinis operaz festa licenis
Hinc nescio qua dulcedine letæ
Latrone tacitum per tanta gaudia pectus
Tristia et metus pradam p terris
In mare Creticum portare ventis
Exhilarant ipsos gaudia nostra D Eos Martialis
Blanda vicissim
Gaudia per tantam mentem Ovidius
Exultaz et vix animos sua gaudia infert Ovidius
Obplez lætanti regia cœtum
Dona ferunt præse declarant gaudia vultus Calatus
Littora cum plausus clamor superasq D Eorum
Implevere

Salut

225

Implevere domos gaudent generumq Salutant
Quaeq ibis manibus circumplaudere tuorum
Undiq jactato flore tegente vias
Tempore Phebea Lauro tegent Joq
Miles Jo magna voce triumphet anet
Salveteq bona Jupiter esses Idem

Symbola

Leonardus reli filia necessario esse expressurus pinxit caelum qd potentia invisa est movet cum Lem mensagita tamollem

Paulinus stellas pinxit quibus mundus reitur et ipsae movent ab intellegentiis cum Lem Regunt et regunt

Ludovicus ferus ventum pinxit dispellentem umbrosas nubes et serenum caelum facientem Lem fugat et fovet

Quidam jussit turpidam aquam pingi quae imagines rerum non poteot representare cum Lem Dispungit turpida formas

Quidam arianam pinxit Theseam in labirintho errantis filium per muros porrigentem Lem Hac duce securus

Alius oculum jussit pingi qua naves dirigunt te Deduce

Alius acum magneticam jussit pingi qua naves dirigunt cum Lem Deduce

Alius navim malo carentem atq ideo subjectam periculis cum Lem malo sine malo

Ferus malum filiarium expressurus Pharetram pinxit

xit cum Sagittis cum Lem Arcui tela ministrat

Quidam abietem pinxit cujus verticem falx deci
sit quô decisô amplius non crescit cum Lem Mox tota pubet

Dydaeq Suavedra arborem pinxit cujus notabilem
manq avelit dum frangit frangor

Henricus Farnesius navem pinxit fluctibq impu
gnatam sed duabq Anchoris innixam cum Lem
Iconcussa manet.

Quidam Concordiam laudaturus lacteam viam
pinxit stelludis distinctam cum Lem juncta Tenendis Concordia

Eidem lacteae viae stelludis distincte cum Lem pluribq nitor

Quidam Torentes pinxit qui ex resolutis in aquas
nivibus aliisq aquis conjunctus latese effundit
cum accepto robore major

Quidam Cadmum jussit pingi cui jupiter uxorem dedit
dicq alii et Deae munera contulerunt nimirum Ceres
frumentum Mercurius Lirum Pallas vestem Cybe
le Tympana Apollo et musae Hymeneum cecine
runt cum Lem. Ditam Concordes numina Nuptes

Antonius Trivolucus jussit stemma sibi pingi
nimirum 3 vultus conjunctos cum Lem. Mensunica

Carolq Fredericus Clivia dux jussit in clipeo plu
rima corda pingi cum Lem Hic murq Aheneq esto

Quidam cignos plures pinxit aquilam avolatum
pedientes

pedientes cum lem. Non vi sed Concordia

Lucretius Corsatus jussit pingi grues non nisi gregatim volitantes cum Lem Non nisi gregatim

Purganius vimaceum in globum conjectum jussit pingi qm canes alatrant cum Lem Nil pavet collectg in unum

Quidam jussit apuas pingi qui gregatim natant ut se a joribus tueantur cum Lem Tutos junctio praestat

Quidam apes pinxit coligentes de floribus mella cum Lem Labor multis unus

Academia Pistoriensis jussit pingi Compidium aqua plenum ad qm radii se reflectunt et lucem spargunt cum Lem unione micantior

Quidam testitudinem militarem jussit pingi ex scutis Confutam cum Lem junctis vis nulla nocebit.

Quidam Sertum pinxit ex floribus Confectam cum Lem ex unione decor

Quidam amorem Patriae expressurus plantas Soli adherentes pinxit cum Lem. Semper circa Solem

Amor Patriae

Quidam ignem vestialem in ara ardentem pinxit cum Lem nate Semper inextincta.

Paulinus pinxit montem intus ardentem ignibus et per venas aurum defluens cum Lem effluet aurum

Quidam piscem stella dictum Semper in augustis ducentem cum Lemm Nec pondus extinguit ardorem

Quidam Cycadam pinxit Sub estu Solis triden-

te cum

dente cum Lem Non silet dum ardet
Quidam Heliotropium pinxit semper Solem sequens cum
Lem Soli et Semper
Quidam Laeticiam expressurus jussit pingi Smaragdum qui
suo virore plurimos oculos Capit et recreat cum Lem Recreat ne Satiat Laetitia
Abbas Ferus jussit pingi facem acensam pulchre ardentem
cum Lem Accepto lumine splendet
Bovius jussit pingi rorem florem et gramina respergentem
cum Lem Tollerate premia Noctis
Gambercus jussit pingi aves ad orientem Solem Canentes
Cum Lem Te veniente Canunt
Quidam pinxit plurimas Conchas apertas Tenentes in
trase gemmas perfectas cum Lem Tenuere quod optant
Quidam pinxit speculum Concavum radios Solis recipiens
flammasque clarissimas spargens Alterius lumine gaudet

§. 2dus

De Oratione Mareschalci Comitiorum Palatinatus

Electus Mareschalcus ad directionem Consulentium ne
honorem Silendo, aut vulgari sermone testes vultu pareat
Orator atque Ides
Qui quid in hac oratione exprimendum est. Primo exte
nuatio suae personae quasi sufficientis ad rem munus

Laus

laus Conferentium scipionem 3 gratiarum actio
pro munere 4 acceptatio illius 5 postulatu ut Concor
di voto felicem in Comitiolis faciant dirigentem possunt
transmutari hæc puncta ut gratiarum actio 1ma sequatur
alia v alio modo in oratione poni pro genio Orationis
item possunt addi aliæ per circumstantias temporis
2 quod est artificium hujus Orationis quæ alibi datum
nunc auribus credit quod antea datum paginæ hujus
modi orationes amant brevitatem nemora Consiliis aliisque
præliminaribus injiciat Impetus porrigo

1

Odbiram JW M Pyd zich łaski Consiliorum regimen
odbiram łaskę do ktorey ani wiek, zły ani płata
virtus powabi, ani dzielnosci niedola moia pozwoliła. Znam
inanes manus inanesque lacertos do tey funkcyiey a z nich
miarkuie JW M M Pyd quantum gratiæ robur, kiedy in
firmitatem usług tak elevastis że przy tey funkcyiey
spem firmam biere że non cadente obligacyiey pamiętna
mi będzie JW M W M Pyd łaska, stabitque perennis gra
tia facti za ktorą teraz skłaniam głowę a ich rozka
zu omnem alacritatem zapisuie do pomożenia JW M Pyd
do funkcyiey ad mentem ich explendæ concordi voto o
ktorą omni conatu supplikuie

2

Rozkazem mi są JW M Pyd vota ktoremi gdy
directricem

directricem virgam podaiecię solicitatis nieudolność
moie in imperia wiem tenuitatem meam że niepotra
fi correspondere ich desideriis niepotrafi naves dirigere
vix cymbis apta manus że iednak gratiosus JWM
PD adspirat favonius ventis do vela Zdis Imperantis
atak szczęśliwy brzeg znaydą consilia niżeli zas skło
nic ad postulata łaskę sobie samego ad sterno plantis
dziękuiąc pro subsellio nulla vi bibet fen rigorem
gratia laeti ktorą wdzięczność zapisuie w sercu
żeby zas non sterilis w oczach JWM PyD virga niezo
stała w funkcyiey moiey wzgodne in consiliis zda
nia zapisuie aureos rey appendant fructus. kto
rych iak non vana spe czekam tak usilnie JWMP prosze

3

Nie idę za zdaniem symbolisty ktore Marszałkow
skiey przypisał łasce dum servio regno odmiennieysze
nie co przyznaie dum servio regno bo funkcyia JW
MPyD imponit ta mnie do usług obliguie aczyte
go non arrogo aby eminentiori ad motą gradui miał
eminere eminent WMPyD suffragia y ich afekt
ia w tym tylko preeminencyią zakładam me fore
mancipium tempus in omne praemit iednak stąd cor
da dolor że niesposobność moie sługom swoim conser
vastis ktorą do siebie znaią non ne erubesco supplex aby
ich gdy desideriis non respondeo chcieli descendere usługom

ich

ich sterilitati w ręku WMPy B iest successus funkcyi niech mens in obg una regnet szczęśliwem a sługi moię coronabitur

4

Wzgodne JWMWMPy D wolą mnie virgam directricem uradzili y premium biorę ante merita doświadczona innych JWMPy B w tym kole activitas ktorych mens spirat honorem conscia factorum tyle in suffragia podała Mechwalebnych y szczęśliwych in dirigendis consiliis liczymy Akcyie prawie sobie perpetuo laudo stabilitatem funkcyiey tych ia adoro merita życząc sobie a perto ire vestigio JWMPy D magnas adsterno gratias ktorych oraz z sobą inviolabilem zapisuię pamięć y szacunek do pomoscie JWMPy D respondere desideriis funkcyiey moiey in materiam desideriorum uno labio et corde in laudum pisać rozkazecie

5

Pierwszy głos zabieram z łaską JWMPy D formastis vocem y funkcyią ten wielkie y nayniższe dzięki JWMPy D insonat, zescie wolne głosy złożyli cum scripione w rękach moich y pod ich dyrekcyią dali alta consilia a lubo mnie talentorum vacuitas removere powinna była in munere y żadne in publicum zasługi suspekt JWMWMPy D afekt niedolą moię in meriti

in meriti otworzył cum pum łożyć na to będę oem
conatum abym nietylko [illegible] partes JWMPy D
expleam żebym ich łaskę non inter flores reponam tam
diu gratos quam diu recentes Dedicacie JWMPy D do pełnie
nia dalszych rozkazów swoich ohoty, żeli excluso dis
sidiorum turbine w publicznych obradach wzgodny uczy
nicie termin o ktory Supplices JWMPy D podacię precas

Iść mi pod łaskę decernente communi JWMPy D
voto nie ad directionem należała peccatum est moia
funkcyiey inhabilitas ktora in praemium niedoli swo
iey ten arest zasłużyła znam to do siebie, sentia
że zaś JWMPy D rozkaz clementius z sługą swo
im agit tym pretio favorem że hac culpa reum absol
vitis łaska JWMPy D cadentem nietylko fulcitani
mus ale erigit tey ia zażywam abym mogł profundius
cadere in cultum ich że dziękuiąc za pozwoloną funkcy
ią et veniam erratis deprecando mam nadzieię że in
tegrum scissionem złożę w ręce JWMPy D gdy vin
culum nie przełamaney invotio accedet legi o ktorę
idę z supplikę

Supellex dicta Materia in Comoda Historia

Plato dicere solebat Diis si gratias agere
quod civis esset Atheniensis et quod Socratem
Magistrum habuisse Sylvius Eneas
Apud Carolum imperatorem quidam Continuis
obsequis datus Conquestus quod minus sibi præ
starez plus aliis Respondit Carolus an nescis,
quo Solita una vinicinior eo minus Luminis
ab illa accipit Vita Caroli
Adrastus agens gratias Theseo pro Confe
cta mortuorum Sepultura dixit et gratiam
non Senescentem habituri Sumus generosa
enim officii Cum acceperimus vos vicissim
officere beneficiis debem Eneas
Remulus et Remus cum expositi essent ad Ty
berim et a Lupa victum acepissent ejus beneficii
memores Simulacrum in urbe posuerunt Plinius
Pluviarium inopias Asiæ provincias omnes ste
riles fecerant una Egiptus agitabant frumento
Erepteus ex Ægypto fructi Copiam evexerat et
hic Rex creatus est Didorus
Manius maximus et Tremius Ædiles quod in Roma
næ urbis Caristia frumentum illud deportaverit
Statuas in Capitolio cives Alexander ab Alexandro
Athenienses Socratem qui eorum juventutem eru
diebat porrecto veneno Canunt Stobæus

Diocnes

Dioenes quaesitus quid apud homines senescerent
Respondit beneficium Idem
Cum Cato officio provinciae gubernandae decernerent milites
in vim grati animi manum sunt osculati Plutarchus
Persae et Medi reges suos adorabant pro se in terram abjiciendo
Anaxagoras Philosophus quod in olimpis pluviam praedixisset pro Deo ha-
bitus a suis Philostrata
Apud Spartanos amicos quis coenam apponens dicebat hac
te mensa civitas honorat Plutarchus
Aristoteles praecipuam dignitatem esse dicebat non fungi honoribus
sed ab aliis dignum honore praedicari Stobeus
Demetrius antigoni filius post expugnatam Rhodum
tabulam protegenis manu depictam studiose aservari si-
bi mandavit dicens se citius parentis imaginem quam pi-
cturam aboliturum Plutarchus
Quidam in peroratione videns homines in sellis curulibus
sedentes absit inquit ut talibus sedeant sellis ut non liceat
senioribus Plutarchus
Pyrus cum rebus feliciter gestis domum redigisset et
a suis aquila dicerez per vos in quid aquila sum quieriam
Cum vestris non essent armis deludi pennisque sublever Idem
Apud Persas rex in principio dominatus quidquid optaret
a populo donum querebat Alex. ab Alexandro
Alexander Macedo cum urbem dedisset cuipiam quam
illi recusabat acipere ut potent pote fortunae suae
indebitae

230

Honor

in debitam Alexander dixit non quero quid te accipere doceat sed quero quid me dare. Seneca

Socrates Archeolao roganti ut ad se veniret Respondit nolleres se venire a quo reciperet beneficia cum reddere non possent.

Fridericus Caesar saepe numero dicere solebat se ex iis quos extulisset quam paucissimos gratos vidisse atque ex muneribus suis datum esse ut fidelibus infideles fierent Sylvius

Cum Socrati plurimi multa offerent Aeschines pauper discipulus dixit nil te dignum quod dare possem invenio et hoc modo pauperem sentio itaque dono tibi quod habeo meipsum hoc munus qualecunque e bonis consulas cogites alios cum tibi multa darent plura sibi reliquisse qui Socrates quid mihi magnum munus dederis nisi te pardo estimes habeo itaque curam ut te meliorem reddam quam accepi Seneca

Sententiae

Meliora moratur suscipere qui collata bona ~~beneficium ante oculos~~ non probat amittere decorde

Jugiter sibi subvenire facit cui collatum beneficium ante oculos semper assistit Idem

Praestita bona numerantur ut ad beneficia consueta animus boni facilius invitetur Idem

Danti rependi quidquam gratum non potest ab accipiente quam sit gratum

quam si gratum habuerit quod gratis accepit Divus Bernardus
Optima beneficiorum [illegible] memoria et beneficiorum perpetua confessio Chrisostomus
Disce inferendo gratias non tardus esse nisi signis disce ad singula dona gratias agere Divus Bernardus
Beneficiorum dona senescere non debent Seneca
Acceptum beneficium senescere non debet
Laus et gratiarum actio debet danti Aristoteles
Voto esse et haberi gratus Cicero
Cum gratia tanta referri non potest quanta debet habenda tamen tanta est quam maxima animus capere possit Idem
Nullum est sincerius nec acceptius genus gratiarum quam cum illas aclamationes emulamur quae fingendi non habent tempus Plinius
Non referre gratiam de beneficio turpe est Seneca
Bis gratum beneficium delectat ingratum semel Idem
Nil charius aestimamus quam beneficium quod diu petimus nil vilius cum accepimus Idem
Nil dignum esse videtur ut qui est scientia praeditus credatur honore venerandus Cassiodorus
Est bonorum maximum gloria Aristoteles
Si verum judicare volumus solis bonis honos debet Idem
Licet et decet honorem gloriamque expetere et nimium parum excitatur ad subeunda pericula cives et panis est probris et honoribus
Virtutis merces gloria quae eadem bonis viris tribuit Idem

Gratia atque ho

gratia atq honor
Gratia atq honor oportuniora interdum cupientibus sunt Livius
Virtutis uberimum alimentum est honos Valerius
Parvus honore non est dignus Aristoteles
Terrarum est ut bonis honores Ferant Laertius
Beneficii solutio est ipsa Concessio Seneca
Errat si quis beneficium accepit libentius quam reddidit
Dulciora sunt beneficia quae nullis difficultatibus obtinentur Capitolinus
Qui dedit beneficium taceat narret qui accepit Seneca
Nullares carius constat quam quae precibus emptae Idem
Qui beneficia invenit compedes invenit compedes

Fragmenta Poetica

Huic igitur meritas grates quascunque licebit
Pro tam mansueto pectore semper agam
Semper inoblitare petam tua munera mente
Et mea metellus audies esse tuum Idem
Haec mihi semper erunt finis infixa medulli
Perpetuusque animae despitor hujus erro
Spiritus hic vacuas prius extenuamque in auras
Evitet in trepido deseret ossa robor
Quam subeant animo meritorum oblivia nostro
Et longa pietas excitat ista die
Dii tibi sint faciles et opus nullius egentes
Fortunam praestent dissimilemque mea Idem

Gratet

Gnates persolvere dignas
Non opis est meae Virgilius
Dii tibi si qua pios respectam unera si quid
Usqm justitiae est et mens sibi conscia recti.
Praemia digna feram
Gratia adfert gratiam
Beneficium semper beneficium parit
Bis est gratum q opus ultro operas Seneca
Beneficia qui dare nescit injuste petit Idem
Beneficium saepe est dare docere redere Idem
Meriti tanti n' immemor unquam Virgilius
Eneasq occulis limbor virgiliantibq haeret
Eneamq animo noxq diesq refert
Signatum hoc memori pectora notu habe
Aeternu fixe sub pectore servo Silius
Haeredes haberi summam incidere sepulchro Storatius
Rexq pateq
Audisti coram nec obo partius obsens Storatius
Eodem animo beneficium debet quo dat Publius
Sempertua dicat imago
Affirmat fore se memoremq piumq
Sive diem viderat sive tegat homo
Nunquam vox et idem et mea mala
Cum quid dat spectabis et dantes aspice Seneca

Dona ingenti pictura Sub evo Statius
Porrectam Sume dextram immortale merrum Idem
Semper honoratam immensis orbibus anni
Te domus ista collet Idem.
/ / / Dextram ut numen adorant Sylius
In protem transcurrit gratia patri
Dulcia dona mihi tumittis Maxime Semper
Et quid mittis mela putare decet
Dum juga mentis aper fluvios dum piscis amavit
Dum Thimor pascent apes dum Cycade
Semper honos nomenq tuum laudesq manebunt Virgilius
/ / / Dat census honores
nor Census amicitias Ovidius
Musis amicant gaudent honor redimire frontem Sarbievius
Emerui generosos vestris honores
Vero nonne pena non honor est Ovidius
Quis non Consulet talis vilis honor Claudianus
Invitum Blande vestigat et ultro ambit honor Idem
Nosquoq tangit festis gaudemus et aris Ovidius
/ / / Stultus honores
Saepe dat indignis Horatius
neficium Loco ignominiae est apud indignum dignitas Publius
Quae mihi praesentis memini Semper tenebo Martialis
Levior Plumae gratia est Plausus
Beneficium Sepe dare docere reddere Idem

Symbola

Symbola

Quidam gratitudinem expressurus pinxit Lunam radiis circumfusam olandem respicientem solem cum Lem Alienaluce — Beres

Alius Lunam eandem nunquam cornua soli opponentem cum Lem In ipsum nunquam opponente se faciem

Alius lignum aridum jussit pingi quod in Escam datum igni flammis illustratum cum Lem. Pro Esca splendorem

Octavius Boldonius jussit pingi terram quae seminata reddit in terram fluge semina cum Lem reddit fideliter

Aulinus jussit pingi rupem cavenis multis instructam ad quam vox refrangit vocem cum Lem. Cum fenore reddit

Dominicus Gambercus solem orientem jussit pingi et aves canentes cum Lem Se veniente canent

Laurentius Bonsatus Alaudam jussit pingi quae quo altius evolat eo melius canit Quo altius eo suavius

Quidam columbae a sole illustratae pulchros colores repraesentanti adfecit Lem Quo ex lumine decor

Quidam vitem pulchro aliquo dedit Lem. Pro fulcro porrigo vultus — Honor

Quidam collatum honorem ubi accepit ignem pingi jussit cum Lem vicat aerius ardor

Quidam vaporem a sole extratum in nubem lucidam densatum pinxit cum Lem Elevor ut fulgeam

Alius arborem fructibus onustum pingi jussit cum Lem vicat aerius

Mansolung Iyaram principis insigne pingi jussit debet vertici.

Archangelus

Archangelus Æter Scalam pingi jussit ad infimos ascendit ad summos dat alta per imos

Quidam pinxit honoris templum per quod ascendit cum Lem Virtute prævia

Carolus Raneutus jussit pingi Horologium gemmis lapidibusq pretiosis distinctum cum Lem Nulla quies intus

Alius ~~Sagittam~~ expressurus virum honorem non affectantem jussit pingi Coronam super caputuri Lem None præstantioride

Quidam benefactorem laudaturus jussit pingi piscem ab hamo pendentem cum Lem Dum Capis Capior

Beneficium

Alius beneficium ultro datum laudaturus jussit arborem balsami pingi quæ sponte exsudat liquorem balsami cum Lem Ille sponte fluens Melius ille enim liquor magis fluit qm qui ferro provocat

Alius Pyramidem qm vitis amplexa habet cum Lem hoc stante virente

§ 3

De Oratione ca Mareschalci Comitiola Claudente

Inter locutoriis oratiunculas missis quæ pro circumstantiis diversis occurere possunt deq brevissime pgredimur ad illas orationes quæ necessario debent a Mareschalco dici illæ sunt quibq Comitiola claudunt et valedicit

dicit nobilitati ad Consilia descendenti porro duplices hæ
sunt, aliæq; felicem Comitiorum Successum claudunt aliæ
q; ruptis Consiliis dicunt
Z 1 quid est exprimendum in oratione illa quæ dici debet
cum feliciter claudunt comitiola Rg exprimendum 1 gau
dium de felici Successu Comitiorum fieri potest v per gratu
lationem Consulentibus quod Mareschalci felix fuerit
Comitiorum felici termino 2 ipsa Consulentium enuclea
tio gratiarum actio p terminatis ad vota Reipublicæ Con
siliis 3 pollicet fama prætium Consulentibus de fausta
Conclusione 4 deprecabit si non ad mentem Consulentium
suum gesserit officium Mareschalcus quibus scipionem
resignabit se vero animis nobilitatis immutare pun
ctorum ordinem licebit Oratori alia addere ubi impetus ali
quos adjicio

A

Zgadzam z polityka zdaniem że beneficium unum gradus
est futurii kiedy JWMPy D łaska mnie regimen zliczy
wszy Consiliorum przydaie ob tantam obrad Coronam wsz
parła ta łaska szczęście alese lubricus felicitatis passus
szczęśliwego niedopędzili terminu mnie Solidius Contigit
Vestigium kiedy JWMPy D utraq; manu utrzymaliście po
wierzoney funkcyiey fortunam wzgodne JWMPy Dwo
ta uformowały laudum będą te charaktery postentati
z nich się uczyć iak civium patria nierozrożnione rady in co
lumitati

lum tali panstwa służyc powinni iako prywatne
interessa publicis ustępować ia in expiro funkcyiey
moiey prono dziękuię vultu JWMPy D że tak szczęśli
wie służyc mi się dostało z roskazu a szczegulnie że
unanimi concessu Oyczyzny interessa triumphuią y prze
switnego woiewodztwa praetium apud confines ex unione ani
morum zabiere cenae. Zkładam teraz virgam directricem
in manus JWMPy B do ktorey na potym zawołany tym
ochotniey pospieszę że in oleam pacis zakwitnęła

2

Ten inter fastos dzien zapisuię ktoren serenissimus Filius
occasum przyniosł JWMPy D nie odważam go a bo calculo
ale złotym taki szacunek sobie tak praescripsit animo
rum unio obrad naszych coronam nietylko zdobiąca
ale componens exultat successu animus y słow dobrać
niemoże na wyrazenie conceptae laetitiae y napowinne
JWMPy D dzięki ktorych studio nietylko funkcyiey
moiey fatha exitus ale y raczey depozyty interessa chwale
bnie in coronidem perfecerunt. wieczna sława decla
met usilne obrad impensas communi bono darowane
a ia gdy JWPy D żegnam nieba im oratorem używam
Oreferam grates quoniam non possunt ipsi Dii tibi
cum reserunt cum pia facta vident.

3

Godzi się na szczęśliwym spolnych obrad stanowszy
brzegu

brzegu powinszować terminu y ridere procellas aequoris godzi
się applaudere że łatka publicam fortunam vehens opta
tum littus tenet a iednak ktoraw sercu zamyka radość
na samych JWMPy D refundit iestescie roztropni tey
nawy Argonautae tak mi arkuiący tey cursum aby na
trącaiące się skał impedimenta minowszy całość swoię
in securo stawiła iestescie miłe Athezyie rozpiętym zagłom
uno spiritu adspirantes nietylko się in bonae spei promotorium
ale ad insulas fortunas inter fluctu przybili navim podo
bność insze blande stantibus dissidiis haerentem scopulis
wodzą Onerariam z kąd Patriae vultus z korzyści prześwi
tnego woiewodztwa Classis stanowszy w porcie wiekopomne
przez sławę usłyszy Caeleusma y dzięki od Oyczyzny tak
gdy JWMPy D winszuie terminu przepraszam ieżeli nie zgo
dne advota służyłem manu z kładam w ręku directricem virgae
siebie mitto sub ferulam

4

Pospolitę dobrą in felici obrad termino JWMPy D oratorem stawa
dziękuię Synom Patria mater civibus Ktolestwo Consilianis Capi
tolium że animam spirastis unam wzgodnemi głosami dobrze
fortunie iey obmyślili dziękuię prześwitne woiewodztwo że
non dissidentia Consilia braterskiey miłości z polney vinculo
związane iednawszy sobie tranquillam Confidentiam Concor
dia stabiliwistis że ma domi Consos na ktorych radzie nasz
częstliwych okolicznościach bespiecznie poligać może przydaię

yia

y ia dzięki moię JWMPy D quorum favore directrix virga nie słowo
tylko zakwitła ale fructu dives y moy JWD ukontentowała
a petyt ieżeli zas w czym exeravit iey activitas excusabit JWMPy D
łaska niedostatek erroris seminarium imperent porze oty honor

5°

Ostatni głos zabiram JWMD tym wolnym głosy terminando do
ze że dziś Sotiatos Sensus od siebie wytrącili nie się ina
ram Rei publicae godne żeby się iey dostały in victimam czego
sobie życzyła rzecz pospolita odbiray dziękuie na samych że
JWD refundit Consilia z tąd idą y felicitates wszak sibi sue
lit, quin publicum Consulit uznaię ex uno labio za synow
swoich owodnie ale słusznie radzący a iak tam kiedys
Lacena mulier dzieci murem swoiey fortuny zwała tak
JWD patria tusząc sobie że magnis attentibus in ista
żadney infortuny casum occubet dziękuie y ia szczęściu
memu a barziey łasce JWD że funkcyey moiey monstrendae
uczyniliście usługę ktorych gdy gratias reperto żyć będę per
petuą z godnych obrad Laudator

6°

Niech teraz Censury swoiey poprawi Zoilus mowiący ubi
multi Consulunt nullą Consulit JWD et multi et omnes
laudabili in votis Conspiratione in se szczęśliwie zaczeli ob
rady tak szczęśliwie zakończyli wielość Capitow ktore
unio mentis rządziła sine turpido zamknęła Capitoli
um niech za to będą wieczne JWD dzięki floreat

Imiona

Imiona perenni famâ extendite longius ævum aby pospoli
tego dobra interesa maiąc tantos ad manus Consilianos
tak bacznych w radach tak w zgodnych głosach żadnymi
niezmisanę impetami JWD zakrywali się głowę mnie
zaś incumbit przy pożegnaniu magni Consilii nietylko J
WD referre gratias tey funkcyiey Marszałkowskiey fe
licem vide terminum ale y veniam postulare w czym obliga
cyia usługi deviabit te conferre supplici a iakoscię in
merito regimen podali tak de merita tąż łaskę excusetis
Habes impetus quos adhibere potoris cum feliciter con
cludunt feliciter Consilia Iam
2 1 quid Oratori est exprimendum in Oratione valedi
ctoria cum rumpunt Comitiola 2 exprimendum 1 dolorem
esse conceptum ex abruptis Consiliis v acusatio sud. infe
licitatis exprimat quod se regente Consilia tam male ce
ciderint adjuncto simul dolore 2 explicandum esse vili pen
sionem Civium 2 tam discordiis in bono publico seu palatina
tus et infamiam inde secuturam 3 possunt discordiae mala
explicari 4 optatio ut meliora post hac sequat consilia ponenda
Hac quidem oratio valedictoria congruum quidem locum po
scebat ad finem praeceptorum ita currente ordine sed placuit
hic illam apponere ut sui officii orationes Mareschalcę
haberet continuatas impetę porigo

1

Żegnać kazecie

Żegnać Łazecie obradny Congres JWD niesłowby trze
ba ale samego Serca lachrymas gdy dissidentibus votis
Cor matris lancinastis boleie natę ranę integritas Reipub
licae iuz nadcięta scisione ledwie nie z Rzymskim Cesarzem
wymawia niewdzięczność synom Załosnym głosem et tugru
do takiey bolesna zadana od Synow blizna ziechaliscię ad
Consilia secistis discordia in unum Consiliorum Collegistis
Corpus animorum gdzie o całość rzeczy pospolity ra
dzie należało tam exulcerati prywatnimi interesami
czyli ambitu gdy na się bią kto inszy płakać musi
rozno są podczty discordantes in bonocives nie tylko
po Woiewodztwach ale co gorsza po obcych prowin
cyiach imprzyniesiemy materiam risus sobie in sami am fun
kcyiey moiey to przypisuię fatum ktorey ani ia umiałem
służyć ani fortuna inclinate ad Sanioramentes nie trac
iednak nadzieiey że da Bog meliora Lapsis ktorych
JWD et bono publico szczyrym życze sercem

2

Nie mogły gorzy usłużyć detrimento, iako gdy remedium
malorum naiey że zażyli exitum. Obrady nasze są filary boni
publici, są vulnerum w Panstwie lenimina, fortun Conserva
tio przeciw zamachow nieprzyiacielskich tarczą m. Umknę
lismy tym praesidia Patriae zkąd feralem tylko czekać
Casum ktoremuby Senus inscribat viator cum populo iacet
hic et ipso

hic et ipso cum rege regnum pod tą ruiną ięczec będą y my
sami wtenczas dopiro damnativi praecipites ad liberum ve
to głosy gdy nas insolentior zas wesprze ruina podniesc
głowy niepozwoli tom przytoczył JWMPy D justum dolore
tłumacząc ex discordibus natum votis starzyc na powierzo
ne funkcyią z ktorey decedendo steriliter życzę aby przystę
da Bog obrady laetior eventus terminet non lachrymet

3

Jak wesoły Congres JWD tak załosna iego dysolucyia
potwierdziła że miscent gaudia luctibus pięknym y radosnym
początkom opłakaną daie Conkluzyą godnaby rzecz Com
passyią gdyby tak luctuosa malis semina fatum iakę
zawisną rzucili ręką abo manus inimici semina spet zizania
ale gdy same civium discordi złotnie inserunt lachrymas
indignatio movet bo z tey siewy żniwo Oyczyzna zbierze
dolorem infamiam Woiewodztwo. Ganią w Atenach
Historyią w tych rad porywczość Athenienses quod damno
sum erat sequebant Consilium niewim ktore wielki discor
des pochwalą powim że rozraznione afekta sum tylko
pochwali Pluto pochwali y ten ktory perditum chce
mieć regnum Nubila haec laetior sequat Phaebus a mnie
niepozwoloney ad vota moiey usługi szczęśliwsza winnych
ręku laska similes repellat casus

4

Dziękuię JWD zescię tanta frequentia in Consiliorum
Theatrum godne stawili osoby z ktorymi spes magna sim
portasti wielkich obrad ale że tylko m herba byli doyrzec

im niepozwolony

im niepozwolone dziękuię za niedyskrytną dyskrecyią
na osobę niezdolną iey funkcyiey aby się nad spisowaniem
uradzonego laudum niefatygowała w ręku liberastis per libe
rum a niezgodne voto potrafiłbym iednak choc emendicato sty
lo connotare rady byle ie była dyktowała zgoda y chwale
bnieysza by była sława rudi haractere zapisać concordes
in Consiliis animos niżeli nudam paginam profanare bar
dziey niż investire dissendia ta cała Makula in me cadat nara
ziły mię fata abym sine honore decedam ex honore przyi
muię ochotnie Censuram byle JWD integrum Servoznomen
unius jacturaviri niezycze iednak ejusmodi victimas Con
gressom przestym iak chwalebna bowiem ta immolacyia
tak immolantibus discordi gladio chwalebna bycnie
może

5

Nieskończone konczymi rady JWMPy D więc żegnać zgo
dą trzeba a witać niezgodę nieskończyć obrad gdzie intrita
ta negotia od długiey deliberacyiey y roztrząsnienia potrzebu
ią nil Sanctius! gdzie więcy było publico ex Consentientibus
in unum animis niżeli ex euntibus in diversa tą wysokiey roz
tropności Consilium gdzie zas od tak gwałtownych Con
junctur aliena zostaią Consilia tę solo zelo prywatnego
interesu abrum pere iest discordiam adorare Deam exclu
serant kiedys od swoiey kompaniey bogowie tę swarliwe bo
gini nam placuit adscire lecz zdania Jowisza powrawiaiąc
Erratis emendamus recte facta niewspominam z tąd idącey kon
sequencyiey tak na rzecz pospolitą iak na prywatną fortu
ny infauste

ny infauste podaiących wie każdy że mali Cordi malum
ovum niezgoda funestos inseri partus przecie nadzieia w
Bogu y w łasce JWD że niżeliśmy insze otworzy Consi
liorum Theatrum coruet tą idolum mita a surget zgoda
ktorey ia przypożegnaniu uprzeymie życzę.

Cum rupta in Electione judicum deputatorum Consilia
gdy inne woiewodztwa judices deputatos zgodne obra
dy ad universalem locum posyłaią my niezgodne judici
bus za kandydata podaiemy iakoby niestało leges pe
ritos spraw koronnych na ktorych mieysce idola sub
rogamus. Przywita sacrum tribunal ablegata tego niosą
cego osoby nasze ale contemptu a nas litis et ambitus
condemnabit że na braterskiey fortuny vindicandas ju
re niemaiąc respektu justiciae arbitros umknęliśmy
a sententia pozwalaiąc iniquis possesoribus dłużey in ali
eno lascivire nido ktoż Woiewodztwa naszego utrzyma ka
dencyią kto sicientibus justiciam przynaymniey nadzieię
poda ut taedio sos refrigeret ardores? chyba łzy same ktore
per abruptam electionem wyciskamy aflictis myślemy, że pod
inne podszywszy się woiewodztwo medebimur fortunis tym
samym infame sobie iednamy nomen że szukamy curam
taedii żal mi słowa wycisnąć przy walecie JWD abyśmy
abyśmy in futurum lepszymi obrady succuramus y lachrymas
nadzieią zgodnieyszych serc otarli merentibus życzę tego na

funkcyią

funkcyą moją successu abysmy lepsze cum sapione podoli
szczęście ktore tak niechętnie ludit usługi moje
Nota has et superiores orationes nimirum gratias agentes
pro collato munere Mareschalci et valedictorias impetum
posse habere ex circumstantia et nunc occurente quam si adhi
buerit ad suum sermonem Orator fit extemporaneus cum laude
et applausu audientium istas circumstantias incidentes
ad illa puncta acomodabit quae diximus superius quamvis
aliis non praecuserimus viam ingenio subponendis.

Supellex Huic Materiae

Servitura Historiae

Machometus Rex Turcarum quoties recordabatur Ob-
sidionis belgradensis a qua turpiter rejectus erat totus
barbam demulcebat caputque suum tundebat pugnam diemque
illum execrabatur Dubravius

Crassus pius dicebat dolorem proprium esse homini sed non
torqueri seu cruciari aut demissa regni animo Stobaeus

Themistius dicebat dolorem proprium esse homini lutum enim pro
meteus ex quo hominem effinxit non maceravit aqua sed lachrymis
Pleantes percontantus quid est dolor respondit Resolutio idem
Aulon cuidam proferscia mala si alionum propedesimus dolebis
Sotion dixit suo tempore celebratum fuisse dictum mulieris cuius
dam dicentis dolorem esse apud illos libenter manere aqui
bus aliis et augetur idem

Epitectus quaesitus

Epitectus quaesitus quomodo quis hostis dolores excitare possit Respondit si quis ita Compararet Seipsum at quomodo portu ne vidat. Antoninus

Otus Philosophus cum illi Paenatenais filia obiisset obitus ejus diem acerbe luens Se humi projecit quos inferius tibi faciam opidia quid tecum Sepelia tum Superveniens luenti alter Philosophus dixit maximum munus dedisse si moderate lueas Philos

Solon Cum defunctum filium lueret, dixisset illi quis jam luens nil proficis Respondit ille et propter illam lachrymo quia nil proficior Laertius

Phortion Atheniensis cum multa in bellis Patriae praestiterint tam morti adjudicatus Cycatam bibit nunciavit filio nea Patris odio Patriam haberet Id ab omni ultione desisteret Patri

Rutilium exulem aliquis monebat, parari civile bellum quo Sancte redire in Patriam cui Respondit ille quibus tu incommodis affeci unquam quod mihi jori acerbitate reditum in Patriam quin unde profectus sim exoptare ostendis civium enim meorum quitem pluris redditum meum facio maleque pendeat quam ad redditum meum Patria fleat Lucosus

Temistocles et Aristides quoties in legationem vel peditionem profiscerentur deponebant ad fines simul autem quam reversi assumebant Plutarchus

Heliartus cum Scitas agmorum illius religines molesta perisset incolis Suplicantibus Dii responderunt cessaturam Siccitatem

Selophin

Selophin invictimam mactaret ut id inaudiit macta
vit fero filium Pausanius

Anscodeni Rex messeniorum ex pietate erga Patriam
propriam filiam immolavit cum ex oraculo cognovisset
finem belli cum Lacedomoniis fore si quis ex Egitidum filiae
immolaret Pausanias

Anhitea Mater filium suum Pausaniam Regem Spar
tanorum inedia Consumendum Suasit quod Thesauri tale
talenta accepisset a Xerxe ut Spartam perdiret Plutar

Bion gloriam dicebat esse matrem annorum obidma
xime quod cum homines vi fasset brevis honesta memo
ria in Culta Saecula probat Tacitus

Heraclitus viam ac gloriam maxime dicebat si quis bonus
esse Studeret Antoninus

Temistocles cum adisset Myciadem de barbaris triumphas
se nugis abjectis ad se ita animum applicuit suscitantibus
nonnullis cum aliam vivendi rationem R. Mylciadis trophaeum
non patitur me dormire neque cessare gloriae Studium excusit omne
otium Plutarchus

Potion rogatus ab oratoribus quidnam beneficii inutilem Contulisset
R. nil quam quod me praetorem vos oratio nem funebrem nulla habuisti Idem

Pompdia ubi imperatorem Trajanum inaudiit egressa ad popu
lum dixit talis huc ingredior qualem et ingredi cpto Idem

Quintius dictator cum Sicilianicas omnium inclinasset discor
desque conciliasset statim se dictura abligavit Alexandab Alexan

Medogradus

Medogradus Cardinalis interrogatus quis nam benegu
& ille qui vim habetet numinis Pharnesius
Aristoteles præcipuam dignitatem esse dicebat non fungi ho
noribus sed ab aliis dignum prædicari
Agiesilaus Rex Spartonorum cum locuplasset amicos
vidissetq; illos bona fortuna amictos plurimum gaudebat
Julius 2dus pontifex accepto læto nuntio ab adventuris
sibi rege hispanorum auxiliis ad bellum ferariense Confi
ciendum Ita exhilaratus ut eum februm Continuo re
liquerit Bembus Mos apud Græcos erat ut si faustis
quis nuntis adtulisset Coronati adventarent ipsiq; cives
fœlici accepto nuntio in signum Communis læticiæ
Coronati incenderent Lætantes Alex. ab Alexandro
Ubi Ulisses Consilum dedit dedit de Polifemo Capto
excecato et de excecato audisset populus dixit asiati
cæ non libentius strepitum Cytaræ audiremus quam
a Cyclopa pereuntem Eurispius
Artaxerxes Persarum Rex cum Themistoclem exu
lem accepisset qui ad se Confugerat eum summa hu
manitate accepit et apud amicos sibi gratulatus
est de fortuna a Deo 2da Diis sacrificavit mox
Convivium innit ac prægaudia dormiens exclamavi
Temistoclem habeo Atheniensem Plutarchus

Sententiæ

Sicut ad

240

Gaudium

Sicut ad extrema gaudii pervenisse principium est do-
loris sic extrepidas doloris principium gaudiis. Ut oportet
Qui vis dolorem parat extasim Petrarcha
Satis mihi dedisti cum respondisti malum tibi videre dedecus
quam dolorem Cicero
Nullus dolor quem non longinquitas temporis minuat atque emo-
liat Idem
Accendit animos et stimulat dolo Livius
Luctus carere debet interitus eorum quorum vita clarissima
erat immors splendida Petrarcha
Lachrymae nil remedia afferunt Lachrymis Idem
Lachrymae nobis prius deerunt quam causa dolendi Curtius
Lachrymis ut plurimum bona aliqua causa conjungitur Dionys
Res simplicissima dolor Seneca
Turpe non flere cum omnes faciant flenda Idem
Felices lachrymae quos benignae manus obstergunt D. Bernardus
Delinimentum est doloris pectus laxare suspidiis Bucatus
Nil interiis acerbius contigere non potest animis maestis et affli-
ctis quam si alios doloris doloribus laetari videam Idem
Domestica mala tristicia apperienda Tacitus
Virtutis est bona Patriae auxisse et ejus mala in se transferre
voluisse Valerius
Arbitratur quisque ingenuorum Patri et Matri solum Sena-
tum esse verum etiam Patriae
Quis adeo est infelix qui seipsum Parentes sepulchra Patriae
parvi

Parvi quisq; gratiam prodere venit Plutarchus
Cui utilia sunt eadem tempora quae civitatis hostibus is amator patriae esse non potest quisq; sibi et patriam et vitam beatam in tempore ubicunq; locum efficit Amenius
Patriae a qua omnia accepimus omnia remonemus Eminius
Quam a Patria immutuatus est vitam omnia reddonemus Idem
Patriae salus non modo publicum bonum comprehendit sed in republica salutes simul et privatorum omnium salusq; agitur Dictardus
Ferte opem cives Patriae vestram libertatem dum potestis defendite
Summa Patriae lag vera virtus Petrarcha
Per discordias civiles externi tollunt animos Livius
Discordia civium Reipublicae venenum
Malum est externum discordia Tacitus.
Nulla quantumvis minima natio potest ab adversis perdere deberi nisi ppris discordiis seipsa discors
Vide supra de Discordia

Fragmenta

En quo discordia cives produxit miseros Virgilius
Et scisas gaudens valet discordia pallens
Quam cum sanguineo sequitur discordia flagello
bellona demens
Intravit caelos superosq; ad bella coegit Silius
||| Et discordia gaudens
Permiscere fretum caelo quo potes unanimes armare in praelia

Atq; odis

Atq odis versare domos tu
Si æterna semper odia mortales agant
Necæptq unquam cedat ex animis furor
Sed arma fœlix teneat infelix paret
Nil reliquent bella tam vestis ager
Squallevit armis subdita tectis face
Altq sepultis obruet gentes cinis Seneca
Impiaq in medio peragunt bella senatu Lucanq
| | Ira per rixas agitata magnas
Erigit urbes Sarbievius
Glisat æterno sotiate nexu robur
| | Sotiis comes discordia regnis Statius
Additq sequendos
Barbarico Romano dedit discordia bello Silius
Dolor Lex nulla dolori Juvenalis
Lex stimulis dolor ipse lacessit Lucanq
Viresq cruentum
Cæpit habere dolor
Lachrymas in funere mundi
Quærere Lucanq
| | Animam clausit dolor Idem
Concepit lachrymas acvenis perbibitimis Ovidius
Lachrymæq dolorq
Impediunt prohibentq loqui Idem
Cura dolorq animi lachrymæ alimenta fuere Idem

Hiemungq

Hic mungq Supremum hoc petit a Superis
Ut tempore lucat omni Idem
Mersq alte magnq eaundat dolor Seneca
Magnq sibi ipsi non facit finem dolor Idem
Meror lachrymas animat asvetas Idem
Stat pectore demens
Luctq et admoto latrant praeconia tactu Statiq
Rumpat frenos dolorisq te Deisq Statiq
Sempervicisim
Gaudia permisti cumulant inopina dolores Claudianq
Frangit fortia corda dolor Simulq
Dii jacerent utinam talis Statq esset in illo
Ut non tristiciae causa dolenda esset Ovidius
Maerentia pectora mulcet Virilius
Est tamen humani generis jactura dolori Ovidius
Stetit acri fixa dolore virilius
Dolor ora repressit Idem
Quid me alta silentia cogis
Rumpere et obductum verbis dolorem
Maeroris in consolabile vulnq
Mente gerit tacita lachrymisq absumit omnis
Magnqq per omnes
Errabat sine voce dolor Luianq
Carmina nec suis perlegat ista genis
Flent maesti Musantq Patris
Lachrymas

Lachrymas effundit innanis parentis Virilius
Sanctamq parentis
Canitiem Spargant lachrymis Statius

Symbola

Aresius volens dolorem exprimere pinxit funum cum Lemas
cendendo deficit
Alius insulam undisq fluctibus impeditam pinxit cum Lem Cir
cumstant non mergunt
Tomeralis hic Potofani sateri suo infientem cuspidam pinxit cum
Lem vulnere recreor
Alius argentum vivum subposito igne flamans cum Lem Dat flamma venenum
Alius ferrum ignitum sub malleis cum Lem Dant vulnera formam
Horologium quidam pinxit quod apem dolere vocem dat cum Lem
Vivam quia totus Edo
Alius Tymfanum cum Lem. Percussum redonabo
Bernardus Passa liram ruptis fidibus cum Lem Versa est in lachrymis
Vide alios titulos

§. 41us

De Oratione Legatia Rege ad Comitiola

Designat a rege nuntius ad Comitiola qui literas Regias defe
rat Consulentibus Illasq reddat in Consensui Continentes

cum Consu

cum Consulenti facultatem tum materiam Consiliorum quae
2 quid oratori exprimendum in hac oratione 1mo laudanda
et explicanda Regis diligentia et Cura circa bonum pub
licum 2 laudanda ejus Patriae observatio in quarum gratiam
Comitiola libenter Concedit 3 invitanda Nobilitas ut Res
pondeat in Consiliis tantae benignitati principis potest 1mo
punctae addi Sui muneris Commemoratio nimirum legationis
a rege cujus nomine Salus optari potest Palatinatui inver
ri haec puncta possunt ad placitum Oratoris
Impetu porrigo

A

Stawam in Consensu JWMPy D nayiaśnieyszego Pana
interpres et Cordi stawam rękę iego niosąc ktorą in Amplexus
Civium descendit 2tgd JWMP miarkować możecie iako u
silnością tak przeciw osobom im JWD fert iako Conservatio
nem powierzoney Sobie rzeczy pospolitey ktoremu unica cura
nie marmoream Romam ac auream relinquere y wiedzie prze
zorney wrządzeniu Pan wszelkim zabiegaiąc Państwa Occurenti
um w tym omni ratione ratuie aby mało ingruentia tamował
fortunne y wspokoyne iednał czasy aby sub lege saturna
droge kwitnęły wieki Cożeby ad mentem libertatis y wolnych
w accyzyiey głosow mogł implere JWD vota emploration
silia swienta to u niego będzie quid decreventis życzy Jednak
podano instrukcyą zupełną rezolucyią Concordi voto wzięli
in rem boni publici formowaną wedle ktorych mogł by ia
ko regulam szczęśliwego Panowania prowadzić linią nie
wątpię że Solicitudini Paternae Respondebitur Pan Conatu
czym argument dacie szczyry ku pospolitemu dobru nay
iaśnieyszego Pana skromności

nayiaśnieyszego Pana skromności

2

Łaskę y skłonność nayiaśnieyszego P. y D. tak u szczegulnym osobom, JWD iako całey rzeczy pospolitey in Consensum nosi nie wątpiąc że gratą nuntius nie w oczach tylko aley w sercu stanę Staranie o całość powierzonego państwa NJP nie może JWD uniknąć oka ktorym nietylko zawiwa mawis iak przezorny żeglarz żeby na skałę nie padła nawa ale y w ukszczęśliwy moderat aby złotego dognała brzegu ta iest szczegulna ta iedyna NJP Solicitudo Servare cives y ich pupillam złotą wolność libertatemq tueri to nie inaczey chce piastować tylko wedle praw Oyczyzny tych comuni JWD manu y dlatego listem swym JWD obsyła y instruxiyiąc ich in vitando ich aby Succuratis Consiliis w wyrażonych okurzyiach obiecuiąc sobie w posesach że zgodnie dacie iakich magestas daycie czeka spodziewa się wolność y pospolitego stanie dobra

3

Literę NJP ktorą ciocum amor boniq publici dyktował JWM P. y B. przynoszę wyczytacie Solicitas Pana ~~cives amant~~ curas przy ktorych in Commune bonq nullosq Catonis Sub actus Subrepsit mamy z łaskiey boskiey Pana cives amantem publicis prospicientem nietylko legum Patriae vigilem custodem aley pilniaiącego statuta bez nagany ktoremi go rzecz pospolita circumscripsit w tym sobie punkt magestatis założył aby y na punkta Sanat niedostąpiła ieżeli regis ad exemplum orbis Componit w przytomney radzie niech in ideam idzie JWM P. y B. exquisita NJP industria abyscie paristudio zaczynaiące się

Consilia

Consilia y szczęśliwie deducendo ad terminum Miłosciwem Pa
nu Solatium magestati Pospolitemu dobru desiderata Comm
oda privatis fortunis tranquillitatem umysliti

4

Że Salus in principum regni Salus dowodem tego iest NJP prae
sens Solicitudo gdy inaczey by się starało pańskie zdrowie Sobie
iak magno Curarum fluctuat estu zabiegaiąc in columita
ti państwa Coże nie ad Sveciem tylko czyni iest od ma
gestatu do JWMP testis est ich zapraszaiący Curas Colla
tis Consiliis nietylko wspały obmysły NJP ale ex cognosca
tis quae angit Cura parentem to w melioracyiey pospolite
go dobra to w odtrąceniu nieszczęsnych impetow superflu
um cito est NJP exponere studia y orlemu aku palcem skazy
wać słońce dulcis iednak recordatio felicium strawować zwy
kła ochotę tam gdzie szczęśliwie w radach urgez opustoy
moie intenta wspomnionego NJP in rem publicam Staranie aby
JWMP praeducem magestatem nie inną ochotą formetis Con
silia ktorych łaskę y osobę swoię inanio

5

Aby szczęśliwy JWMP umyslonych był obrad Congres
NJP clementia się interponit rękę swoie zsyłaiąc cum
literis in praeducem felicis Consilii rękę tę ktorą de
likatnie piastuiąc panstwo y fortuny JWMP utrzymuie
całość adtollit incollumitatem, erigit prawa na ktorę bes
piecznie Salus inclinata recumbit extendit oras Cum voce ma
num nie tylko głos wolny daiąc na Congres ten nietylko osobę

Silę

swe w sercach JWMP wmawiaiąc ale y na to aby u nola
bio podane instrukcyie discussis Commodis et in Commodis
pożyteczno Regi et regno odebrał rezolucyią JWMP to
porrigetis czego sobie NJP życzy w sobie obiecuie ex civibus
dilectis Patria godne Stoięstwa swego odbierała ręka
munus przy niey y mię się niech dostanie praemium JWMP
respekt y łaska o ktorą supplikuie

P

Funkcyiey moiey szczęśliwie wypełniło obligacyą
JWMP y B braterskiemu sercu et Concipibus annis osobę
moię insinuo tegdy pozyskam gallinae filius albae zostawszy
ad vota cumita cederent przynoszą JWMP literas magesta
tis w nich quot acie stat benevolentia NJP argumenta
tyle notas indices Oycowskiego starania in rem boni publici
ich słowa wolnego narodu głos wolny otwieraią ad Con
silia instrukcyią podaną y tłumaczą imminentia Pań
stwa pericula szczęśliwych sukcessow utrzymanie Ampli
tionem fortun repressionem adversantium fatorum a wszy
tkich JMP y D wspolney y godney racyiey głosu cze
czekaią vocati do serc JWMP y D sukcessow NJP lite
rę y magestatis effudentis nayskutecznieyszy respondebitis
gdy unanimi Consensu porrecta do deliberacyiey decidi
tis

Addo ad puncta quaesita data orationi nuntii Redden
tis magestatis in Comitiolis ordinarie addi ab Oratore in
sinuationem suae personae in gratiam Consulentium wethe

addere poteras

addere poteris modica sui extenuatione apposita cum laude Consulentium

Supellex Huic Materiae Servitura

HISTORIA

Agiesilaus sic utebatur Patria ut in illos imprimis benevolo esset animo qui illi obsequebantur quos et amicos sibi comparabat milites autem non modo dictis suis obsequentes sed etiam sui amantissimos effecit Xenophon

Idem hostes sibi ita affectos habuit ut ipsum vituperare non possent otisse autem cogerentur Idem

De eodem Agiesilao scribit Xenophon nil ab eo gestum quod non in Patria commodum spectare atque ut breviter dicam scimus omnes Agiesilaum ubicunque se futurum Patriae putaret non labores subter fuisse, non decus esse periculando pepercisse facultatibus non corporis non senectutis usum excusatione fuisse imo boni regis esse putabat quem plurimis beneficiis subitos stimulare

Idem scribit atque equidem in maximis commodis quae adtulit Patria hoc etiam porco quod cum in re publica plurimum posset maxime tamen se legibus servire declare namqui tandem obedire voluissent his cum eis regem dicto edicto esse videret

Rex Persarum gravitatem exequerebat quod raro aspicerentur

agesilaus

Agiesilaq eo ipso delectabat quod semper in Oculis spectaversaret existimabat enim vitam facinorosam ac turpem debere esse in obscuro honestam vero aluce ipsa majus ornamentum accipere Xenophon

Solon audiens qd non nulli cives carpent Regis mores dixit in rebq magnis difficile esse omnibus placere necesse est ut qui millitis imperat non paucos offendat Laertius

Xenophon dicebat honestius esse regi ~~quam~~ beneficiorum quam trophiorum linquere Stobaeq

Idem dicebat decet principem se bonum praestare tantum verum etiam subditis vigilare, ut quam optimi evadant.

Anaxerxes bonum principem judicabat eum qui non solum prudens videret sed bono et et justo aliorum consilio jubens aquisieret Stobeq

Agaton dicebat principem oportere 3 meminisse 1 quod imperet hominibus deinde quod 2dum leges 3 non semper imperet

Agasicles cuidam quaerenti quo pacto posset aliquis tuto imperare nullo stipatq satellitio Respondeo ita imperet suis ut pater filiis Plutarchq

Adrianq imperato frequenter in senatu fuit solitq dicere se sic gesturum impiis ut sciret rem populi esse non suam privatam

Seneca docet quod illiq principis magnitudo ambitio fundataq eqm omnes tum supra se esse, quam prose sciunt cujq curam pro salute singulorum atq universorum quotidie expediant.

Sincus

Sinius principem instruens hæc illi Consideranda pponit
Summam potentiam Summam bonitatem.
Cicero in imperatore 4 virtutes debere esse dicit nimirum
Scientiam rei militaris virtutem et fœlicitatem
De Ptolomeo rege Scribit Jeoelitus fuisse lignum ut in numero hominum delectaret Amus ultimus ac medius.
Nerva imperator dicebat se nil omnino posset disposito imperio privatus vivere Idem
Decius imperator ob bonitatem Trajano imperato nomenque obtineri principis judicio Senatus obtinuit.
Heraclitus dicebat non minus necesse esse pugnare pro mœnibus ac pro legibus quod absque legibus civitas incolumis esse possit non absque legibus Laertius
Demosthenes animam civitatis dicebat leges ut enim Corpus
Maximus anima carens cadat sic civitas nullis administrata legibus cadit.
Carolus imperator in Capulo gladii in casum insigne gestabat eoque et victa sibi inquillabat vigilens ejusdem est Conformare et defendere legem Bodinus
Colon dicebat leges arenearum tellis similes esse in quibus
Valerius infirmiora animacula hærerent valentiora rumperent
Idem Bias interrogatus a quopiam quid artis Scirent Respondit liberee Amor Liber
Romano Senatui unicadies restatuer Cajo imperatore gratissim affigit
Josephus Cato Amantis esse dicebat in alieno Corpore vivens Erasmus

Sententiæ

Cicero Plerique sine injuria potentiam levem atque inopem esse arbitrantur Lex

Nulla lex

Nulla potest esse justa causam principi de sua republica malé merendi Idem

Principes nulla re ad eos ppius accedant qm salute ex gratia hominibus danda Idem

Imperatorem necessitatis jam veni in mores regis tamqm in exemplu formari Virgilius

Deo similimq princeps est qui hostis armis cives benignitate vincit Idem

Difficili principi ars est qua cives regunt qm qua hostes superent Idem

Invisum semel principem seu bené seu malé facta premunt Tacitus

Arduum e subjectum fortunæ puncta rejendi ong.

Metq apud hostes apud populum amor quærendus principi

Cætera principibus statim adsunt unum insanabiliter parandum per opera sui memoria Idem

Nullus melius boni imperii instrumentum qm boni amici Idem

Princeps nunqm sibi soli malus est Idem

Nullum est præstabilius aut pulchrius Deorum munq qm castus et sanctus Deo similimq princeps Idem

Bonus princeps omnes circa se sui similes effecit

Calamitatum fasti nominibus principum maximé notandus

Melius est civitatem regi viro optimo qm lege optima

av diligentia Magnæ curæ magna merces est Salustius

Nil aliud e imperiis nisi cura salutis alienæ Amonius

Magna molles molestiaq est impio est Aurelius

Nullum est imperium nisi benevolentia Emilius

FRAG Menta

Fragmenta

247

Rex

Ovidius || Effigiem moderantum cuncta Deorum
Virgilius Sic placida oculos in pace regebat
Boberius Is mos Saturno regna tenente fuit
Illa urbes Asiae Sorticto rexerat anno
Statius Imperium mulcente toga
Manius ||| Caesar Patriae princeps Paterque
Sarbievius Regum vultus imagine regnorum legit
Sic justos in pace regis longumque tueri
Electos crebris ne succedentibus urges
Judicibus notis regimur fruimurque quietis
Militiaeque bonis seu bellatore quirino
Claudianus Seu placido moderante humma
Firmat Senium priusquam resumit.
Canitiem leges emendantque vetustae
Acceduntque novae talem Sensere Solonem
Jecum Contecta radice tenatius haesit
Et poenitus totius inolevit
Dilectaeque urbis teneris Conceptus ab annis
Jecum crevit amor Idem
Vidit Sub pedibus leges Subjectaque colla
Nobilium tantumque Sibi permittere fata
Prodigium e quodcunque genus
|| Legis faciliusque moveri

Suplicibus

Supplicibus mediaque tamen molissimus Ira
Nil necat et sese nil reposcentibus — Claudian

II Tenero tracta in pectore nescit publica magestas
Cura Senientes extendit in annos

Somnos abrumpit cura salubris — Idem
Quonam nostri tibi cura recepit — Idem

Magno Curarum fluctuat estu
Atque animum nunc hanc celeres nunc dividit illuc
Alia ex aliis cura fatigat
Vexatque novatempestas

Clementia

Praeubus Mavult quam viribus uti — Idem
Hoc reges habent magnificus et ingens
Nulla quod rapiat dies
Prodesse diseris suplices tuo lare protegere — Seneca
Sis pius imprimis nacum vincamur in omni
Sola Deos equat clementia nobis — Claudian

Violentior armis
Obus expugnat nostram clementia mentem
Mucrone cruento se jactarent aliis
Studiant fortia retineri
Adductoque hominum cumulentiora censui
Senae fluit Nuvius sed cunctis amnibus extat
Utilior nullus confessus murmure vires
Humanusque genus communi nomine fovit
Matris non Domine ritu — Idem

Principe

Principe nec rostro Deus e moderatior ullus
Justicia vires temperat ipse suas

Symbola

Regem et ejus gubernium quidam expressurus vaporem pinxit solariis radiis sursum elevatum Lem Elevor ut fulgeas

Herculi et Atlanti cœlum ferentibus Emanuel Thesaurus inscripsit Lem Magna negotia magnis adjutoribus indigent

Curosus Lucia dux multa corda in uno Pipero pinxit cum Lem benevolentia optimæ excubiæ

Quidam verum Principem expressurus undique suis pullis cinctum aliisque hoc protegentem cum Lem. Alit et protegit

Quidam grui pro reliquis incubantibus inscripsit Lem Instanter timendus

Quidam Leonem dormientem oculis apertis pinxit Lem Securus dormio

Octavus Dux jussit pingi moniculum virescentem spicas Lem Lasvescant

Pinxit quidam Clementem regem cometam expressurus plaudentem cum Lem Obus fulget

Alius Pinxit Regem apud sine acumine Lem Armata Clemenza

Quidam soli orbibus dedit Lem: Splendet in omnes

Alius eidem inscripsit Lem Lucet et fovet

Alius fontem aquas dantem fussibus aliorum Lem Nil sibi

§. Tius

De Orat. Responsoria

ferentis

Ferentis nuntio literas Magestati.
Incumbit Mareschalcus Responsorio nuntio ne impolitus
habeat quare
Quid in oratione ne exprimendum est Rx 1 recognitio
felicis regiminis principis 2 gratiae ferendae magestati
pro hac solicitudine eidem dandae literas ferenti 3 quod promissio
magestati desideriis respondebit.
Impetus Subjicio

1

Pilnę y skrętnę N.I.P. impensa in publicum łożoną iak
dobrze znamy tak pna adorumq fonte widzimy y czytamy
ex porrectis magestatis litteris ktoremi aperit Consiliata
kiey Patriae cioiumq leges observie widziemy że in violatae
utrasq piastuię zawdzięczność w sercach P. Zafisuiąc życzymy
szczerze longos ominet in annos JWMP a Magestate Oratori
Obligacyą wszelką honori Responsuri chcąc a serenissimo
Capite Scintillam honoratae ducis czytamy staraniu nasze aby
N.I.P. wyrażoną w literze vota y umie Rei
publicae wzrosty

2

Gospodarska to observacyia że dobrą ręką rzuconę semina
obfite obiecuię żniwo tę nam że N.I.M.P. ręka in hunc ditionis
campum rzuconę dzieła dobra że in culmum surgent inaczey
suspicari vetant chwalebnie zawsze pospolitemu dobru Słu
żąc kurę pod ktorym kiedy kwitnie pace et tranquillitate
regnum

regnum firmatq; Senius juris pańskiey my zaś serdecznie cala
iąc ręką fatis majorem optamy życzę N.P. ultra secula prorogatos
annos a sobie długiey magestatowi subjectis incumbet nobis
pilnością wszelką in Consilia zachować ziarną ad fluctum
magestati fluctibus libertati

3

I pańską literę qua Par est reverentia magestatowi y rey Oratora
odbieramy. to w sercach zapisuiemy WMPy B wrespekt Cater
skiey N.P. Solicita studia in rem publicam adorat Patria mamy
w przezorności Mądrego Pana dobroczynności łaskawego z ostrożne
go w radach dzielnego w boiu ubiq; patrem nieśmiertelna ad
tollat gloria factiemy przynayniższey adoracyiey wdzięczną
nie nasze tylko ale y potomków naszych et qui nascentur ubillis
obliguiemy pamięć niech ten przynaymniey trybut będzie pre
tium N.P. laborum gdy gdy pares nie ami imparitas
damy ochotney ad mentem Pana usługi y przytomniey radzie
usilnym staraniem aby desideria magestatis irrita nie zostały

4

Wyraziłeś MWMPy B N.P. in Patriam studia y praw
nobilitatis indefessam Observantiam a tę listem pańskim
pieczętuiesz znamy MP nad nami staranie iego dzielnowaiwy
znaiemy tranquillitatem od chciwych bespieczno sąsiadów
za iego manuductio et salus et pax liberis omisit opidavigis z tąd
nam wdzięczna zawsze czułości Oycowskiey N.P. rememora
cyia niewysławioną dzięki szacuiemy N.P. łaskę. Dziękuiemy
Zey teraz

że y teraz tranquilla tempora chcę tranquillora uczynić
~~oratum~~ Communicatis nam desideriis przez powolną libertati
obradę laborawimy aby expectacyiey Pana Respondeat
z ktoreyby grandia Panu fulgens Solatia Rzeczy pospolitey
fortuna jor fama Nobilior

5

Zawszesmy prętus osoby WMPy B in omni foro y funkcyiey
ex quo sit ad profundo in Consilius regnantis in omnis szaco
wnieyszą teraz mamy ktoremu N.I.P. Comes ręka y litera tę ex
voto nostro WMPy B niech kredą swe ad honoris Solatia Rzeczy
miały zawsze wimy szacunek N.I.P. merita nieiak z nidu
septem tylko hostis na Egipt się effundente aleiak ex oceano
pleno fulmine Patriam inundante et privatas domos accedente
Zaś WMPy B eloquio et panegiri topurpurowę Atitreum do
koralu złotego przybrało koloru więc pretiosas Solicitudines
N.I.P. Patriae libertati et legibus fuventes ochotnym bierze
my Sercem pronum Caput magestati adsterning Dziękuię
za Oycowskie Panu Curas annos perpetua gerat juventa
quos fert placidos obesse mestos damy Consiliis operam aby
N.I.P. desideria Succedant Herculis odebrał manum

6

Piastuię fortunam regni N.I.P. odbieramy rękę ktorey elabo
ratis in publicum mentis nietylko Commoda praevit Patriae
aley civium uige Serca Jey dulcia damy oscula dziękuię
zautrzymanę in suo vigore Rzeczy pospolitey szczęście aperta

Consilia

Consilia ~~pozwolone~~ pozwolone liberae genti [illegible] votaw
czym Silnie do Swoich wiąże usług libertatem Captivat amor
niech nam Niebo faventissimum Pana immortali chowa
ani Nerwą ani Trajano ani Gratianow wiekom Rzymskim za
Drosczmy omni in uno Stabilimus Fortuna domus Mamy N. P.
optimorum rad Compendium Starać Sięymy praesentibus Consiliis
debemus żeby głosy nasze zgodne ułożone armenią wdzięczne zagrzmia
ły y sercu y duszom nay wdzięczniey

250

Suppellex Laudi regis Servire possit Orationemq; Sive Historiis Sive Sententiis Sive Fragmentis Symbolisve inornare adnotanda est Subjecto illam quae ap cationi Servire possit.

Fragmenta

Juvenal. Vivas et Originis hujus gaudia longa fera — Aprilis
Longe repetas longeq; revolvas Idem
Idem Da Spatium vitae da multos jupiter annos
Vivat Pacuvius quaeso v Nestora votum possideat
Quantum rapuit Nero montibus aurum
Idem Exequet
Et Cunctum et Curam effugias et temporavitae
Longa tibi post hac fata melcora dabunt
Idem Vos patritius Sanguis vos vivere fas est
Vivite fortes

Fortiaq;

Fortiaq adversis opponite pectora tebq — Horatius
Pascit in vestrum redditum votiva Juvenca — Idem
Donec — Idem
Alterutrum velox victoria fronde Coronet
Bone quo virtus tua te vocat Ibene fausto
Grandia laturus meritorum prelia — Idem
Tibi cura magni
Cæsari fatis duto
Iren Ædo Cæsare regnes
Alterum illustrum meliusq Semper
Proroget ævum — Idem
Librati pondera Cæli
Orbe tene melio Pars æteris illa Sereni
Iota vacet nullæ abstent a Cæsare nubes Lucanus
Genus humanum positis tibi Consulat armis
In quæ vicem gens omnis amet
Fortunaq tantos
Det vobis animos quantos fugientibus hostes
Causa dabat — Lucanus
Finem non est Sensura potestas — Idem
Sceptra vurbes
Libertate sua vallida impernite fama
Nominis hos nobis partes hæc arma relinquo
Grandinet gemmis reduceq Cælum de te fecerat annos — Sarbu
Laurus anno sum tibi Signet ævum

Fata tenorint

Fata te norint properentq parcæ nescius Corpi
Idem Tibi designatos Stamen in annos
Idem Diuq gaudens Cupidus et tibi in Cumbatorbis
Sis tempore longo
Dares Faustus Sis quovis major
Lectore major
Hic cædat puer et fugiles vir Cædat in annos
Idem Telenius Astrum
Insenium Serosq dies et Summa reservet
Tempora regno hilarem Toto exercitus orbe
Lucanus Te vincente perit
Idem Duubus tantum de funere pugna est
Res mihi Romanas dederas fortuna rejendas
Accipe majores bello divida virtus
Decq et tuta mens in armis
Medias acies mediosq per ignes
Idem Invenire viam
Idem Clausq magni ipse agnis Instar

Sectus

De Oratione Legatorum ad Regem aliosq Senatores

Convenit ut ex Comitiolis Palatinatus expediant a Rege nuntii aut ad Senatores hinc quæ in hoc ge

nere

nere orationis exprimenda.

Quo materiae varietate varia puncta Orator exprimet.

Ita si cum gratulatione alicujus felicis eventus mittitur 1 exprimet Salutationem illius ad quem mittitur nomine Palatinatus 2 gratulabitur applaudet v Condolebit si casus infelix fuerit ad nexa laude ad quem peroratur 3 optavit semper felicia.

Item Si mittitur nuntius in Negotio Reipublicae exprimet 1 Salutationem et fulcrum demissum v demissiores pro ratione Personae ad quem mittitur 2 exponet Sua legationis puncta juxta instructionem explicabitque injurias v damna v pericula Palatinatui imminentia 3 instabit petendo ut haec avertantur adhibeantque pulchre remedia malis abolentis congrua.

Impetus Porrigo.

Illustrissimi Ludovici Pociey antea excubarunt magni ducatus Litvaniae nunc Ducis exercitum ejusdem ad Serenissimum Augustum 2

1

W miłym cieniu skrzydeł Oyczystego Orłu przy nayrasnieyszy waleczny rękę rękę, WJK Mosci kiedy Swiat polski Słodkim Snem pokoiu usypia Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu Mars funesta bello propinavit a tym załosnieyszą że własnych Synow ręką zabiwszy przez zawziętość jeszcze w panstwach WJK Mosci niepraktykowaną

Oyczystey

Oyczystey Matki piersi cum fassalicis simulaticis Swiatu przeszkodzać się przynagla JWK zalitsię na to kiedyś Rzym y ius nieleviendos ale memorandos dolores Swiatu po sobie zostawił wszytkę wolności y swobody swoię in funestis zagrzebszy cineribus z tych synow gemitu tylko expressit, heu quantum potuit terra pelagiq parari hoc qm civiles pauserunt sanguine dextra iesoze iedyna affulget nadzieia NJP prowindencyiey y Oycowskim staraniu WK Mosci że to daley non serpet malum furor et licentia ferri wyniesiona in commune nefas Oyczystymi prawami starta y zniesiona zostałe dlaczegoż Sława Xięstwo Litewskie NJMP reprezentuie przed Magestatem WK Mosci Oycatrices od iednego domu ultra omnem aequalitatem wynoszącego się zdaie a czy tot alta civilis vulnera dextra w piersiach swoich ille złamanych wolności niewspomina w zdartych in favillam obroconych kosciołow niewspomina pobocznego uczynku że z tak wielu a prawie kto we wszytkich fundacyiey po całym Xięstwie ex augustissimis mœniis obszyrne od tego domu wystawione spitale niewspomina tego iako dom chytrym sposobem iotedes manus adorans vultus iaciens oscula et omnia p dominatione wsodził po woiewodztwach y powiatach bracią naszą na zmieszanie tak potrzebnych seymow na Eversiom statu suo isby poselskiey y nadischonoracyi gwałty sub

stancyey

Jm.

Stanayiey na opressią bene Sentientium y nie tgczących się
z niemi. Na zniesienie Consiliorum y złamanie ich San
citorum ut Cuncta pateant Sceleri et ipsum Scelus con
Serat pro vitate na zniesienie po Seymikach wolnego
głosu tak dalece że rara temporum felicitate ubi quae
velis Sentias et quae Sentis dicere liceat etc etc

2

Dapiferi Sandomiriensis Nuntii ad exerci
tuum ad Legem Joannem 3

Nie od Razymenu rozbronieni ale od Gniestru y dana
iu wod niedawną Jurecką zakarbowanych osobow
quae large multarunt Sanguine vultus tudziesz ex
Palatinatinis wzięstw y państw W. K. Mości finibus
ktore ab hostili wiemie Rycerskie parkany piersi
obzywaią się woyska batalye Sławie y Imieniu Smier
telnemu W. K. Mości poswięcone Sławam od nich in
terpres in Splendoribus N. I. Magestatu ktoremu lus
tra przydałeś nie od złota ktore w bitwach nec vul
neratnec tegit ale od żelaza ktoreby w ręku całego
Rycyrstwa zaswiało tyle gloriosa trophaea ktore
te zajasniały bo plus lucis spargunt planetae
qm aliae Stellae multae iuz u całego Swiata Chrze
scianskiego gloria Phanaticae lunae aspersa cali
gine N. I. W. K. Mości defensa et vestita refulsit promie
niami kiedy nietylko auspicia panowania W. K. Mo
sci tę oyczyznę pod chocimiem lokowały in beatis

Spei

Spei promotoriae y dalsze koloniey piczułowanie
Oycowskie pod zorawniem ściśnioney opportunae
dalisce respiriu ale y teraz novissime pod Wiedniem
Romanis Aquilis ad insolitum Origentem calligan-
tibus luce armorum tuorum ugatiles protenumque
unum in his exuta tenebris imperio suo forma rediit
a ktore Juliusz tak prosto na swoiey obronę przy-
niosł farseliey iako W. K. Mość aliena ad peri-
cula venisti et vicisti a Cowiększa confecisti takich
mieysc nieprzebytościach gdzie nie tylko było cum
hoste quiendum ale tez cum tot abruntibus periculis
quod mortes przeciw sile ludzkiey walczyc niemo-
gą. quid mortalibus arduum est kiedy nie przybyte
Meandry retentaque sentibus arma ktorem ille funera
szacowały polska Jeduce penetravit quoddam coiesze
dotąd nec glaciale cecinere tubae nec Graeca vetustas
nie zatamował cursum victoriae dunay bo vel Joan-
nis non Thimothei fortuna swoie zapuściła niezgody
aby novo murice tryumphuiąca zaiaśniała purpura
multis cedibus nidicom eripuit własnym etc etc

3

Da wnych wolnych Państw widziemy Sladem N. J.
M. P. tych gdy inquietarunt fata sub cladibus lub
cadentibus de coelo praesagiis grozą cemu in commodis
Jowiszowi krulestwu Hecatombem in aris kładli do
N. W. K. Mości magestatu iako in ara Reipublicae
numini gdy nas premunt mala recurrunt woiewodztwo

nasze

nasze podanstwo swoie y winność y nayniższą invictimas
nosę supplikę sobie y usługom iego zmawiać wiemy N.J.P.
quae te cura fatigat sponte data abyś powierzonego pań
stwa zachował integritatem wiemy invictoriam manu mę
żną in pericula szczęśliwie auspice tuero bella gerimus. Wie
my quid marte vallos quid mecallentibus armis pańskiego so
bę noszącą prelia za ktorą iak za tarczą fortia per
grandi tempora sub clipeo od niebespieczeństwa nieprzy
iacielskiey ręki in pace triumphant ieżeli N.J.M.P. generosa
studia tyle in Patriae civiumque bonum z samey łaska
waki płynące emonumentis daię nie płonną przed W.
K. Mości Magestatem instructionis gravitasque stawamy na
dzieię że exoratus inclinabis aurem et animum na supplikę.
Hic expetenda puncta instructionis gravitasque mali exageran
da sed quod res credita poposcerit.

4

Do słońca zlatuią się orły, do N.J. tronu twego M.P. nie tak
żeby wiernego wyprobowały oka scintillam łaskawego pła
nety in se dirigant abo iako orlęta do Oyca pod szkrzydła
się iemu garną te amantibus excipe alis, wasobach naszych
N.J.P. masz całe Coram Woiewodztwo nasze illam lucem
od N.J.P. prosząc ktorą Patriam accendisti rem publicam illu
strasti adversas serenasti noctes unus in omnes beneficus
imię Polskę imię N.J. irridiatum piękne effulget sławę
przydaiesz ardores Ognistemu Marsowi gdy daro per
fundis lumine campos przygrzawa łaskawych promieni so
pia złotey fortuny żniwo zrasta blaskiem imienia przeraziłeś

nieprzyiaciół

nie przyiaciol oko bespieczność oszenicy przez Zona innocu
um nescivit będziesz NSP solis virtute Idąc y na nas pomniey sze
Sydera non parcus luminis kiedy NJ promienia iskierkę
w rucisz in Stipem Supplicantibus etc

Attenta Postulata

I

Legatorum Palatinatûs alicujus ad ali
um Palatinatum

Konfidencyia braterska rozkazała importunę inviolare
in Consilia JWMWMPyB ich Serca y całe Woiewodztwo
Coram Sistere osobie moiey obiecuiąc Sobie po braterskich
łaskach że ania Congressu ani a Corde arcebitis desideria
bo ieżeli amicorum omnia Communia tym barziey tych
ktorych iedna Kolipka wykołysała wychowała
iedna Patria Mater dotąd od iey pendemq uberca
tym barziey iescze tych ktorzy animam Spiramq in
unam aby Oyczystę prawa y Wolność non ex spiretis
Wiadomą JWMPyB nietylko ex graviore fama ale
ich że doswiadczeniem quae calamitas praemit rem
publicam externo milite grassantem fortunas et vitas
civium takżesmy prawie in directionem nie proszonym
poszli gosciem a cierpliwoscią swoią obiecuiąc Sobie
in momenta finem mali offerant barziey metuimq
ex his permissis aby feralis Conclusio na karkach
naszych krwawie nebyła zapisana y krwiey sła

checkiey

checkiey non immolent crudelitati.

6

Zapłakany Woiewodztwa naszego a JW MP faciem stawiam in facie MW PyB ktore mesto quidem vultu, lecz szczyrym Sercem braterskim Sercem a recto Complexu stringit nie tylko ab ore czekaiąc Solatia ale y ręki na otarcie łesk krwawych prawie nie idziem vulnerum Medelam szukaiąc a dexteris ale do Braci idziem tym poufaley że non inter meum et tuum amarum verbum cardo vertit ale y inter nostrum hoc Patria Commune bonum ate affligens Calamitas affligens malum więc z tąd asumpt dobrey nadzieiey bierzemy do JW MP łaski że y serca y mądre na kłonicie rady in rem nostram iako na własne interesa albaieżeli restinguendo ardori przez się non distinguit widzimy że gdyby partykularny interes JW MP yB zaszedł umiałaby mu braterska miłość suffragari dopiroż gdyby in publicum malum serpit ochotnieyszych JW MP yB znaydzie ad subsidia. Niedawno poskromione bunty kozackie znowu caput erigunt a przy niey armata mamum ferro y iuż zaiadłości swoie na krew Szlachecką cruenta zaczęło exordia etc etc

Ex his impetibus difficulter in alia materia ituro Orator a Comitiolis formabit sibi impetus et quia Marescalco incumbit Respondere proinde 2do quae puncta Oratori responsuro exprimenda. Pr. gratiae ferunt pro amico recursu y Compassio calami

tah

tati exprimit v lætitia si quid læti adtulit Orator 2 facu
litas Respondendi votis pemittit ut justè allatis 3 postulat
ut aliquid temporis legatus concedat Consultans
Optimæ illæ Consentur Responsoriæ quæ accipiunt impe
tum ex sermone legati extemporaneum enim Oratorem pro
bant quare attendat accuratè Mareschalcus ad orationem
dicentis ut hanc sibi gloriam comparet breves ejusmodi
orationes esse debent ne vulgus extra tempus ulterioribus
Consiliis

Impetus porrigo

1

Dziękuiemy JWMPy Bzew braterskiey konfi
dencyiey żalu nam swoim komunikuiąc nas używaią
za Solatium. Damy nietylko lachrymas afflictis obo
temperantia luctum ale y skuteczne remedium kto
rych kontentuiąc requizycyie braterskie odebrać mogą
post nubila Phœbum. Pozwolisz nam WMP czasu do ob
myślenia fomenti per explorata vota JWMPy B ktory
że ad mentem WMP będo braterska spondet obligacyia etc

2

Bierzemy dowodny argument dobry o nas ku sobie życzli
wości przeswietnego woiewodztwa gdy nas w swoich requirit
okurencyiach za ktorą opinią niskę daiemy dzięki ażeby con
firmet per concepta o naszey ochocie przezumcyia braterskie
pokażemy przyiaźń y adversis non deferendo hych ami

cos et fratres



cos et fratres toto pectore complectimur. Respondebunt desideriis prześwitnego Woiewodztwa JWMPy Brota ktorych deliberationi WMP racz indulgere moram

3

Jestza co dignas grates persolvere prześwitnemu Woiewodztwu gdy in subsidium całości swoiey Oratorskiey wzywa ręki z kąd quod pretium et amor nostri w sercach braterskich viget assequimur et Respondere urgemur damy Atlantibus succedanem manum ne mole fatis canile ze fata hic szczęśc in calamitatibus aby ich ultra limitem non propagent y na vicinam transmittant tym gdy ocurimus na braterskie prześwitnego Woiewodztwa requizycyie nas samych tuebimur odbierzesz WMPy porrectis postulatis satisfactio pozgodnych JWMW MPy B głosach ktorym pozwol adminam czasu

4

Jak wdzięczna prześwitnego Woiewodztwa bracina szych legacyia tulka załosna iey materia nietylko oczy ale y serce swili lachrymas lachrymis miscere iuvat in preliminaria solatia ze sama compassyia steri le levamen dolori przyłozyły starania aby succedens melior fortuna łaskawą trzy otarła ręką reddatą serenum ktore sors iniquior obduxit natibus atris usłużą w tym prześwitnemu Woiewodztwu JW etc Consilia wzwazywszy częscią poufały braterski do nich rekurs częscią że fortuna kolea y na nich

zyzem

Zyzem patrzyc może WMPyB indulgentia deliberatio
ni momentu

5to

Przyniosłes WMPyB in Consesum nostrum Mate
riam luctus et gaudiorum przeswietnego Woiewodctwa
lachrymas gravi expressas gaudii Zenam się otwiera
okazyia rebus succurrere lapsis Ichmosciom Braci Zedac
dewodem quis fratris praepectore regnat acz bodayby ta
krey laeticiae argumenta w lepszych się conjuncturach
znaydowały usługi nasze lepszym okolicznosciom
contingant tak gdy y sobie y przeswietnemu Woiewodctwu
Zyczymy malis praementibus Zechcemy omni meliori mo
do mederi do czego JWMPyB descendent vota desideriis
JMPyB służące momentum temporis ktory impendemus
Consiliis niech niebędzie JWetc taedio sum uniżenie supplikuie

6

Wdzięczna woiewodctwa przeswietnego legacyia nie
tylko uszy nasze implet solicita bono publico prospe
ctione ale y całey rzeczy pospolitey zabiera respekt
ktorey in demnitatem pilniey przestrzyga niżeli kie
dys złotey fortuny swoiey Argus dlatego nieodnas
tylko ale od całego krolestwa magnae veniant gratiae
przeswietnemu Woiewodctwu tak delikatnie piastuiące
mu fortunam publicam niemoglismy pożądanszey mieć
requizycyiey nad tę ktorą in subsidium libertatis et

legum

legum [illegible] ani tez ochotniey [illegible] prze
[illegible] woiewodztwo ad quavis miec mogło nadto cla
sicum collatis consiliis prospicemq malo iezeli longi
orem moram zabiorq nadanie rezolucyiey JWMPy B vota
niech ciey ægre ferre magnæ molles non parvo sargunt tem
poris impendio

Supellex Huic Materiæ Servi
tura
HISTORIÆ

Pyrus fatet imperii sui fines mali extendisse cineæ le
gati eloquio qm armationem — Cicero

Carolq 4tus imperator præscripsit ut electoris filii aliquam
dolegationes obituri præter vernacula insuper latinam
et syricam linguam scire studerent

Policratides spartanus ad Duces Regios Orator missq
querentibq illis utrum privatim an publicæ invisset Rpub
licæ simpetrem privatim si minq

Ad Danum Regem ingressum Siciliam Legatos misse
re Scitæ et munera semper avem murem ranam et sa
gittas Danq per murem terram intelexerat per ranam
aquas per avem æquos per sagittas ipsos Scitas Obrias
autem Scitarum cum quid ex donis Rex vacinare in
tellexisset dixit opersæ nidificantis Palludes non remane
bitis his sagittis his sagittis confecti — Brusonius

Apud græcos

Apud Graecos nuntii si quid fauste et feliciter a
cri adferrent Coronati advolabant ipsique cives in Com
Alex. ab Dem. munis laeticiae signum Coronati videbant
Democritus dicebat probum amicum gaudiis quidem
Maximus esse aut decet adversis autem casibus sua sponte
Cantabrismos fuit ut per amicis foederatis sociali fides
Alex. ab A. se immolare atque interire non dubitaverint
Cum Persae militem urbem coepissent id edocti Athe
nienses tam moleste illorum tulerunt ut universum The
Savinus atrum in lachrymasse dicitur
Usurpatum est in magna graecia ut Apitacorae inruptiones
haberent communes et indivisas neque pecuniae modo sed mentis
etiam habuissent communionem et prudentiae hinc ortum
Hymenus est illuc res amicorum communis
Egiptis amicitiae et sodalitatis genus fuit dictum commo
rientium vult Antonius et Cleopatra dedisset Antonio
mortuo Cleopatra superstes esse noluit
Alius dicebat Mysteriis praetermissis alios sibi amicos
Maximus quaerunt similes lagro suo relicto alienum collum
Athiopus cum regem suum aliqua parte corporis de
bilitatu audissent sponte sua eandem partem debilitabant
Diodorus turpe enim existimabant claudencomio amicos eius claudi fieri Amor
Lysymachus Macedo claris ortus natalibus Alex. Regis
Solus per hastas arenarum mollis fideliter comitatus
est cum insectandorum hostium studio Dux ferocis
simus

gimus procul a suis detrasset Aguilicus habita fide
contra Maximum p senatu Rom. fuerunt ut fu
nes de mulierum capillis necterent quibus sagittas
excuterent deficientibus neuris — Xifilonus

Michael Palatinus cum proceres Mathiam Regem
ungariae bello deicere tentaret remitente illo dixit quam
quam sacra corona coronatum videris etiam bos fuerit ado
rato et p sacro sancto rege ducito et observato — Botinus

Moschorum fides erga suos principes singulari est qd
per eos credant tanquam per interpretem Deum secum
conjungi — Herdersh

Socrates dicebat non decere fratres si sint ut lances in sta
tera altero humiliato adtolli — Antonius

atres — Cyrus major dicebat qui fratri prodidit se ipsum curat — Xenefon

Pascanus praefectus cura calli suadebat ut ad nituandam
invidiam Parricidii fratrem Getam appellaret Divum
cui ille respondit cum non sit Divus — Rex spartan

Attonides fratres erant Attonis filii qui duo capita ma
nus quatuor habebant unum vero corpus aurigae uterque
erat alter lora tenebat flagellum alter cum equos mina
res — Tenedes

Heraclitus Philosophus ad omnem hominum occursum
flevisse dicitur dolebat ille quod nil sani esset in vita
nil in homine caducum non fluxum non deceptibile — Sabelius

miseratio — Publius Lapio ubi evertit Cartaginem commiseratione

equitionis

Valerius — quis tuoris flavit
Julius Cæsar cum Catonem juniorem qd ei testis et in se
nate erostris dejectum in carcerem traxisset cum mæ
Plutar — stus Senatus Secutis est optimis quippe ex populo
Nero cum Roma arsisset Cytaram pulsavit

Sententiæ

Victiarius — Legati oculi aures regnorum sunt — Legat
Multæ manus onus levius reddunt Adagia
Patricius — In felicibus nulla tam familiaris patria qm solicitudo — Calamit
Inopia publica gravior est qm singulorum nulla enim sub
Democr — Fidii spes relinquit
Idem — Quemadmodum corporis et familiæ vitæque morbus accidit
Ineluctabilis vis fatorum cujuscunque fortuna mutare con
Ate — stituit consilia corrumpit
Nanam injectantibus fatis volent habetari sensus ho
Amonius — minum et obtundi
Arduum est fatalia divertere ideoque fatum notitia super — Victor
flua
Licetas — Fatorum vis humanam prudentiam superat
Cicero — Magnanimi est neque 2dis rebus insolescere neque deici
Miserum te esse judico qui nunquam fueris miser traxisti
sine adversario
Bactius — In oi adolescentia fortunæ infelicissimum genus fortuni fuisse felicem — Comm
Curtius — Optime miserias ferunt qui abscondunt

Modum

Modum verborum misero tenere difficile — Idem

Anxia res est humanorum conditio bonorum quae nunquam perpetua subsistit — Boetius

Civitatibus nil majus aut melius amicitia dari potest — Aristoteles

Amicorum studium est quam pecuniarum — Idem

Suavius est amicorum praesentia est in prosperis rebus et adversis memores enim et luctus facit amicitia leviores — Aristoteles

Amici ad Jotietatem calamitatum timide ac raro vocandi — Idem

Magnum est ad amicitiam monendum una educatos et quales esse quoniam et aequalem delectat et vitae juventudine fiunt Sodales — Idem

In paupertate caeteris asperis rebus amicorum bonitatem perfugium solum putant summum esse omnium — Idem

Amici et benevolentia inter se aperti colligati debent esse sevelle ultro Cytroque bonis affici — Idem

Fragmenta Poetarum

Nil et semel natura portavit

Pectore amicitiae majus nec rarius unquam

Dignaretur aperire penates hoc solum petimus — Lucanus

Nulla fides unquam miseros elegit amicos — Idem

Dum trepidae res et medicinam vulnera poscunt

Is locus officio cum cessant prosperos cunque

Dura ad opem fortuna vocat nam laeta fovere

Haud quaquam magni animi est decus — Silius

Quaerendus aegro medicus est corpori

Sivel amicus

Sivel amicq mentis ægritudini
Fraici Nam verba amica sunt medela Comoda
Publiq Amicos res optimæ parant adversæ probant
Quo res cunq cadent unum et Commune periculum
Viriliq Una fulgo ambobq erit
Seneca Lachrymas Lachrymis miscere juvat — Ipassio
Et mala Nasonem quoniam meruisse videt
Ovidiq Sinon ferre doles at meruisse dole
Vittis et frontis honore Soluto
Statiq Infaustq vates mea pectora tecum
Idem Merui luctus tui Consortia Sensi
" Nec te luere severus
Idem Arceo Id Heret gemitus pariterq fleamq
" Pro gemitu dabimq solatia dignis
Idem Luctibus.
Viriliq Non ignara mali miseris Succurre disco
Primum miserere tuorem
Statiq Hæc pietas hic verq honor
Ovidiq Misero molle cor
Seneca Quem fata cogunt ille cum venia miser est
Quinunc purpureis floreta gerosis
Immotos Sterilis delicuit gelu
Sarbievq Verno quæ strepit ales hy berno tacuit dies — Adversa
Idem Rerum Sub alto pondere rectiorq
Viriliq " Nos alia ex aliis infata vocamur

Dea crudelis

Dea crudelis currit
Quos bibet invitos Succiisse ibi — Idem
Credemihi vero est nostra quaerela minor
Nostra per adversas agitur fortuna procellas
Sorte nec ulla mea tristior esse potest
Nemo desperet meliora lapsis — Seneca
Carmina fata levo

Symbola

Amicitia — Amicitiam expressurus quidam auroram pinxit et orientem Solem et ocidentem Comitantem Ocidius Homes
Alius auricidam Carientem caelo Sereno silentem pluvia Lem Sub pluvio Silet
Lucarius Altionem pinxit Senior Altioni semper asistentem Lem Asistens nunquam desistens
Alius Columbam versus turrim albam volitantem Lem ad Candida
Alius Horologium Solare pinxit horas notantem Lem ducente Sole ocidente desino
Alius Heliotropium Sequens Lem Usque ad ocasum Sequor
Amorem alteri beneficium quidam expressurus ignem pinxit inflamantem victoria quaeque non praedita ge doceo
Alius Pelicanum Sanguine reficientem pullos Lem Sua per dispendia
Alius apes quae ut tenella suas alas anoctumoro

re

re protegant supinæ jacere solent Lem Infirmiora ptegu
Alius Cycadam tunc maxime canentem cum solfer
vet Non silet cum ardet
Alius Formicam quæ aliam inferendo pondere juvat
cum Lem Sotiam sub pondere [illegible]

§ 7mus

De Vis Formandis In Comitiis

Deliberantis nobilitatis sermo votum vocatur ali
as desiderium Regi ut fiat v non fiat explicatum per ser
monem quare post expedita præliminaria Consiliorum inter
dum occurentia agemus de hac oratione et
Qui quid Orator in voto suo debeat exprimere. Ac cum vo
ta alia sit quibus suadet v dissuadet aliquid facien
dum sine refutatione alia quibus suadet aliquibus
suadet et simul refutant aliorum alia in quibus
manifestant honor aut officium aut dignitas sibi
collata a magestate hinc in voto in quo suadet v dis
vadet 1 puncto exprimi potest gravitas materiæ quæ
in deliberationem venit ob aliquam difficultatem v latet
tem v apertam v lag legi saluberima porrigentis ad con
silium v modesta crisis consilia reorum legis bono pub
lico porrexere puncta 2 comeratio puncti unius v plurium
qd in deliberationem venit et expressio sui sensus
numerus

nimirum quod ita omnino fieri v decerni expediat v non expediat fieri v decerni 3 danda argumenta suadentia v dissuadentia 4 imitatio nobilitatibus ut inclinet animos indicentis sensus

Si vero quando formare velis refutaturq ante exprimes 1 laudem Oratoris qui votum antehabuit 2 exprimes quod in sententia illiq inclinari non possis 3 rationes seu argumenta dabis cur in sententiam non inclineris 4 Refutatabis rationes illiq cui contradices 5 invitabis pariter consulentium animos ut tuam sequantur sententiam

Si vero in sentiam inclinas illiq qui prior votum dixit suadens v dissuadens exprimes 1 laudem votum dicentis salubrisq consilii 2 dices te illius sequi sensum 3 breviter illiq rationes compinges addesq illius v explicationem enucleatiorem v votum aliquod argumentum 4 poteris et ipse rationes contrarium sentientium subicere ipsaq dissolvere 5 invitabis ad sanum consilium sequendum. Ita qui prudenter et laudabiliter vult consilium formare et orator dici procedet non illo exploso sensu votum exprimere. Trzymam 2 egomosciq

Si vero votum formas quo privigelium a magestate datum sive honorem sive aliquam dignitatem collatam promulgatam velis exprimes; 1 laudando serenissimi gratiam etiam ejus inte benevolentia 2 explicabis officium tibi collatum ubi modicam extenuationem personae inse

res

res 3 postulabis ut Mareschalcus relegat privile
gium tua obsequia Palatinatui et Nobilitati pmit
tes

Q 2 Rationes seu argumenta unde sumenda sunt
Oratori ad votis sui confirmationem R dixisse me in
parte 1 quod ex locis Hi enim loci adhunc finem sunt ex
positi et modi sumendorum argumentorum porrecti ad vota
formanda habeat Orator argumentorum penum

Q 3 quomodo sunt quomodo sunt amplificanda
argumenta R in voto longiorem amplificationem
locum non habere. Tum quod non uni loqui contin
gat tum quod plerumq coram illis sermo sit qui
brevem volunt habere Oratorem et rationem clare et brevi
ter ppositam quo facilius mente teneatur hic argumen
ta Orator exclusa dilatatione longa proponat. Si ta
men si tamen illustratione aliqua indigerit eam ad
hibere debet non tamen in longum extendere. Id vero
prudentiae Oratoris conceditur ut hac a judice ut amur ad
dilatandum argumentum.

Q 4 Quibus partibus constare debet votum R quod
debeat constare Exordio in quo exprimendum est pri
mum punctum in quaesito expressum idem debet con
stare propositione quae explicet mentem Orato
ris item confirmatione qua probet id quod vult ha
bere persuasum v dissuasum. Potest et confuta
tione

tione in qua d. illas Confutabit rationes quas si
bi objecit v quas objecit alig. Delusione tandem Consta
bit in qua affectu aliquo ex dictis parte 1 impellet
audientium voluntatem ad Sequendum v fugiendum
quod Suadebat. quid vero hæ partes sint diximus in expli
catione Soarii

L. 5. qualis Stylus requiratur ad votum R. id pendere
a ingenio Oratoris et Sæculi acceptatione requiretur ordi
narie in deliberatione Stylus Subinde amplius
Subinde gravis et acutus Sub sensibus nil tamen ha
bens levioris acuminis linquidq non clarq aut exqui
sitis aut Allegoriis aut votis abundans ne affe
ctatq appareat judicetq plausum magis judicet
quærere Sibi et Suo Sermoni quam recti Consilii vim curare
Hic nota Si quidem inter cultos Oratores aut horum Sen
sibus et Sententiis vota comere et fragmentis inorna
re ejusmodi decora ita inserenda esse ne affectatq videatur
Orator penodumq unam ex alia ducat ejusmodi Sententiis
Sensibus eruditionibq Signatam. Quare subinde ponenda e
runt apte non invite venientia nenimium vitio sum sit
Impetus aliquos Subicio

1.

Illustrissimi Joannis Jabłonowscii Palati
ni Rusiæ in Comitiolis Wisnæ Celebrati
Pierwszemu mowic iest to pierwszy lud łamać

a kogo

a kogo na to fortuna destynuie. y Sercem się znać odwa
żnym y Statkowi ufać powinien. mam ia to oboię WMP
niemogę się niczego zlęknąć kiedy prawy wolności bro
nić chcę Statkowi też ufam fortunam imperii
vehens mowię Statkowi: bo Statecznie tożw Warszawie
mowić będziecie y w Wsni WMWMPy B dis cendere ra
czyć ieżeli gdzie interes iaki kieruię y ieżeli moię
votum ad nutum WMPy B skłonione Regułuię pun
kta moie y zaczynam ie od czego instrukcyia JKMci
zaczyna Krol Jegomości instrukcyię swoie od woyny Sz
wedzkiey iako panowanie poczoł trudnego uimować
Heroicznemu Sercu et ad fortia nato że przykrzy w
dach R.P. windykowane iakoby ulturus annos Troię
chce męstwo swoie exercere Oyczyzna w Augu
ście Augusta przodkow iego sanguis ktory tak
mężnie po całey Europie martem quo tulit extulit.
Czela JKJ w awulsyiach naszey y swoiey sławy
ale iuż milszy się zda teraz niż sława pokoy kiedy Rzecz
Pospolita przy obieraniu Panow swoich na nich ong
recuperandorum avulsorum kładzie iakoby manifesta
tio a raczey Conservatio furium suorum do awulsow
swoich dawnych czyni ale dwie sobie rzekę cardinalis
simis legibus waruię iedna żeby bez iey wiadomości
ani do tych awulsow ani do żadney poczęcia woyny
co potym aby omni Securitate y wszelką gotowo
ścią

Kodak Color Control Patches
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
© Kodak, 2007 TM: Kodak
inches cm

Horatius

niedotniemy ale raz gorzy podziękowaniu in ... ce triu
phet

4

Cefutans desideriis Superius votum

Dziękuie Jegomości Panu Woiewodzie zelanti pro Car
dinali Rege animos et rationes nie chce aby Septem trioni
in prædam przeszedł. Jest ci czego sobie życzyć tranquilla
sine armis otia agere utrzymaią prywatne y publiczne
interesa ale w tych konjunkturach obiecować sobie
trudno dla czego patrząc na okoliczności muszę sy
opponere ratione uchwalenia Woyny Szwedzkiey zra
żać niechce y WMPanu Dyowszeacendere ad generosos belli spiritus Wie
my quæ ruinæ involverunt przez instancyią Króla
Ja Sława z których podnieść niemożemy głowy y to
nas zrazić może od szabli ale ważywszy z pod którego
Państwa to nas powinno ad arma incitare civile
bellum utwierdziło siły Invasora prywatne zawzytości
podawały szkodliwe media fraternæ acies na różne
biorące się strony na głowę Nasze obaliły pondus więc
JKMPan zaliczaiąc dissensioni ich samych in unione
ne zaprasza która gdy unanimi stanie voto moderunki
ogni ani lud bitny szczęśliwey potyce nie przeszkodzi
Ognisty woyny na szwedzki ogień jest z łaski N.Z. Pusty
naszych cudzoziemskich ludzi y dowodzących coż kolwiek
jest serce

[illegible] na należy zartuie pugnant non
numer[illegible] ri Bespieczności granic stante bello quia niema
my odschodu pokoy swiąz zawarty ze Smurem ma z na
mi hostem sama fortuna nas ubespieczyła provi
detq. Smoda belli ani nam milionow gotowych na ner
vum belli niepotrzeba nie idziemy dobywać fortec ale w
polu nieprzyiaciela łapać niech Hyberna swym trybem
idzie gotowa płatwa Woyska wolno podatek uchwa
lić ktorych poddaństwo woli sponte wydać niżeli
inventi hosti in pradam se exponere na explikacyią
artykuła in pactis conventis względem avulsorum
niezgadzam się z Jegomością Woiewodą bo nie tylko Rzecz po
polita prawa swoie przez mię manifestuie ad rem ale in re
życzy sobie avulsa recuperare a gdy się do tego podaie
okazyia czemuż państwu naszemu tak intecyey bydź ma
my y odważnym N. P. sincere a grandibus ausis dziękować
należy KJ za to że Sacramento firmata pacta nie tyne
go ad executionem podaię ale męstwu swemu daymy to
że N. P. nad prawą postąpił sobie evocando zamorza ho
stem więc descienda Magestas et instante hoste Fede
racyą podniesc a tym czasem da wolny szwedowi ingres in
Spolium Patriam rzucić takiego sobie zamieszania zamor
ski Pan sobie życzy aby te [illegible] interbido pisać zagoniąc
laską kawaleryie nasze fortuny łowił. Pokażmy fe
litatem MWMPku P. z tey tym domu gdzie synowie

nabyca

na Oyca bug y głowa ruina gdy na y łowę następuie
gospodarz zaczym MW: należy nam hostem agredi ieżeli fortunę
osłodzić wolności y sławy chcemy

3

Quo discadetur Auctio Militiae

Instrukcyia od dworu N.ro podana życzy sobie abyśmy MW.
aukcyią obmyślili w ktory ledwie non tenus castra fecit in NP.
nayniższą adoro submissyią ale desideriis non subscribo usiłuie zda
nie innych monarchow securitas Mamy z łaski boskiey ab ori
gine pobocznych Monarchow animy do nich ani do nas obie nie
umyślemy też armis vicinam turbare pacem y lacessere alienam quietem
aukcyia Woyska graveor niżeli utilior gdybyśmy na te compassyie
y mogliby sobie wyperswadować ktorzy apparunt że na nich vi
res legimus a przez variam in rebus formam a przez napasciquae
sitam mielibyśmy w granicach gości praebere ~~gentes~~ bellum
choć flabellum canit hostem canit a do tego WM. P. mo
żecie y werbunki nowych potrzebuią subsydyiey po
trzebuią kontrybucyiey płatka ktoż ie nam wyliczy kiedyśmy
głotych gor nie otworzyły trybuny ~~desideria~~ incuria zawaliła
łaskawe unas minicae monety niebią na znużonego Oracza chcące
zawalić onera miasta exakcyiami niszczyć nao bmyślenie
ust to ruinis addere ruinas Jeszcześmy niewytknęli poniesione pluwych
dawną przestych gonitwach ani też lata służyły do bogatszego
prowiantu ledwie poddani swoy grzbiet okryią iakżeich atri
buta pociągać należałoby remittere de rigore exakcyiey
nie nowemi torquere Colonum uchwalić zaś aukcyią Woyska
sine stipendio est licentiae frena mittere aby sobie każdy ra
pinis płacił wygnały kontrybucyie tak wiele poddaństwa do

Bidurmana

B. Surmana y ta garstka ludzi gotowa sequi praecedentes gdy się ucy naprzykrzą Contrybucyie Tych to WMPwotum ktorych płaszcze wioski Szlacheckiemi dać w pustnolella lege obicem positum życzyłyby sobie do pierwszey redire exorbitancyiey zebrawszy rabusiow Szlacheckie violenter dla prowentu wizytować obory ieżeli WMPyB godzi się głębieyszem Sercitari bodaybym nie trafił że ta od dworu proposycyia prywatnym gdy iednego z Senatu elaborata Duchem. Widzi te vindeclivio NP witam więcey gdy się nie spodziwam od Braci do korony suffragium chce augere militem y przefakcyiowanych elektorow złoto uiowszy liberam zagłuszywszy armorum strepitu vocem zbroyną ręką zatron y Berło uchwycić Proszę WMPyB niechcieymy sz alienum ambitum aukcyią woyska nutrire a uniknieniemy sąsiadow pelivisem p indeterius suspicyiey agravacyiey fortun naszych ala instrukcyią NP podziękowawszy tym czasem u nas Castra faciat aukcyią wzgody y pokoiu

4

Votum Superius Refutans

Wyrażoną voto JWMP desideria justis rationibus sparte mogliby mię in Sensum flectere gdyby mi tylko teraznieysze okoliczności w reflexyiey byli w miłym zatopiwszy się pokoiu na dalsze nie rzucił okiem rezolucyie te mię impellunt abym nie sola libidine contraditionis uniesiony insze formował zdanie o aukcyią upraszał woyska a le multa ratione coactą życzył majorem numerum militiae podana nam NP instrukcyia aukcyiey woyska życząca. Nie może tementati

Pan

Pan imputari iako Supremą vigil upatruie ex specu
la quid incommodi fata minent regno, y tę chcąc non
nuda manu excipere WMPyB Solicytuie abyscię colla
tis Consiliis quod optimum est poradzili iuż to począ
sie arma Conscribere, erigere regimenti. kiedy nad karkiem
nieprzyiaciel y rady y siłę zbiia radzić dopiro: zakrato
wac nawę gdyią szalone wiatry o skałę rozbiaią post
bellum to auxilium tym czasem res naufragant. Ginie Pań
stwo Romae consulit Saguntum Capit nalezynam M
NMPyB in omnem fortunam liczne mieć woysko
aby Cogitanti invasori mała gotowość wstręd uczyni
ła maią pograniczne potencyie tranquillos annos a
przecie regni nervo non demittunt, regimentow niezwi
iaią y owszem implent numerum sero Sapiant Phri
ges. My Sami inermes będziemy idziemy w pospozycyią
państwom innym et indensum że malé providet incontin
gentes casus dufaiąc pokoiowi y omylnemu hoc przy
sięgali roburowanemu słowu armatos foederis sub
amicitiae niemamy testes. Nie iest to zaczypka po
granicznych panow panstwu swemu provisa nale
zona Securitas bo y ci nie życzą sobie Leones invo
care in praedas a przecie armis arma addunt. Ani
mas Solicitabimus hostes hoc nie auskcyią zgodzimy
woyska a daymy to zeby zaciągi nasze quesita fama
mieli sobie onerosa pozytecznicy rzeczy pospolity vires
paratos opponere viribus y in apressionem przezome
rządu y umocnienia sił wnis malevolis obmysleni czas
płacy nowemu woysku ad apparentiam tylko gra
vamen

vamen poddanstwu nie za granicy ten grosz puydzie
ktory się instipendia wyliczy ale zostanie w domu wro
cić się może przy dobrym staraniu z zyskiem do Pana. Roz
leżałych Polonos do industryi iey zachęci aby y swoy y
żołnierza okrył że za granicę wiele poddanstwa posło y
busurmanskę zagęściło kraie ich hardość sprawiła kto
pska y insufficientia woyska liczby ktora dla małości
swoiey turbaktow gęsto stawiać broniących transfu
gis vias a tę samę Polonorum ucieczki potrzebno bydz aukcyią
woyska dowodzą. Niech słyberny ktore dotąd dimidiate
do swoiey wrócą się całości wystarczą stipendiis, nowe
nie będą exakcyię suscitabuntur tylko dawne iest
do tego ieszcze łatwieyszy sposob non agravando nowy
mi kontrybucyiami poddaństwa na płacą woyska byle
licha konsyderacyia u WMP pretium znalazła niemało
starostw woytowst y krolewszczyn liczemy z ktorych
privatae augent fortunae częstokroć in oppressionem
pomnieyszey braci tę infestum reipublicae cedant intrata
z nich pewnie wystarczy na żołd y dawnych ucierci wypła
cenie a tak ani consiliis torquebimus capita ani oneribus pod
daństwa aukcyia woyska swiżą y pewną mieć będzie płacą.
Żeby zas prywatnyć damy miały w kancelaryiey koron
ny formował instrukcyie czyli in spem solii czyli in
commodum przysposobienia fortun niemogę assentiri
przezorne pańskę oką doyrzałoby tych consequencyie
y na instrukcyią ambitus. Takaby do nas niewyszła propozycya
innym zas funkcyiom lex novella obicem posuit rozkazuiąca
Hetmanom y woysku pod seym convocationis pilnować
granic

granic za czym MWMPy B radzę aby aukcyia woyska
watnych nieotworzyła fortun ale unanimi decisa capita NIP
desideria y rzeczy pospolitey Soleti całość

5

Suadens ut officina pecuniaria aperiat
et aurei montes

Złotę nam lata NIP otwiera Solicitudo kiedy
w podaney instrukcyiey chcąc bonotak privato iako
y publico Succurere WMPy B Consensu życzy koronną
otwierać winnicę tey instrukcyiey Sequor Sensum WM
MPy B upraszam abyscie bonam NIP mentem zgodny
mi głosy pochwalili rzecz słusznaiest gdy w panstwie
naszym penuria monetę laboramą maiąc złaski Bo
ga uberam vincentimą hoream messem zaciągamy
monety ab exteris y prawie multo labore phaiąc za
granice merces mendicamą stępla swego niemaiąc sre
bra ledwie się nasz polski orzeł na miedzi został adute
ram pecuniam częstokroć liczymy za wodę fortunkto
rą nas zarazaią lub kupieckę ręce lub calculana winnice
a ztąd że zamknięta regni officina gdy bowiem kawał
kow niemogą spinięzyć sami fabros cogunt agere dla zyskow
Maiąc ten porządek inne Monarchye belli nervumy
insze in rem panstwa opatruie y my sami tak na rzeczy
pizałuiemy sobie załuiemy pospolitemu dobru tego con

tenc

[illegible] negar y nas y onę uboży czyliż generalnych gor
niemamy mamy choc ie injuria dozoru czasza sypał otwo
rzy JMP podskarbiego ręka o ktorey trzymam że instancy
ią że instancyią na seymie zaniesioną da się uprosić aby
nie swego nie załowała a choc by nagła nie była investy
gacyia niebezuszczyrpku państwa w domu officinam pod
stępel ie dawali miał by mię zabawić rzemieśnik a lucrum pry
watno y publico wzięłoby cenę skarżą się JWP podskarbowie że
sufficientem niemaiąc reditum na publiczne expedycyiey y
pracy z tąd opinione legatione in tempore nie idą woyska płaca
w dylatę idzie rzecz pospolita w długi querelis et incommo
dis zabieżamy winnice, otworzywszy punctualia stipendia
y expedycyie będą ulżemy poddaństwu ktorych continua tri
buta y exakcyie za granice wygnały zmiarkuycie MWMP
y B pożyteczne NJP desideria a nie wątpię że wolnymi gło
sami iako aureae libertatis aurea clavi publicum regnicarium
otworzycie

Privilegium in Vexiliferum Palatinatus manifestans nobilitati

Stawam in Conspectu et facie prześwitnego Woie
wodztwa WMP y B winszuiąc sobie że tot testes wdzię
cznosci swoiey NJP mieć mogę ile godnych osob widzę
pierwsze niewdzięcznosci delictum iest tacere beneficia

atey censury

a tey Censury uchronic się y tey niemoże ktorey tu bez fun
in mente demersit fateri iednak recusat in publico mnie zastak
injuriam in beneficam manum N.P. Sam łaski pańskiey petant
nie tylko ie in animo ale in ore pono nad jactantiam liche
go imienia ate respekta pańskiego panegyrim nie stanie
mię na Sidynskiego munificentiam aby argenteo Curru So
bie dane łaski mogł regratificare. Candido iednak ie odnosze pe
ctore y szczyrym Sercem przentuie tanto Spectatore WMPyB
Dignas prywigil otrzymał na horgstwo Wołynskie od N.P.
łasce, Pański WMPyB adite recognitio a ktore uniżenia Suplikuie
instrument w ręce JMP marszałka WMPyB podaiąc

Supellex Materiae Acomoda.

Constantinus imperator Amg in lege Xstiana ex impera
toribus publice Ecclesiam defendit Maxet de quo Eusejgeus
S. Augustino sic scribunt Constantinum imperatorem non Suplican
tem demonibus sed ipsum verum Deum collentem tantis implevit
terrenis muneribus quantu implevit nullus nuderet universum
orbem unq Augustq terius et defendit in administrandis et ge
rendis bellis victoriosissimus fuit in Tyrannis opprimendis pora
per omnia prosperatus est grandevq Agntudine et Senectute de
functus et filios imperantes reliquit — Bellu

Theodosius junior pugnans contra Persas dum precibq vacat
Deus 100 milia Saracanorum ad Eufratem delevit
Honorius obsuam pietatem ita Deum faventem habuit prelius
ut una acie

attuno acie ultra 100 milia per Contavent hominum et Regem
Radagaisum una cum filiis Captivari Sanctus Augustinus
Belli justi Causa Sepilitius putabant 1 ad repellendam
vim et se suasque tuenda ob quam Causam Consacrates laudat
Evagoram Regem 2 ad res sibi ablatas repetendas 3 ul
ciscendas injurias illatas quin Cicero lib 1 de officiis Con-
set nullum bellum justum esse quod non rebus repetendis geritur
aut ante denuntiatum non sit atque ob eam Causam esse suscipi
enda bella sine injuria in pace vivatur
Porensius Rex Gallorum volens suis persuadere ut expedi
tionem in Graeciam susciperent Dvotatis in Ctionem viris et mu
lieribus produxit Captivos Graecos vilissimis corporibus et infi
ma assimis juxtaque eos milites galicos bene armatos posuit ta
nti ac tales Contra homines tam belles parvos bellum geremus
hic animati galli in pretium ad praelia non dubitarunt
Spartani ut ad belli studium excitarent suos admodum disciplinam
severissimis collerent militiae rigorem illum laxabant nec
piciebant excolere Comam armisque se et palmis ornare itaque
quamvis Comam ubi arguti erant iminerent pugna eam coronabant
ut initia apparerent indiscriminata Plutarchus
Archidiamus Agiesilai filius cum filipo gessit bellum hoc Insulentibus pro cul
dono Conserendam pugnam ut qui non hoc in quid spectandum
verum ubi strenue pugnandos hostes superemus Idem
Asdrubal 2 bello publico in Hispaniam ductum exercitum cum
Scipio instaret per urbes divisit itaque factum est ut Sci
pione oppugnatione

pione ire oppugnationem plurium oppidorum destringeret in
Front. Typena suos deiceret
Agamemnon cum Thidei fortitudinem enerasset objecit
Diomedi filio ejus quod Patri dissimilis lingua quam manu
fortior esset Homerus
Apud Romanos si quis anonese segessisset Autorque esset sui
facinoris A Ivocata Contione laudes ejus dicebant tum si
extra hostem trucidaret hastâ donabat si spolia legisset p
Plinius mium dabat pdit filiali iuti falera item margillae ex auro donabat
Belizarius Justiniani Dux milites vulneratos pecunia dolabat
Suidas aliis qui prælium sine vulnere egisset argillas et torquebat
Otto Amg imperator limitibus strenuè pugnantibus regali dabat insi
gnia nempe dignitates Ducum Capitaneorum deinde prælia ve
Sigonius etigalia tenalia portus salinas etc.
Quidam in acie cum strictum gladium jam jam hosti infligere
ubi viderit signum recepturi datum audisset infixit quesitus
Plutarchus cur interfecisset Respondit melius parere imperatori quam hostem occidere
Paulus Emidius 3 esse curanda militi corpus ut quam validissimum
et pernicissimum haberet ad arma apta animum ad subita
Livius imperia paratum cætera Diis immortalibus imperatori curæ esse
Laimachus castigavit quemdam ex ducibus et ille dicit in poste
Plutarchus rum non comitantem R. in bello bis peccare Error enim mores in bello
Potion cum Laostenis milites Ieinne ornatos aspexisset quesitus
qualis ille sibi videret exercitus Respondit vellem me Herculem
Idem ad studium decurendum instructus

Archidamus

Archidiamq videns filium suum nimis temere contra Athenienses pugnantem dixit aut vires tibi sunt augendæ, aut minuenda audacia Sæpiq gravissimis bellis disciplinam habuit milites suos adeo ut ubi invenisset ad castra pting vulgaret Poetæ versus discernites dictare galba est ne getuibq

Miles

Sententiæ

Belli fortuna parant ludere in negotio fortitudine in periculis industriam agendo cælentate in confido consilio in providendo

Bellum

Bello sqcepta macula n aliter deteri potest — Cicero

Sæpe metq belli ingentem adfert calamitatem — Idem

Quia sunt miserima in bellis civilibq Id nil miseriq qm ipsa victoria — Idem

In castris oportet virtute non genere certare

Nil æquitati atq rationi ita infestum est multitudo armata

Turpis fuga mortis omni morte turpior est

Non minq deteri quam vinci turpe est — Idem

Periculosissimum illud bellum est qd n prig ostendit qm infert — Livius

Plures sæpe fuga qm cruent fecit prælium — Idem

Nil in hoste v semivicto tuto despicimq — Idem

In bellis cuncto temporis maxima rerum vertunt momenta — Idem

Sæpe sola ducis fama pfligant bella

Pax e repudianda si sub numine pacis latet bellum — Cicero

Violenta pax fluxa tenet fide — Livius

Bellum ille paret qui pacem n pspicit paci

Melior

Melior tutiorq est certa pax qm sperata victoria
Cicero In exiendis tributis populi totius servire Jovenilqm utilitati
Hoc erit Respublica sine vectigalibq et tributis qd non est
Idem Corpus sine sanguine et Nervis
Livius Tributa partem adferre libent ne omnia amittant
Adequanda sunt necessitati tributa nesi abundent effudant
Natura tributorum et vectigalium detare et pauperare
Nulibi felicig scelq qm in tributis ubi rupere et furari decore licet
Neqz fides gentium sine armis neqz arma sine stipendiis neqz
Tacitq Stipendia sine tributis habere queunt
Strada Adversorum semitq felicissimo cuiqz acerbus est
A sumo declinantibus facilis est per prupta ad infimum casq quoqz
Adversis cum fluctibq allutantibus quid offert arripiunt nec a
Idem nec afferunt
Idem Qualitate gliscit semper temeritas
Humanis in rebq semper secula ac personae intereunt cau
sae et eventa eadem
Idem Difficile est in lubrico diu stare quam multi impellunt
Idem Fortuna repetentes suma maxime suspecta est
Plinius Nunquam in solido stetit superba felicitas
Idem Secundae res etiam sapientum animos fatigant
Tacitq Suum cuiqz deiq posteritas rependit
Idem Gloria et virtq semper habent infensos
Idem Optimi quiqz mortalium altissima cupiunt
Nil tam excelsum qd non vitiis meratq Indecorum est
unde

Fortuna

Glori



unde aliis infamias parus inde tibi gloriam recipias — Idem
Honores gesti cujus quisq3 sint gradei — Idem
Demonstrant laborem non effugit qui virtutis gloriam concupiscit — Idem
Succinctq emulatione animq aliena decora sua facit — Idem
Semper actuosa sunt heroum mentes — Idem
Contemptu gloriae contemplant virtutes — Idem
Turpe est honores petere si non honeste vixeris — Salustius
Quanto majorum vita praeclarior tanto posterorum socordia flagitiosior — Idem
Praeclarum est majorum facta edicere ac multo praeclarius sua monstrare posse — Idem
Omnibus bonis oportet plq gloriae quam divitiarum esse — Idem
Nemo per ignaviam immortalis factq est — Idem

Fragmenta Poëtarum.

Bellus

Extinguere maxima est virtq Ducis
Servare cives major est Patriae Patris — Seneca
Dubiae martis incerti vices.
Licet omne tecum robur fortunae trahas
Belli semper ancipiti in loco est — Idem
Arma servant modum — Idem
Nec temperari facile nec reprimi potest
Stricticiam ensis iram — Idem
Queritz belli exitq semper causa raro — Idem

Pejor

Idem Pejor est bello timor ipse Bellum
Idem Cum victor arma posuit et victum odia deponere decet
Idem Exequat duos licet impares sint gladius.
Idem In malis extremum decus est quod intervincit
Exprimit ferrum quod negant preces
Quodcunque victori libet facere licet
Victor timere quid potest qd non timet
Nosse hoc Armis decet quod facere victq debeat victor Patri
Pacem reduci victori velle expedit victo necesse est
" Certa est victoria Thebis castra quam similimma Regi
Jum tressida nulla firmate robore partes tollemoras
Lucanus Semper nocuit differre paratis
Idem Fera plus legibus valeant arma
Armato nullus divum pudor improba virtus
Et despectus honos pœnitusque medullis
Sanguinis humani flagrat sitis
Arma quibus se gloria tollit Eneadum
Idem Senis pax queritur armis
Lucanus Neque enim ista decent prœlia vocari Patriæ sed vindices viam
Horatius Jure sed metu injusti
Ovidius Date leges ne fortior omnia possit
Tacitus Habent et numina legem
Statius Sunt ratis jura incita monnis fasque suum
Sed si vexantur leges atque jura citari

Leges

Antecomnes

Ins

Ante omnes debent Scantinia	Juvenalis
Ubi nunc exuliat orbis	Idem
Quid leges sine moribus vane proficiunt	Sarbievius
Opprimit leges timor	Seneca
Melius tranquilla sine armis otia ages	Lucanus
Longo felices se tollunt in hostio populi	Idem
Pace refertae et vos orate Poloni	
Perpetuam pacem pacificum Ducem	Ovidius
Pax optima rerum quas mihi nosse	Ovidius
Pax una triumphis In numeris potior pax custodire salutem	
Ipsa quies rerum mundique silentia terrent	Silius
Mors gravior sub pace latet	Claudianus
Te prælia Dyras teque hostis gravior castris manet	Silius
Pro libertate labore animo ferre vetant	Idem
Male creditur hosti	Ovidius
Vult omnia Cæsar a se seva patri	Lucanus
Quis non fortunam putasset	
Parcere te populique bello hæc dextra vacasset	Claudianus
Disponis gladios ne quo non fiat in orbem	
Sleu facimus civile tibi	Lucanus
Mutantur prospera vitæ	Idem
Semper fugaci gaudia præteritura passu	Sarbievius
Nos inani pascit imagine fortuna rerum	
Rerum secundarum status extollit animos	Seneca

Feriunt

271

Feriunt lumina colles

Idem Corpora morbis majora putant

Placet in vulnus maxima cervix quidquid vultum

Idem Fortuna tulit sedatura levat

Lucanus Stat non fragilis p Cæsare miles Pompeiumq tenet

Tot vulnera belli

Solus obit densamq terens in Corpore sylvam

Idem Ingradibus erigit in quam cadat hostem fessis

Omnis in antolis populus quicunq tuinis

Nascitur in terris belli et martis Amator

Idem Nulli superabilis hostis est libertate fuge

Qui sponsore salutis miles eget capiturq animæ dulcedine

Vadat ad Dominum meliore via

Sarbievus Cristæ non faciunt virum non arguta suis colla coralinus

Claudi Et ferro meruit vitam

Strictis quam fugi da tellis

Idem Inter laurigeros alligerunt castra triumphos

Vitelius Æternum ferent p sæcula nomen

Fama

Idem Multo gloria venit sanguine

Profertius Dat gloria vires

Valerius Sola animos mentemq perunt gloria

Sibi quisq famam

Sorbat heredem rapiunt a robore

Sarbievus Cetera lunæ

Illum per populos garrula differet

Bigis gloria

...gloria Candis
Et Sens recinet facta nepotibus

Idem

Symbola

Marti Contra adversarium bellanti quidam dedit lem
Magna salus bello
Alius armatae Palladi scripsit lem Armata sapit
Alius Cygno nunquam irascenti nisi cum ab aquila exagitatur lem lacessitu
Quidam aves pinxit plumas habentes Compositas inter plurimos ventos cum lem Vincula invertit ordo
Alius Erinaceum pinxit aculeos se tuentem suamem bratuet
Alius Monocerotem in fronte habentem cornu ad se tuendum
Cum lem Stat vertice robur
Alius pileum liberalitati Signum ... impositum pinxit
cum lem in ferro libertas
Lucarius vexillum militare pinxit quod fortius tenetur se ventis exagitatur
cum lem Dant agitata robur
Pacem quidam expressurus alcionem pinxit in mari Seffluctus dantem cum lem equora tuta Silent
Carolus Rancatus pacem inter Hispanos et Gallos publicis Sancitam tabulis contra Emblemate representavit
quae Sub sereno Caelo unionem intra viscera Sua Contemptum formatumque exhibebat unionem latinis equivoca Concordiae
et legem Significat cum lem Caelo manifesta sereno
Alius Tygridem pinxit cum lem Comprimit Iras

Castor durum tig

Alius pinxit grandinem cujus folia et radices me[illegible]
cum Lem Vulnera fungit
Pecuniae cumulo quidam adjecit Lem Omnia donat
Alius eidem inscripsit Lem mihi omnia parent
Alius eidem Lem: dedit Nulla vis Itra
Eidem quidam inscripsit Lem: Si desit omnia nihil
Leges laudaturus quidam terra incultam pinxit a ratio versa
Cultiorem futuram Lem Ex culta virescit
Alius equum frenatum pinxit cum Lem Tutior in frenis
Alius violationem legis expressurus a magnis telam Aranei
pinxit cum Lem Discindunt magna
Masolenus pinxit mirtum diversis paxilis alligatum di
versas figuras exprimentem cum Lem. Dant vincula formas
Fortunae inconstantiam in Pysano Palatio aquilam pinxit ungui
bus in Sublime ferentem testitudinem Lem Terror ut frangar.
Alius mel pinxit qd si in copia Sumatur nocet Lem moderatur nocet
Alius vitream Sveram Stellas et lunas ferentem cum Lem Pulchra
Id fragilis

§. Ultimus

Expediunt reliqua Vota

Restant tractandae Orationes redeuntium ex Comitiis
generalibus ad Comitiola relationis deinde responsoriae ad easdem
Quid exprimendum nuntio in voto relationis. Et a Suam fidelitatem
Comendabit nuntius in his exequendis quae sibi Commissa erant

ve l[illegible]

272

Lxx



[illegible] pro commisso sibi munere quod se implevisse testabitur
2 refert qd acta in Comitiis sunt 3 petet veniam si non ad montes
Palatinatus se gesserit commendabitque se respectui Nobilitatis
Vel si infeliciter successerint Comitia 1 exprimet accusans suam
infelicitatem qd gratiae respondere non potuerit sibi officium
collatum 2 refert vita in Comitiis 3 petet ne sua imputet infeli
citati ex mala aquisitate pervenienti malos successus testa
bitque nil in se defuisse qd potuisset bono publico vel pala
tinatus gloriae inservire

Impetus porrigo

X.

Powierzoną publice functionis obligacyią takim
chciałem implere szczęściem iakim kiedyś Merkuryusz
Jowiszowi służąc omnis advectum fortuna stetit
y niemogłem a do Cursu fortunam deflectere JWMPyB
w sparty suffragio diri gentem viam instructionem
ktorych mi honor rzenicą oka a wdzięczność stimulat ad
fortia z tąd ma zaco pieszę JWMPyB zanosić dzięki
bo nietylkoscie pozwolili publico munere frui ale powagą
swoią in personam sługi swego złożoną fortunastis
successus ktore że felices byli potwierdzi relacyia po tego
dnie obiadnym izby poselskiey marszałka JMP. Nasposko
wszy nie ktore differencyie powitawszy pana ad seria desce
damus etc tak się Seymowe zkończyły obrady ktorych ieżeli
non pro dignitate JWMP stanołem pokryie ich dyssymu
lacyia ktora umnie będzie dono rei altior omni.

4

ktora mię

Ktora mię funkcyia z łaski JWMPyB in publico
Consilii Theatrum ablegowała taż mię in gremio instituit mnie
mam że gratus venio iż przyformowanych instrukcyiach fidelitate
servata służyłem desideriis et impensis ztąd non metuit Cussari
fides praeliminare relacyiey Seymowey niech będą ruskę dzięki
JWMPyB za ten respekt z ktorego in facie Rei publicae z osto temera
torem personamq gessi muneretych ktorych zawsze corde foveo
będę umiał usługą wszelką evolvere zabraną łaskę ktora jor me
rito optiit a dalszą usługę moię JWMP zapisuie Seym blisko
przeszły luboć limine desperacyią felicis sucessus spem dejicerat
przecież multorum activitate szczęśliwie smy lub bez controwersy
iey Marszałka obebrali powitali NJP a zbywszy tę praelimina
ria do instrukcyiey przystąpili w tym iezeli nad voto JWMPyB
służyłem indignemi fortunae non voluntati starałem się pro viribus u
kontentować desideria w czym iednak zaminął się Nevg JWM
PyB in primum solicitudini date veniam

3

Zaniosłem Rzeczy Pospolitey desideria JWMPyB reduxma
gnas imze zanoszę gratias że tanto munere dignum uczynili scie
roz kazaniu powierzaiąc fidelitati meae pospolitego dobra interessa
ztąd mi obligacyia rośnie iak bono publico nunquam deesse tak
singulis JNMWMPyB służyć nutibus nosze alterum consensui
JWMPyB publicznych obrad sucessum tym chętniey że felicem
zbywszy bowiem praeliminaria Seymu ktore aby activitatem
celebrassent legatorum wielo się trudnosciami zaruczyły tę iednak
morabantur tylko fortunam non fregerunt. Instrukcyia we

dle prerogatyw

...prerogatywy Woiewodztwa ad trutinam podaną etc. Desudat
nadto magno elimine niżeli magestatem inclinabimus ad vota
ieżeli zaś Sła nasza non Respondit expectationi JWMPyB condona
bitis to nostrae tenuitati ktorym się dalszych respektow insinuo

4

Ktorych Grecia ablegatum przy szczęśliwym powrocie dawała ho
nor ten własny od JWMPyB odbiram Coronati in arenam des
cenderant mię Nobilis JWMPyB corona Complectitur z złotey wol
ności złożona Synow ktorey ia naprzod wielkie dzięki insero za
powierzoną funkcyią y dożywotnią też szacuię obligacyią tenco
ktemuż tenebo quantum haec dwa manus Sudavit honori insero
że desiderati im Seymu ktorey iak fortuna pulchro Coronavit exitu
tak JWMP coronavit desideria trudności w głosach obieraiących
Marszałka niebyło po szczęśliwey elekcyiey inadorationem Ma
gestatis descendimus clementissime przyięci ztąd wrociwszy po
daną instrukcyie iuxta Turnum przeswietnych Woiewodztw ad
libram Consiliorum zabraną tak wzgodnie et terminata Consilia
pożegnały po przeczytanych konstytucyiach Pana mnie ieżeli
fortuna zabroniła implere JWMPyB mentem obliteret to w sercach
ich Ojcowska miłość ktorym siebiey usługi Consecro.

5

Spodziewam się in limine tey od JWMPyB questyiey ktorą mat
ka kotyolana przywitała filium an hostem accipio czyli pomy
ślną WMPyB refero Successa Consiliorum czyli infestam narezolu
cyią iey ancepsi hereo mowię że iż szczęśliwy termin czyli fate
ri mała szczęśliwym go nazwać mogę ztąd że insistendo liberta

wolnymi

ti wolnymi wolnymi głosami obrady zerwane, aby całość
Oyczystych swobod swey zupełności stała nieszczęśliwym
że podaney mnie instrukcyie optatam niewzieli decisionem a seym
pretium od pogranicznych. Jakosmy interjugia zaczęły Mar
szałka tak eodem fato w inszych materyiach progressi desi
dentibus votis niemogły animi in unum coalescere pozagaie
niu pierwszey sesyiey natym punkcie iak stanęły tak się
rozeszły przypisać to malae to mea fortunae muszę że mi niepo
zwoliła WMPyB usłużyć votis może z respondere nominiicze
li WMPyB rozkazecie służyć ktorych sobie łaskę y respekt
iednam

Jakoście WMPyB fidelem w utrzymaniu chcieli mieć posta tak
in relatione successum publicznych obrad finum stawiłem się
obligationi Amae Ille pervires licuit adversantibus instrukcy
iom od WMPyB formowanym prawie contra torrentem bo
aż ad picturam seymowania wołałem datam bowiem fi
dem servare gloriose niżeli in facie WMPyB comparere
censurą wiemości expeditis praeliminaribus gdy głosy zabieraią
posłowie oppositum instrukcyiey mię podany od WMPyB censen
do infracta mente zwszeet ratione opartem się Jchmościom nie
pozwalaiąc pusta WMP desideria nietylko infringi ale y expli
cari etc tak infectis rebus pożegnaliśmy obrady z tych mię pozyść
potęgą wierny WMPyB usługi dokument. Rozumiem że mię
w tym a censura a zwolicie ktorych honor tanto discrimine utrzymać
należało.

2do quid Mareschalco Responsuro votis Relationem acto
rum in Comitiis facientium exprimendum 1 exprimenda lag
fidelitatis et activitatis nuntiorum 2 agendo gratiae nomine
Palatinatus pro suscepto labore 3 pro missio Respectus merito conte
rendi

Impetus Accipe 1

Szczęśliwy WMPyB powrot piękne sukcessa colati mu
neris kontentuię WMPyB serca że takiego posła publico
dały quem fronte ministrus Jupiter Ausonius pariter Roma
nas Juno aspiciunt et quibus uterque probant dla czego propugnanti
instrukcyie wielkie przez mię oddaię dzięki WMPyB obliguiąc
aby przy zgodnych potym głosach niechciał się officiis sub
trahere ktore z tu honorowi imienia swego y woiewodztwa
pracował pamiętne pracy WMPyB wdzięcznością et solat
tus obliguię się praeminare.

2

Całego Woiewodztwa Imieniem WMPyB sercem applau
to reduci cum honore WMPyB publica laudarunt activitate
jego ora nieprzełamaną powierzoney sobie funkcyiey piękność
dzielno w racyiach wymowę latium beavit dwitel mgra dzię
kuię tym że imieniem WMPyB za woiewodztwa naszego gło
riam tak in facie illa piastował że gensy cznego katorza oka
doyrzeć niemogło cum absenti etiam nemo nocuisse solet pokazuie
WMPyB qua sit eundum nastąpiom in munus iak fieri gressus przy
swobodach iak Commissi implere muneris Patris speculis fidei
[illegible] nieśmiertelna sława praemiet WMPyB Salvia bitta

w tym

w tym Woiewodztwo aby aby pretiosam WMPyB [illegible]
Condigno aestimet Respec[illegible]

3

Relacyia deliberantis Reipublicae to JWMPyB
[illegible] aby pracowitego et solicitae in manu tenen
tis Commissis curae oddal dzieki a lubo Consiliorum Stamen
dissidentium vota abrum perunt integrum iednak WMPyB
Conatge sui Cierzesz pretium res reparabilia Consilia wolat ja
et curae podac wszeli honoris sui y podięty funkcyiey parcere
Crisim takich nam fortuna takich Niebo Conservet postaw
ktorych in agendo fidelitas in Certando robur in adversis
invicta firmat ratio ktorych magnanimitate et tat noster
honor Zawdzięczy potomna sława WMPyB tę Zasługi znay
dą w Sercach JWMPyB swoy szacunek znaydą pretium
non vitae laborum

Si pluribus una Oratione Respondet Mareschalcus Nun
tiis. Compellationes in pluralinumero adhibebit

Supellex Historica

Apud Poetas dicitur Iris fuisse Nuntia Deorum deinde
Mercurius allatos habens pedes Caput et Caduceum
Graeci suos Nuntios expediebant cum Arcis Sagittis iaculis
Suidas et Lapidibus ignem ejaculantibus alias Silicibus
Hemonius in bello Persico Adversus Athenienses Vulneratus
Athenas iuravit in senatu veniens dixit Salvi estote nos Sal
Idem vi sumus et expiravit

Legatus

Jero phori



crophori Nuntiis in Capite pennis ponebant — Plutarchus
Eligo Imperator Nuntiis alas pennatas imponebant illosq
ventorum Nomine appellabant — Alex ab Alex
Cum Asclepiades mortem Alexandri nuntiasset negavit De-
mades ei credendum dices jam pridem enim ejus cadaveris
fetor orbem implesset — Plutarchus
Apud Graecos Siquid fausti Nuntii adferent Coronati adven
tabant ipsiq cives insignum laeticiae Coronati incidebant
Mago Amincalis filius cum Carthaginensibus nuntiasset ab
Anibale plurimos deletos Romanos Insules duos Caesos ut fides
haberet ejus dictis 3 modios annulorum detractas ex digitis
Caesorum in vestibulo curiae effugit — Sabelius
Aratocles Thebanis suasit ut quasi oblatum rerum benigne
gestarum Nuntium Diis scienticarent illi cuius per actis
cladem suorum intellexissent caeperant indignari Nuntio
quibus ille Respondit quid vos laesi qui mea opera fuestis p tri
buum leti

Fragmenta

Fidelitas — Tibi maxima verborum fides
Jussa sequi impossemihi qm velle est necesse — Lucanus
Culpari metuit fides — Horatius
Cum fato Conversa fides — Lucanus
Alieno in littore tuti
Illustrat quos Sola fides
Nusquam nostra salus pretium mercesq nefanda

Proditiones

Proditionis fides —
Tenuit nostros pax obsides Lasos
Affectq hic Sacra domq cariq Penates
Idem Hic Roma fuit mihi
Da similes Lesbo populos qui marte subactum
Non intrare suos infesto Cæsare portq
Idem Non exire vetent
Abstulerat magno Reges fortuna ministros
Terrarum Dominos et Sceptra Eoa tenentes
Idem Exul habet Comites
Idem Ardua fides robustos exuit annos
Nunc si dispositam non inficiet amicq
Si reddat veterem cunctota erugine falem
Juvenalis Prodigiosa fides et Thuseis digna Thabellis
Virilis Nusquam tuta fides
Sæpe fidem adversis etiam laudavit in armis
In quæ suis amat hanc Cæsar in hoste probat
Centum sibi poscere voces
Persiq Centum oralt linguas optare in Carmina centum
His ego centonas ausi deposcere
Ut quantum mihi resinuoso pectore fixi
Voce traham cura totumq hoc verba resignent
Idem Quod latet arcana non enarabile Pegra
Sed satis est orare Jovem qui donat et aufert
Horatiq Det vitam det opes equum mi animi ipse parabo
Sit gravitas sitq ipsa tibi veneranda senectq

Optatio

Sit quod



Si quod honesti vivere velle diu
Et olim
Imperium regat cum Seniore Senex
|| Qui sing juvenile Nepotes
Perpetua per quae tui facta Nepotes eant
Si etiam progressus habeat fortuna perennes
Sic ope non egeas ipse juves suos
Juro Deos ut adhuc Caeli tibi limina claudant
Teque velint sincte et conpraecorepe D Eum
Nondum omnis honorem
Annus habent cupiumque decent decent tua nomina messes
||| Sanguine hostium nomen in astra feram
Quorumque astrinpe nepotes
Omnia Nepotibus cum Sol utrumque recusent
Aspicit
Nulla dies mori mox eximat et vos eximat ego
Prosperasic vobis maneat fortuna necunquam
Contra similis orte rogetis opem
||| Qua vita dignior etas
Donassent utinam super Patriaeque Jubique
Urrum magnae diem quo fati certus uterque
Extremum tanti fructum Cuperetis amoris
|| Spes o carthaginis altae
Natae nec Eneadum levior metus amplior oro
Sis Patriae decore et factis tibi nomina Condas
Qui Superes bellator avum jamque aegratimoris

Comatuos muneret

Comeleg
Ovidig
Ovidig
Idem
Virileg
Ovidig
Idem
Lucang

277

Fraude

Filius Roma tuos numeret lachrymandos armatibus anos
Talibus insidiis periuriqz arte Sinonis
Credita res captiqz dolis lachrymis coacti
Quos neqz Tygrides nec lauriferus Achiles
Vrciliq Nec angi domuera decent nec mile carina
Tribulqq Est Deus occultus qui vetat esse dolos
Malé credit hosti
Ovidiq Fraude perit virtq
Idem Ultimq est aliqua decipere arte labor
Cum tot populis stipatq eas
Seneca In tot populis vix una fides
Vobis semper Achivi
Ovidiq Profuit ingenium
Quae gloria vestra est si puerorum juberes
Claudian Si multi fulletis unum Naturam jussit ipse dolq
Ignibus junges aquas
Et amica ratibq ante pmittet vada
Seneca Incerta siunq qm victq me intergeram
Justum et tenacem ppositi virum
Nocivum arbor prava jubentium
Non vultq instantis Tyranni
Mente quatit solida nec auster
Dux inquieti turpibq Adriae
Nec fulminantis magna Jovis manq
Si fractq illabat orbis
Horatiq Impavidam ferient Ruinae etc.
Nec in equore desere navem

Constantia

Vrget ingenium

Siget ingenium
Virtq non usa cadent — Lucan
Et magnosa cintq inusus
Fert animos quascunq vices.
Patiens animq pertanta negotia liber
Emergit similisq sui justiq tenorem
Flectere cogit non odium non gratia suadens — Claudian
Impejus vultu proponit cereq unquam
Nec pravefactis duorum versibq opto — Horatiq
Cuncta terrarum subacta
Praeter atrocem animum Catonis — Idem
Est animq tibi
Rerumq prudens et secundis
Temporibus dubiisq rectus — Horatiq
Nec tedia cepi
Nulla mei Capiam dum spiritq iste manebit — Ovidiq
Constantia futile nerpit
Infimumq geras — Claudian
Non umbra altorum nemorum non molia possunt
Prata movere animum — Viriliq

Symbola.

Fidelitas — Henricq Pharnesiq fidelitatem expressurq jussit pingi canem ante Palatium excubantem cum Lem: Incorrupta fide
Aliq Heliotropium sequens vultu solem cum Lem: usq ad occasum sequor
Paratimq Moneta ad lidius lapidae probata Lem: dedit

Sic spe:

Sic Spectanda fides

Alius Speculum pinxit cum Lem. Nulli Fallax

Alius ventilabro in turri posito dedit Lem. Spirante levivertitur ab aura

Alius vilancem cui si pondus ab una parte addatur declinat cum Lem Pondere accepto declinat.

Carolus Lancatus Constantiam expressus Scopulum pinxit fluctibus Maris impeditum cum Lem Nil ne fatalia terrent

Alius Arundinem pinxit quam ventus agitat non evelit cum Lem Firma licet infirma

Alius quercum fulmine laceratam cum Lem. Citius Frangor quam Credo

Alius Magnetem sub malleis cum Lem Semper Constans

Supellectilem aliam ipse tibi colliges acurata lectione versando libros et singularia transferendo in Eruditam pennum ego ad Stillum collecti hujus rarii addo

Majorem Dei Gloriam

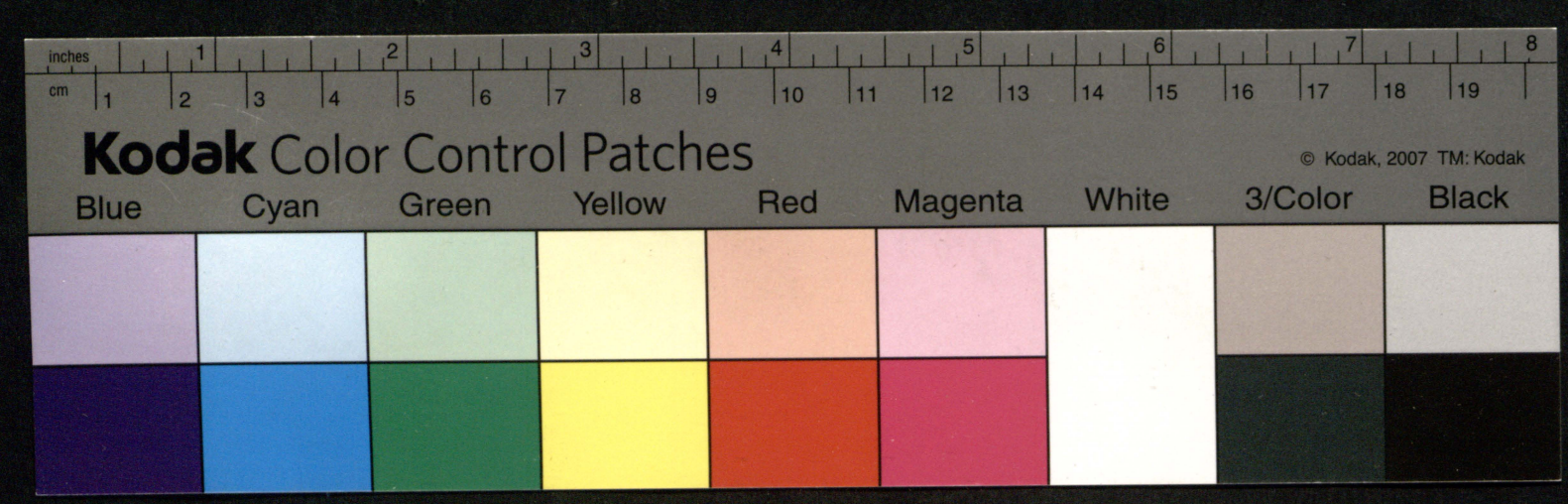
inches
cm
Kodak Color Control Patches
© Kodak, 2007 TM: Kodak
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black